

วารสารวิจัยสังคม

สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- โครงการอาณานิคมเพื่อสังคม: อีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาสังคม ค อ ฉ.
- มองปีแรกของโครงการอาณานิคมเพื่อสังคม จอน อึ้งภากรณ์
- บรรยายเรื่อง อุดมคติของอาณานิคม: ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน ประเวศ ชาติ
- องค์การเอกชนกับการพัฒนาชนบท เดชา โปธิพิบูล
- การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชาวชนบท ชาญชัย สิมปิยากร
- การควบคุมองค์การต่างประเทศ โคทม อาริยา
- จากตาราง INPUT - OUTPUT ของไทยไปสู่ REGIONAL ECONOMETRIC MODEL
ของ ASEAN : ความก้าวหน้าของงานวิจัยสถาบันวิจัยสังคม วารินทร์ วงศ์หาญเขาวี
- มหาวิทยาลัยกับการแก้ปัญหาความยากจน จิรา ฉัตรพันธ์และคณะ
- รายชื่อหนังสือของสถาบันวิจัยสังคม

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2
กรกฎาคม - ธันวาคม 2523

วารสารวิจัยสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของสถาบันฯ วิทยาลัย
งานวิจัย หรือบทความที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และรายงานข่าว
จากทางสายสัมพันธ์ ทั้งที่เห็นเป็นการเผยแพร่ความรู้แก่คณาจารย์ หรือผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับการวิจัย
ไทยได้รับเงินสนับสนุนการพิมพ์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เจ้าของ	สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บรรณาธิการ	สุรัชชัย ทวีเนแก้ว
บรรณาธิการประจำฉบับ	โสภณ พรโชคชัย ภูมิธรรม เวชยชัย
กองบรรณาธิการ	รังสิริศ พิริยะรังสรรค์ สุรัชจิตต์ จินตยานนท์ นิตี ภวศิรพันธ์
ฝ่ายจัดการและถือปกกรรม กำหนดออก	พนทวิทย์ ทวีณะเกษม ปีละ 2 ฉบับ

สารบัญ

		หน้า
		(ก)
คำนำ		
โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม : ลัทธิก้าวหน้าของการพัฒนาสังคม	คองส	1
มองปีแรกของโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม	จอห์น อิงแกกอร์น	6
บรรณาธิกรรณ อุดมคติของอาสาสมัคร : ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน	ประเวศ วะสี	14
องค์การเอกชน กับการพัฒนาชนบท	เลขา ไพโรจน์นาค	29
การค้าสหกรณ์ในไทยสู่ชาวชนบท	ชาอุทัย ติမ်นิยากร	38
การควบคุมองค์การต่างประเทศ	โศภน อารีธา	44
จาดตาราง Input-Output ของไทยไปสู่ Regional Econometric Model ของ ASEAN : ความ ก้าวหน้าของงานวิจัยสถาบันวิจัยสังคม	จวรินทร์ วงศ์หาญเชาว์	51
มหาวิทยาลัยกับการแก้ปัญหาความยากจน	จิรา สาทกรพันธ์ และคณะ	84
รายปีหนังสือของสถาบันวิจัยสังคม		96

บทบรรณาธิการ

หลายปีที่ผ่านมามีสภาพปัญหาชนบทที่ได้เกิดขึ้น ทำให้เกิดการอพยพไปสู่อุท
ทบนวนแนวความคิดในการพัฒนาอย่างกว้างขวาง ทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญได้ปรากฏในการ
เสนอปัญหาและทางออกของเหล่า วงการนโยบายและวงการวิชาการหลายแห่ง ซึ่งที่สำคัญได้แก่
สำนักงานคณะกรรมการ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและวงการมหาวิทยาลัย จากกร
ศึกษาค้นคว้า อาจสรุปได้ว่า แนวทางซึ่งไม่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาของชนบทไทยปัจจุบัน
นี้อยู่หลายแนวซึ่งหาประมวลได้เป็น ๑ ประการดังนี้

1. แนวทางทฤษฎีความเจริญทางเศรษฐกิจ¹ ซึ่งเน้นหนักในด้านบทบาทการลงทุน
และอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจ และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งมักไม่ได้ให้ความสนใจผล
กระทบที่มีต่อชนบทโดยตรง หรือถ้าให้ความสนใจ ก็มีมุมมองว่าสาเหตุของความยากจนในชนบท
นั้นมีรากฐานมาจากปัจจัยที่สำคัญเพียงอย่างเดียวหรือไม่ก็อย่าง อาจเป็นเพราะขาดแคลนการลงทุน
ขาดแคลนเทคโนโลยี การจัดหาเงินทุน ขาดความคิดเห็นเหล่านี้นั้นของต้นชนบทเป็นภาพรวมๆ
ที่ขาดความแตกต่าง

2. แนวความคิดที่เห็นว่าชนบทยากจนเพราะขาดรูปแบบพัฒนาที่เหมาะสม นักวิชา
การและผู้วางนโยบายเหล่านี้ จะพยายามค้นหาสูตรสำเร็จ ในการแก้ปัญหาความยากจนโดยทั่วไป
ส่วนใหญ่จะเน้นการกำหนดแผนและอำนาจตัดสินใจจากส่วนกลาง ลงไปสู่ท้องถิ่น บางทีพวกเขาที่จะ
แสวงหาวิธีการที่เหมาะสมกับความเป็นไทยที่มีลักษณะพิเศษ บางทีก็คัดลอกเลียนแบบกลยุทธ์การ
พัฒนาจากต่างประเทศเช่น ไต้หวัน อิสราเอล สิงคโปร์ เกาหลีใต้ หรือแม้แต่จีนในบางยุค เป็นต้น

(1) และ (2) จาก โชนิต มั่นปิ่นรัตน์ "ชนบทไทย : เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยความยากจน"
วารสารเศรษฐกิจและสังคม ฉบับชนบทยากจน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่
ที่ 17 ฉบับที่ 6 พ.ศ. - ร.ศ. 2523 น. 11 - 13

(๗)

๓. แนวคิดทฤษฎีที่ว่า สังคมชนบทคือพัฒนาเพราะมีระบบค่านิยม ระบบความคิด ความเชื่อ ทักษะดี ไม่ถืออุปถัมภ์ ขาดการพัฒนา ขาดบรรทัดฐานที่ส่งเสริมการพัฒนา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับเปลี่ยนระบบค่านิยมเหล่านี้ให้สอดคล้องกับการพัฒนา แม้หนทางการพัฒนาจะยาวไกลอยู่บ้าง แขนงภาคที่สกัดกั้นหรืออยู่เบื้องหน้า ประชาชนต้องรับการปรับปรุงคุณภาพด้วยความอดทนและอยู่ในระเบียบ หน่วยงานราชการมีหน้าที่เผยแพร่และส่งเสริมประเพณีในสิ่งที่ดีงาม เช่น ความดีและความซื่อสัตย์ใหม่ เทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งล้วนแต่ต้องนำมาจากแหล่งความร่วมมือที่เจริญกว่าอันอาจเป็นเมืองหลวง หรือประเทศที่พัฒนาแล้ว

ปัจจัยการเมืองอาจเป็นอุปสรรคการพัฒนาได้

คติที่ว่าทางนโยบายและการศึกษาการพัฒนาที่ผ่านมาซึ่งเห็นว่า ถึงแม้การพัฒนาคำนึงถึงสังคมและการเมืองเป็นเงื่อนไขที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้มิใช่เป้าหมายสำคัญเป้าหมายที่สำคัญเฉพาะหน้านั้น ได้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งอาจต้องยอมละเป้าหมายการพัฒนาตัวอื่น ๆ ไว้ก่อน เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดขึ้นแล้ว การพัฒนาตัวสังคมและการเมืองก็จะตามมาผลผลิตติดตามมาเองในภายหลัง

ความพยายามในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะ 20-30 ปีที่ผ่านมา นั้นล้วนแต่เกิดผลลัพท์ที่ว่า ขณะที่ยังขาดความเจริญทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นกว่าสิบ ผลพวงของความเจริญที่เกิดขึ้นกลับทำให้รัฐบาล ระบบราชการ ชนชั้นผู้มีฐานะดี ก็ยังมีอำนาจมากขึ้น ส่วนประชาชน ไม่ว่าจะป็นชาวนา กรรมกร พนมเมืองธรรมดา และชนบทเทียบกับเมืองก็จะมิอำนาจ การเมืองที่แท้จริงลดน้อยลงไปอีก *ช่องว่าง* ระหว่างฝ่ายที่มี กับฝ่ายยากไร้ ก็ยิ่งห่างไกลออกไปอีก นับว่าสภาพการณ์ดังกล่าวคือผลเสียตัวออกมาของหน่อการกดขี่ข่มขู่ของนักวิชาการ และนักวางแผนพัฒนาทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง

(ค)

การเน้นให้บททวนแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งของนักวิชาการชั้นนำในสภาพพัฒนาเศรษฐกิจนั้นมีเหตุผลและน่ารับฟัง พวกเขาเสนอแนวทางที่ถูกต้องซึ่งทั้งศึกษาและวิเคราะห์ชนบท ไทย โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก โดยแบ่งตามเกณฑ์ระดับการผลิตและประสิทธิภาพการผลิตเป็นเขตเกษตรก้าวหน้าสูง เขตความยากจนปานกลาง และเขตเกษตรต่ำหลัง (เขตความยากจนหนาแน่น) จากนั้นก็กำหนดนโยบายมุ่งพัฒนาพื้นที่ที่มีความหนาแน่นก่อน ข้อเสนอสอดคล้องกับเป็นความก้าวหน้าที่น่าจะดีกว่าเดิม

แต่อย่างไรก็ดี หากเราพิจารณาจากข้อถกเถียงกล่าวจากทัศนะทางสังคมศาสตร์สาขาอื่น เช่น สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ประกอบกันก็จะพบว่า แม้ทางออกที่เสนอขึ้นจะหันมาสนใจความยากจนอย่างจริงจังมากขึ้น แต่ข้อเสนอดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการพิจารณาเฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ นำสังเกตว่าการทบทวนทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ เหล่านี้มีได้นำไปสู่การชี้ตั้งปัญหาบ้านอำนาจทางการเมืองอันเกี่ยวโยงกับ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ-การเมืองที่มีส่วนก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเหล่านี้ ข้อเสนอดังกล่าวแฝงปัญหาสำคัญไว้หลายประการ กล่าวคือ

1. เนื่องจากมุ่งความสนใจไปที่พื้นที่ที่มีปัญหาความยากจนหนาแน่น จึงมีแนวโน้มที่จะพิจารณาเห็นประชาชนในเขตดังกล่าวล้วนแต่ยากจน ต้องการความช่วยเหลือไปหมด โดยไม่ค่อยคำนึงถึงบุคคลกลุ่มหรือชนชั้นที่มีฐานะเศรษฐกิจแตกต่างกัน และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ฝ่ายหนึ่งมีมากกว่าจึงอาจเอาเปรียบฝ่ายที่ด้อยกว่าได้ ก็เพราะที่ผ่านมามีได้พิจารณาเรื่องนี้เองจึงอึงผลให้การระดมทุนการพัฒนาที่มุ่งสู่ชนบทกลับไม่เสริมฐานะของฝ่ายที่มีฐานะดีอยู่แล้วจนโครงสร้างอำนาจเดิม

2. ให้ความสนใจแก่การวัดเชิงปริมาณของความยากจนหรือ "เส้นแบ่งความยากจน" เป็นพิเศษ จึงมักมองข้าม ความเกี่ยวโยงเชิงคุณภาพระหว่างความยากจนกับคุณภาพชีวิต ความสัมพันธ์เอาเปรียบระหว่างเมืองและชนบท ระหว่างกลุ่มชนชั้นที่แตกต่างฐานะเศรษฐกิจ ผลที่ตามมาคือ *การไม่ท้อเอาใจใส่กับสาเหตุของความยากจนอันเนื่องมาจากโครงสร้าง* ความสัมพันธ์ในสังคมและ *กระบวนการ* การพัฒนาที่ผ่านมา

3. ถึงแม้บางครั้งจะให้ความสนใจแก่บทบาทของรัฐและระบบราชการ แต่ก็มักพิจารณาเพียงขาดความเอาใจใส่ที่เพียงพอต่อชนบท อาจเน้นบริการของรัฐว่าไปไม่ถึงมือ เจียด

งบประมาณแก่ประชาชนในชนบทน้อยเกินไป จริงอยู่ข้อพิจารณาดังกล่าวมีความถูกต้องอยู่บ้าง แต่ก็เป็นการมองข้ามเสียคือมีเพียงพิจารณาเพียงบทบาทของรัฐบาลกลาง หรือจากหน่วยงานรัฐบาลลงไปประชาชนในท้องถิ่นก็มีภาคต่างๆ คือ *คือตั้งแต่จากบนลงสู่ล่าง แต่ข้ามเดียวและทิศทางเดียว* การพิจารณาเช่นนี้จำเป็นการ *เอื้ออภัย* แก่ท่ามกลางของระบบราชการ และรัฐบาลเป็นหลัก โดยไม่พิจารณาว่า ระบบราชการและรัฐบาลก็อาจจะ *มีผลด้วยผล* ต่อการพัฒนาได้เช่นกัน

หากเราจะชวนกลับมามีพิจารณาประชาชนอีกครึ่งหนึ่ง ด้วยสายตาคู่ที่กว้างกว่า เติมนานาสู่ก็ได้มีปัญหาคอนกรีตคนแก่กันเหล่านั้นมิได้ยาก ใช้คำขวัญปัจจุบัน และขาดแคลนบริการพื้นฐานจากรัฐเพียงด้านเดียวก็หาไม่ ในอีกด้านหนึ่งนั้น พวกเขาที่ยังไร้ซึ่งสิทธิเสรีภาพทางการเมือง และขาดแคลนอำนาจในการต่อรองเพื่อรักษาสถาปัตยกรรมพื้นฐานในสังคมนั้นๆ ด้วย กลยุทธ์การพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนจึงจำต้องมุ่งหมายให้ประชาชนที่ยากไร้ให้พออยู่พอกินและได้รับบริการพื้นฐาน และ *ขณะเดียวกัน* ก็ต้องให้พวกเขาสามารถมีอำนาจมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่ตั้งผลกระทบบนตัวเขาด้วย ประเด็นหลังนี้ ควรจะได้รับการพิจารณาอย่างจริงจังและ ตรงเป็กว่านี้ เพราะว่าสาเหตุสำคัญของกรณีที่ประชาชนจำนวนมากยากไร้ และไม่ได้รับบริการพื้นฐานจากรัฐก็เพราะความอ่อนแอในการรวมกลุ่ม และการขาดอำนาจต่อรองทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจ จนทำให้ชาวกกรมมีส่วนร่วมตัดสินใจเพื่อแบ่งสรรทรัพยากรไป

ในเรื่องการมีส่วนร่วมโดยกลุ่มนี้แหละที่รัฐบาลและระบบราชการกลายเป็นตัวอุปสรรคการพัฒนาโดยเข้ามาจำกัดกลุ่มเดียวเอง หรือพยายามเข้ามาควบคุมการรวมกลุ่มของประชาชนนอกกรอบราชการ ไม่ว่าจะช่วยซัดซังใดๆ ก็ตาม

วารสารวิจัยสังคมฉบับนี้จึงให้ความสนใจเป็นพิเศษกับงานอาสาสมัครเอกชน และงานพัฒนาของเอกชนนอกกรอบราชการ

โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม

อีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาสังคม

ประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ในช่วงแห่งการพัฒนาซึ่งโดยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางความคิดและทางเทคนิคในด้านการพัฒนาจากตะวันตก การพัฒนาเหล่านี้ผ่านมาอาจจะถือได้ว่าได้รับผลสำเร็จในขั้นหนึ่ง แต่ก็ยังมีแนวคิดที่มีค่าควรแก่การทบทวนอยู่ ๒ ลักษณะ กล่าวคือ

ประการแรก การพัฒนาที่ผ่านมาโดยทั่วไปแล้ว เริ่มต้นจากการมีบุคคลภายนอกไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาลหรือหน่วยงานเอกชนเป็นผู้เข้า ไปริเริ่ม ในการพัฒนา โดยมีสมาชิกในชุมชนพัฒนาเป็นฝ่ายตามหรือผู้ถูกกระทำ

ประการที่สอง มีลักษณะการพัฒนาก็เน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะด้าน โดยขาดการพัฒนาในบางด้านทำให้การพัฒนาไม่สามารถก่อผลให้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

แนวทางหนึ่ง ที่น่าจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ก็คือ การกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชนเสียใหม่โดยเน้นเรื่องการพัฒนาที่เบ็ดเตล็ดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินการพัฒนา พยายามสร้างความร่วมมือและประสานงานกันระหว่างหน่วยงานพัฒนา โดยพยายามเน้นการพัฒนาในลักษณะผสมผสาน ฯลฯ

ในปัจจุบัน หน่วยงานราชการที่ทำงานด้านพัฒนามีการเคลื่อนไหวเพื่อวางนโยบายและวางแผนการพัฒนาให้เหมาะสมกับสังคมไทย แต่ลำพังหน่วยงานราชการก็คงจะยังไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้เต็มที่นักนอกจากจะต้องร่วมมือกับภาคเอกชน ทั้งนี้เพราะงานพัฒนานั้นย่อมต้องพึ่งการระดมสรรพปัจจัยจากทุกฝ่ายตลอดจนการดำเนินงานที่บางครั้งต้องการความคล่องตัวมากกว่าระบบราชการ

นอกจากนี้ องค์การอาสาสมัครเอกชนที่ทำงานด้านพัฒนาชุมชนก็มีอยู่มากแต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นเพราะว่าที่ผ่านมายังมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการ

ปรึกษาหารือกันในเรื่องแผนการพัฒนาชุมชน ชาติการรวมวงแม่และถั่วร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้งภายในองค์การอาสาสมัครเองก็มีการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งโดยส่วนใหญ่วางมีหน้าที่การงานอื่นที่ทำประจำอยู่แล้ว ถึงจะมีอาสาสมัคร หรือเจ้าหน้าที่ของโครงการอยู่บ้าง แต่โดยทั่วไปก็ถึงขาดความรู้และทักษะในด้านการทำงานต่าง ๆ ทำให้การทำงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากสภาพการณ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กลุ่มบุคคลและองค์กรที่สนใจในงานพัฒนาชุมชนจำนวนหนึ่งจึงได้ปรึกษาหารือและมีความเห็นร่วมกันว่า น่าจะมีการหาผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ทรงอำนาจเพื่อระดมความคิดเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาชุมชนในประเทศไทย

“โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม” (คสส.) จึงได้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2523 ตามข้อตกลงที่ลงนามโดยตัวแทนขององค์การอาสาสมัครเอกชน จำนวน 17 องค์กร ทั้งนี้ โดยให้ คสส. เป็นโครงการในสังกัดของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีการดำเนินงานโดยอิสระ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. ส่งเสริม ให้ผู้ที่มีคุณวุฒิ และความร่วมมือหมายที่จะรับใช้สังคม ได้ทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของสังคมไทย
2. เพิ่มคุณภาพประสิทธิภาพการทำงานขององค์การอาสาสมัครเอกชน และของอาสาสมัครที่ทำงานในด้านการพัฒนาชุมชน และพัฒนาสังคม โดยเฉพาะในด้านกรพัฒนากันคนคดีและภาวะอุทิศตนของอาสาสมัคร
3. ส่งเสริมการร่วมมือ ประสานงานระหว่างองค์การอาสาสมัครเอกชนที่ทำงานด้านพัฒนาชุมชน และส่งเสริมให้งานขององค์การอาสาสมัครเอกชน ได้ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ
4. ร่วมกันแสวงหาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนและพัฒนาสังคม โดยเฉพาะในด้านที่เป็นบทบาทของอาสาสมัคร

คสส. กำลังทำอะไรในปัจจุบัน

ปัจจุบันการดำเนินงานต่าง ๆ ของ คสส. เป็นไปตามวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายร่วมกันของที่ประชุมสามัญของักการอาสาสมัครเอกชนต่าง ๆ ที่ร่วมกันก่อตั้ง คสส. ขึ้น โดยมีลักษณะการดำเนินงานแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. คอส. ทำหน้าที่จัดหาและฝึกอบรมอาสาสมัครเพื่อออกไปปฏิบัติงานเต็มเวลาตามโครงการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยองค์การอาสาสมัครเอกชนต่าง ๆ ภายใต้อาสาสมัครกำหนดเวลา 1 ปี และสามารถต่อได้อีก 1 ปี ในระหว่างการปฏิบัติงาน อาสาสมัครอยู่ในเขตมณฑลได้รับสิทธิชอบขององค์การอาสาสมัครเอกชนเจ้าของโครงการ และได้รับค่าตอบแทนเพียงพอแก่การยังชีพ ซึ่งคอส. และองค์การอาสาสมัครเอกชนเจ้าของโครงการร่วมกับจ่ายให้อาสาสมัคร

ซึ่ง สำหรับอาสาสมัครของ คอส. ไม่จำกัดเพศ วัย หรือคุณวุฒิทางการศึกษา แต่จะต้องเป็นผู้มีสุขภาพทางร่างกายและจิตใจเหมาะสมสำหรับงานอาสาสมัครกล่าวคือ *จะต้องเป็นผู้มีศรัทธาและความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการที่จะทำงานที่สร้างสรรค์ต่อประโยชน์ต่อสังคมที่มีค่านิยมที่ดีต่องาน และการพัฒนาสังคมมีความกตริเริ่มและพร้อมที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดีและมีประสบการณ์ในงานด้านพัฒนาชุมชนบ้างพอสมควร*

2. คอส. ร่วมมือกับองค์การอาสาสมัครเอกชนจำนวน 8 องค์การดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนร่วมกันในเมือง และ คอส. จัดหาและฝึกอบรมอาสาสมัครจำนวนหนึ่งเพื่อปฏิบัติงานเต็มเวลาตามโครงการดังกล่าว

3. คอส. ให้บริการอื่น ๆ แก่องค์การอาสาสมัครเอกชน อาทิเช่น บริการข่าวสารข้อมูลด้านการพัฒนาชุมชน จัดการฝึกอบรมให้กับผู้ปฏิบัติงานขององค์การอาสาสมัครเอกชนที่สนใจ จัดสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาสังคม ให้คำแนะนำด้านกิจการวางแผนโครงการพัฒนาชุมชน และการขอทุนดำเนินงานจากองค์การในต่างประเทศ

โครงสร้างปัจจุบันของ คอส.

ปัจจุบัน คอส. มีองค์การอาสาสมัครเอกชนให้ความสนับสนุนและเข้าร่วมลงนามในข้อตกลงเป็นจำนวน 23 องค์การ อันได้แก่

มูลนิธิส่งเสริมสถานภาพสตรี	มูลนิธิคองเกรทีป
สมาคมปกป้องผลประโยชน์แห่งประเทศไทย	มูลนิธิเค้า
ในพระบรมราชูปถัมภ์	

โครงการศึกษาปัญหาการใช้แรงงานเด็ก
สมาคม วอ. เอ็ม. ซี. เอ. กรุงเทพฯ
โครงการศูนย์กลางทรวง
สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์
กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม
สหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน
สภาทอเล็กแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา
สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
สมาคมน้ำสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
สภาพัฒนาวัฒนธรรมแห่งเอเชีย (ACFOD)
สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์
สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

โครงการสาธารณสุขและพัฒนาชุมชน
อ. ราชโอง
มูลนิธิโกลบอลทอง
สมาคม วอ. เอ็ม. ซี. เอ. เชียงใหม่
ชมรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา
กลุ่มศึกษาปัญหา

คณะกรรมการ คอส. ประกอบด้วย กรรมการที่มาจากตัวแทนองค์กรอาสาสมัครที่ร่วม
ลงนามองค์กรละ 1 ท่าน ผู้แทนจากสถาบันวิจัยสังคม 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิในงานด้านพัฒนา
สังคม ผู้แทนเจ้าหน้าที่ และผู้แทนของอาสาสมัคร คอส. จำนวนหนึ่ง ประชาชนขึ้นเป็นกรรมการ
ทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย การดำเนินงานและอนุมัติโครงการต่าง ๆ ของ คอส. ในปัจจุบัน
มี คุณหญิงอัมพร มีสุข ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม

ถ้ารัฐบาลค่า เงินงานตามนโยบายที่คณะกรรมการ คอส. กำหนดไว้ขึ้นอยู่กับความ
ดูแลของ “คณะกรรมการดำเนินงานโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม” ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดย
คณะกรรมการ คอส. ปัจจุบันคณะกรรมการดำเนินงานมีจำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย

น.ส. ศรีสว่าง	หัวหน้าแพทย์	ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน
ผศ. ดร. อมรา	พงศาพิชญ์	กรรมการ
ดร. โสภณ	อวีย์ยา	กรรมการ
ผศ. สุนทร	วิทยานารถไพศาล	กรรมการ
ผศ. สุหา	วงศ์ไชย	กรรมการ
น.ส. วรวิทย์	เขายะกุล	กรรมการ
นาย จอน	อึ้งภากรณ์	กรรมการและเลขานุการ

หนึ่ง ในการปฏิบัติงานเมื่อวันที่ ๓๐๙. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเต็มเวลา ๘ ท่าน ซึ่ง
ดำเนินงานภายใต้ความควบคุมดูแลของคณะกรรมการดำเนินงาน ได้แก่

๑. นาย จอน	อึ้งภากรณ์	ผู้อำนวยการโครงการ
๒. นาย ธงชัย	เจ็คอ่ำไพ	หัวหน้าฝ่ายโครงการ
๓. นาย ภูมิธรรม	เวสชัย	หัวหน้าฝ่ายฝึกอบรม
๔. นาย โสภณ	พรโชคชัย	หัวหน้าฝ่ายบริการ
๕. น.ส. สุจิตรา	สุตเกียรติ์	เลขานุการสำนักงาน

๓.๐.๕.....อีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาสังคมไทย

นับแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ๓๐๙. ได้ดำเนินงานมาเป็นระยะเวลา ๑ ปีกว่าแล้ว
ปัจจุบัน ๓๐๙. กำลังเร่งดำเนินการเพื่อให้วัตถุประสงค์และความมุ่งหวังของที่ประชุมสัมมนาซึ่งร่วม
ก่อตั้ง ๓๐๙. ปรากฏเป็นจริงขึ้น นับว่าน่าจะเป็นนิมิตหมายอันดีอันหนึ่งซึ่งสังคมไทยที่ความ
พยายามที่จะร่วมมือและประสานงานกันขององค์การอาสาสมัครเอกชนต่าง ๆ ที่ทำงานด้านพัฒนา
ได้ดำเนินต่อไปแล้ว

อย่างไรก็ดี นี่เป็นเพียงก้าวหนึ่งของการพัฒนาในสังคมไทยเท่านั้น เส้นทางแห่งการ
พัฒนาในสังคมไทยยังอีกยาวไกล ก้าวต่อ ๆ ไป จะเกิดขึ้นได้ ยังคงต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ
อย่างจริงจังในการประสานงานจากองค์การอาสาสมัครเอกชนต่าง ๆ

มองปีแรกของโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม

นายจอห์น อิงภากรณ์*

กรกฎาคม 2524

ระยะเวลาหนึ่งปีที่โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม (คอส.) ได้ดำเนินงานมาแล้ว ยังสิ้น
เกินไปที่จะประเมินได้ว่าโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งไปเพียงไร แต่ขณะนี้ผมมอง
เห็นได้ว่า คอส. ได้รับความสนใจพอสมควรจากองค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่ทำงานพัฒนาและจาก
เยาวชนที่ประสงค์จะทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย

ขณะนี้ คอส. ได้ดำเนินการคัดเลือก ผูกอบรม และส่งอาสาสมัครไปทำงานพัฒนา
ชุมชนสองรุ่นแล้ว อาสาสมัครรุ่นแรก จำนวน 16 คน (ชาย 13 คน หญิง 5 คน) ได้เริ่ม
ปฏิบัติงานเมื่อกลางเดือน ตุลาคม 2523 ส่วนรุ่นที่สอง จำนวน 29 คน (ชาย 16 คน หญิง
13 คน) ได้เริ่มทำงานเป็นอาสาสมัครเมื่อปลายเดือนพฤษภาคม 2524 โครงการพัฒนาชุมชนที่
รับอาสาสมัครจาก คอส. ขณะนี้มีทั้งหมด 23 โครงการ ซึ่งดำเนินงานโดยองค์กรเอกชนต่าง ๆ
ทั้งหมด 16 องค์กร (ดูรายละเอียดท้ายบทความนี้) ในระยะยาวคาดว่า โครงการนี้ (คอส.)
จะสามารถรับอาสาสมัครทำงานพัฒนาชุมชนได้ปีละ 60-80 คน

การรับอาสาสมัครทำงานพัฒนาชุมชนมีประโยชน์อย่างไร ?

พิจารณาในแง่ขององค์กรเอกชนที่รับอาสาสมัครจาก คอส. การรับอาสาสมัครเข้า
ทำงานในโครงการพัฒนาชุมชนของตน เป็นทั้งประโยชน์และภาระต่อองค์กรเอกชน

ประโยชน์ที่ได้รับคือ โอกาสที่จะเพิ่มบุคลากรที่ทำงานพัฒนาชุมชนได้มากขึ้น อาสา
สมัครส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีคุณภาพปรารถนาและความกระตือรือร้นอย่างสูงที่จะทำงานรับใช้สังคมและ
ประเทศชาติ และหากอาสาสมัครเกิดความรักต่องานพัฒนาชุมชนและทำงานได้ดี องค์กรเอกชน

*ผู้อำนวยการโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีโอกาสที่จะรับอาสาสมัครเข้าทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ประจำเมื่อหมดวาระการเป็นอาสาสมัครแล้ว อาสาสมัครเหล่านี้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ โดย คอส. แบ่งจ่ายร่วมกับองค์การเอกชนที่รับอาสาสมัคร

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอาสาสมัครส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาชุมชนโดยตรงจึงย่อมเป็นภาระต่อองค์การเอกชนในทันทีที่จะต้องฝึกงานและติดตามดูแลการทำงาน ของอาสาสมัครอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะในระยะแรกของการทำงาน และการที่อาสาสมัครมีวาระการเป็นอาสาสมัครเพียง 1-2 ปีอาจมีผลทำให้องค์การเอกชนต้องเสียบุคลากรที่มีประสบการณ์และต้องรับอาสาสมัครที่ยังขาดประสบการณ์เข้ามาแทนที่บ่อย ๆ

ในการรับอาสาสมัครระลอกแรกจาก คอส. ปรากฏว่ามีองค์การเอกชนหลายองค์การ สามารถขยายโครงการของตน หรือเริ่มดำเนินโครงการที่เคยวางแผนไว้แล้วโดยอาศัยอาสาสมัคร จาก คอส. เป็นกำลังสำคัญ

บ้านของไหมแห่งอาสาสมัคร โครงการนี้เปิดโอกาสให้เยาวชนที่ต้องการทำงานเพื่อส่วนรวมได้มีโอกาสทำงานในชุมชนที่เสียเปรียบในสังคม ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนแล้วยังเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาของตัวอาสาสมัครเอง ในด้านประสบการณ์การทำงาน การเรียนรู้ถึงสภาพและมีภูมิลักษณ์ และการเสริมสร้างจิตใจที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม การจำกัดวาระการเป็นอาสาสมัครไว้เพียง 1-2 ปี เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนจำนวนมากได้รับโอกาสนี้ เมื่อครบวาระการเป็นอาสาสมัคร อาสาสมัครบางส่วนอาจตัดสินใจทำงานพัฒนาชุมชนต่อไปเป็นอาชีพ

จะเห็นได้ว่า หากการดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ โครงการนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของสังคมไทย ทั้งในด้านการเปิดโอกาสให้องค์การเอกชนต่าง ๆ ขยายงานพัฒนา และในด้านการพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีจิตใจเสียสละและความสามารถในการรับใช้สังคมซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาประเทศและการพัฒนาเยาวชน

การคัดเลือกอาสาสมัคร

สิ่งที่เห็นได้ชัดจากการคัดเลือกอาสาสมัคร โดยเฉพาะรุ่นที่ 2 คือ โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม ไม่ขาดผู้ที่มีความตั้งใจจริงที่จะทำงานเป็นอาสาสมัคร แต่กลับตรงกันข้ามก็ย ทาง

โครงการไม่สามารถตอบสนองความต้องการของเยาวชนได้เพียงพอ ทั้งที่อยากจะได้โอกาสแก่เยาวชนเข้ามาทำงานเป็นอาสาสมัคร ได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและจำนวนโครงการที่ขอรับอาสาสมัคร

ในการรับอาสาสมัครรุ่นที่ 2 จำนวน 29 คน มีผู้สมัครทั้งหมด 691 คน ซึ่งถึงแม้ว่าบางคนจะมาสมัครเพียงเพราะต้องการหางานทำ แต่จากการสัมภาษณ์ผู้สมัคร พอจะเห็นได้ว่าผู้สมัครที่มีความตั้งใจอยากทำงานเป็นอาสาสมัครมีจำนวนเกินกว่าที่จะรับไว้ได้หลายเท่า

ในการคัดเลือกอาสาสมัคร คอส. เป็นผู้คัดกรองในขั้นแรก โดยพิจารณาจากใบสมัครและการสัมภาษณ์ผู้สมัคร คุณสมบัติที่ต้องการได้แก่ ความปวารณาอย่างสูงที่จะรับใช้สังคม ทัศนคติที่ดีของรณพัฒนาชุมชนและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ในปีแรกนี้ คอส. มีนโยบายที่จะคัดเลือกผู้ที่ทางเราเห็นว่าน่าจะมีความสามารถในการทำงานพัฒนาชุมชนมากที่สุดไว้ก่อน ทั้งนี้เพื่อให้ผลงานของอาสาสมัครเป็นที่ยอมรับอันจะทำให้ คอส. ได้รับความยอมรับในหมู่องค์กรเอกชนด้วย และเพื่อไม่ให้องค์กรเอกชนตั้งแบกรับภาระในการดูแลอาสาสมัครจนเกินไป อย่างไรก็ตาม ในอนาคตคาดว่า คอส. จะสามารถรับอาสาสมัครบางส่วนซึ่งอาจจะมีระดับความสามารถน้อยกว่าที่รับในปีปัจจุบันนี้ แต่มีท่าทางว่าจะสามารถพัฒนาตนเองจากการเป็นอาสาสมัครซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อตัวอาสาสมัครเอง

ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกรอบแรก จะเลือกโครงการที่ตนสนใจได้คนละ 3 โครงการ และจะได้รับการสัมภาษณ์จากผู้แทนโครงการทั้งสามในการคัดเลือก รอบที่ สองอันเป็น รอบสุดท้าย สำหรับผู้ที่ผ่านการคัดเลือกรอบแรกแต่ไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นอาสาสมัครในรอบที่สอง คอส. ได้พยายามหางานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้ ซึ่งเท่าที่ผ่านมาสามารถช่วยได้หลายคนโดยการแนะนำไปยังองค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่กำลังรับสมัครเจ้าหน้าที่

ถึงแม้ว่า คอส. จะมีได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาของอาสาสมัคร (ยกเว้นอาสาสมัครที่จะส่งไปทำงานบางโครงการซึ่งจำเป็นจะต้องมีความรู้พิเศษเฉพาะด้าน เช่น ด้านเกษตรกรรม) แต่ผู้สมัครและผู้ที่ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นอุดมศึกษา (มีคะแนนข้อที่เรียนแค่ ม.ศ. 6) และแทบทุกคนเคยมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมมาแล้ว เช่น การสอนหนังสือเด็กสลัม การออกค่ายอาสาพัฒนาในชนบท เป็นต้น

จากการประเมินผลการคัดเลือกและการติดตามการทำงานของอาสาสมัคร พบสรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าอาจจะมีผู้สมัครบางคนที่มีความสามารถในการทำงานเป็นอาสาสมัคร แต่ไม่ได้รับการคัดเลือกเนื่องจากมีปัญหาในการแสดงออกระหว่างสัมภาษณ์ และมีผู้สมัครบางคนที่กรรมการคัดเลือกประเมินสูงเกินไปเนื่องจากความสามารถในการตอบคำถามก็ตาม แต่อาสาสมัครที่ได้รับคัดเลือกแทบทุกคนเป็นผู้ที่มีความตั้งใจจริงที่จะทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และส่วนใหญ่มีความสามารถในการทำงาน อย่างไรก็ตาม มีอาสาสมัครบางคนที่มีปัญหาในการทำงานซึ่งไม่สามารถประเมินได้จากการสัมภาษณ์ ทางโครงการฯ จึงกำลังหาวิธีที่จะปรับปรุงการคัดเลือกเพื่อให้กรรมการคัดเลือกมีโอกาสทำความรู้จักผู้สมัครดีขึ้น เช่น คอส. อาจจะมีกิจกรรมให้กับผู้สมัครที่ผ่านรอบแรกและดำเนินการคัดเลือกรอบสุดท้ายหลังจากการฝึกอบรมแล้ว แต่วิธีนี้อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อผู้ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นอาสาสมัครและจะเพิ่มค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมซ้ำอีกมาก

การฝึกอบรมอาสาสมัคร

การฝึกอบรมอาสาสมัครทำนอกไปปฏิบัติงานใช้เวลา 3 สัปดาห์ เป็นการฝึกอบรมทั่วไปที่มีวัตถุประสงค์ให้อาสาสมัครเข้าใจงานพัฒนาชุมชนและบทบาทของตนเอง ได้เรียนรู้เทคนิคบางประการในการพัฒนาชุมชน (เช่น การสำรวจชุมชน การวางแผนงาน การประเมินผลการสร้างผู้นำในชุมชน) และได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจจะพบในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการตระเตรียมอาสาสมัครให้มีความมั่นใจในการออกไปปฏิบัติงานในชุมชน วิธีการฝึกอบรมได้อาศัยวิทยากรผู้มีประสบการณ์ด้านงานพัฒนาชุมชนมาบรรยายหรืออภิปรายให้ความรู้ประกอบการสัมมนาในหมู่อาสาสมัคร และรวมทั้งมีการฝึกอบรมภาคสนามเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ โดยให้อาสาสมัครออกไปศึกษาโครงการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ โครงการละ 2-3 คน

จากการประเมินผลการฝึกอบรมที่ผ่านมา ซึ่งเป็นประเมินจากความเห็นของอาสาสมัครหลังจากผ่านการฝึกอบรมและการปฏิบัติงานมาระยะหนึ่งแล้ว อาสาสมัครส่วนใหญ่รู้สึกว่าการฝึกอบรมเป็นประโยชน์ต่ออาสาสมัคร แต่เห็นว่าควรมีการปรับปรุงในด้านการเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนกันบางหัวข้อ ในด้านวิธีการฝึกอบรมให้ดึงดูดความสนใจของผู้เข้าฝึกอบรมมากขึ้น และควรมีการเปลี่ยนวิทยากรที่มาบรรยายบางหัวข้อ นอกจากนี้อาสาสมัครบางส่วนเสนอว่า น่าจะ

เพิ่มการฝึกอบรมความรู้พื้นฐานด้านเกษตรกรรมและสาธารณสุขซึ่งอาสาสมัครจำเป็นต้องใช้ในการทำงาน ทางโครงการกำลังพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมตามข้อเสนอของอาสาสมัครเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการฝึกอบรมสำหรับการรับอาสาสมัครรุ่นใหม่

การติดตามการทำงานและปัญหาของอาสาสมัคร

การติดตามการทำงานของอาสาสมัครอาศัยรายงานประจำเดือนของอาสาสมัคร แบบประเมินผลการทำงานของอาสาสมัคร ซึ่งอาสาสมัครและผู้แทน โครงการ ที่อาสาสมัครสังกัด เป็นผู้กรอก การออกเยี่ยมอาสาสมัคร และการพบปะพูดคุยกับอาสาสมัครและผู้แทนโครงการที่อาสาสมัครไปปฏิบัติงานนอกจากนั้น คอส. จะจัดสัมมนาสำหรับอาสาสมัครแต่ละรุ่น หลังจากปฏิบัติงานมาแล้วเป็นระยะเวลา 6 เดือน และเมื่อครบ 1 ปี ซึ่งเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๒๔ ได้มีการจัดสัมมนาสำหรับอาสาสมัครรุ่นที่ 1 เป็นครั้งแรก

ขณะนี้ อาสาสมัครรุ่นแรกได้ออกไปปฏิบัติงานเป็นเวลา 9 เดือนแล้ว ส่วนรุ่นที่ ๒ เพิ่งออกปฏิบัติงานยังไม่ครบสองเดือน เท่าที่หอประชุมได้ อาสาสมัครส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้งานได้เร็ว มีความสามารถในการทำงานด้วยตนเอง และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่องค์การเอกชนที่อาสาสมัครสังกัด มีเพียงส่วนน้อยที่มีปัญหาในการทำงานซึ่งต้องอาศัยความช่วยเหลือในการแก้ไขร่วมกันระหว่าง คอส. กับองค์การเอกชนที่อาสาสมัครสังกัด ปัญหาดังกล่าวมีทั้งปัญหาความสัมพันธ์และความเข้าใจกันระหว่างอาสาสมัครกับเจ้าหน้าที่ องค์การ เอกชนที่อาสาสมัครสังกัด (ปัญหานี้มักเกิดขึ้นเนื่องจากอาสาสมัครมีความมั่นใจในตนเองค่อนข้างสูง ความเห็นต่อวิธีการดำเนินงานไม่ตรงกันกับเจ้าหน้าที่องค์การเอกชน ประกอบกับเจ้าหน้าที่องค์การเอกชนอาจจะไม่เข้าใจความรู้สึกและความคิดของอาสาสมัคร) และปัญหาอาสาสมัครยังขาดความเข้าใจต่อวิธีการทำงาน พัฒนาชุมชนและขาดความสามารถในการคิดค้นงานด้วยตนเอง ซึ่งหากอาสาสมัครไม่ได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด จะทำให้อาสาสมัครรู้สึกท้อแท้และขาดประสิทธิภาพในการทำงาน

ปัญหาอื่น ๆ ที่ไม่ค่อยร้ายแรงและมักจะพบในระยะแรกของการทำงานเป็นอาสาสมัครมีดังนี้

- ก. ปัญหาในการปรับตัวของอาสาสมัครเข้ากับระบบการทำงานและเจ้าหน้าที่ขององค์การเอกชนที่อาสาสมัครสังกัด ทั้งนี้เนื่องจากการทำงานเป็นอาสาสมัครประจำ

องค์การเอกชนมีลักษณะที่แตกต่างจากการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ในสถาบันการศึกษาซึ่งอาสาสมัครเคยเข้ามาแล้วทั้งใน ด้าน ระบบ และวิธีการทำงาน และ ในด้านความสัมพันธ์ในหมู่ผู้ร่วมงาน

- ข. ปัญหาการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างอาสาสมัครกับ คอธ. และ องค์การ เอกชนที่อาสาสมัครสังกัด ในระยะแรกของการทำงาน อาสาสมัครมักจะรู้สึกใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ คอธ. และเพื่อนอาสาสมัครด้วยกันมากกว่ากับเจ้าหน้าที่ขององค์กรเอกชนที่ตนเองสังกัด ทั้งนี้เนื่องจากอาสาสมัคร ได้สร้างความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ คอธ. และเพื่อนอาสาสมัครด้วยกันในช่วงการคัดเลือกและฝึกอบรมอาสาสมัคร ดังนั้นเมื่อเริ่มทำงาน อาสาสมัครจึงขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การเอกชนที่ตนเองสังกัด และยังมี ความพยายามไม่เพียงพอที่จะสร้างความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ขององค์กรเอกชนนั้น ๆ เมื่อมีปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ เกิดขึ้นในการทำงาน จึงขาดลักษณะปรึกษาหารือหรือขอความช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนของตน แต่กลับมาปรึกษาปัญหากับเพื่อนอาสาสมัครหรือเจ้าหน้าที่ คอธ. แทน ในขณะที่เกี่ยวข้องกับบางครั้งในระยะแรกเจ้าหน้าที่บางส่วนของ องค์การ เอกชนที่อาสาสมัครสังกัดก็ไม่เข้าใจโครงการของ คอธ. และไม่ให้ความยอมรับอาสาสมัครในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในสังกัดขององค์กรเอกชนนั้น ๆ ปัญหาเหล่านี้จะคลี่คลายลงหลังจากที่อาสาสมัคร ได้ปฏิบัติงานมาแล้วระยะหนึ่ง
- ค. ปัญหาความท้อแท้มีคหวังของอาสาสมัครเนื่องจากมีอุปสรรคในการดำเนินงานและยังมีองค์การของงานและวิธีการดำเนินงานได้ไม่ชัดเจน ปัญหาเหล่านี้มักเกิดขึ้นกับอาสาสมัครที่เข้าทำงานใน โครงการ ใหม่ ซึ่งเป็นโครงการที่ริเริ่มขึ้น ในช่วงที่รับอาสาสมัครเข้าทำงานและอาศัยกำลังของอาสาสมัครเป็นหลักในการดำเนินโครงการ บางครั้งองค์การเอกชนเจ้าของโครงการยังไม่ได้เตรียมแผนงานเพียงพอ และยังคงขาดความคิดที่ชัดเจนต่อโครงการของตน การดำเนินงานในระยะแรกจึงมักจะล่าช้าและมีอุปสรรคต่าง ๆ ทำให้อาสาสมัครขาดกำลังใจในการทำงาน
- ง. ปัญหาความรู้สึกลึกคหวังของอาสาสมัครต่อชีวิตการเป็นอาสาสมัครที่ไม่เป็น ไปตามที่เเคศคากหวังไว้ อาสาสมัครบางส่วนมีความคาดหวังต่องานอาสาสมัครค่อนข้างสูง

ทั้งในด้านประโยชน์ของงานต่อการพัฒนาสังคม และประโยชน์ต่อตัวเองทั้งด้าน
ประสบการณ์และการเรียนรู้ ครั้นเมื่อได้ลงมือปฏิบัติงานแล้ว อาสาสมัครกลับ
รู้สึกว่าการที่ทำไม่ได้มีคุณค่าเท่าที่ควรต่อตัวอาสาสมัครของตัวเองและยังมองถึงผลของ
งานที่จะมีต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมได้ ไม่ใช่ชัดเจน

นอกจากปัญหาที่กล่าวแล้ว ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากลักษณะงานที่อาสาสมัคร ได้
รับมอบหมายจากองค์กรเอกชนที่อาสาสมัครสังกัดไม่ตรงกับลักษณะงานที่องค์กรเอกชน ได้ตกลง
ไว้กับ คอส. คือ คอส. ได้กำหนดไว้ว่าลักษณะงานของอาสาสมัครจะต้องเป็นงานที่ใช้เวลาส่วน
ใหญ่ทำงานในชุมชน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ของอาสาสมัคร แต่เนื่องจากองค์กร
เอกชนที่รับอาสาสมัครจาก คอส. บางองค์กรยังขาดเจ้าหน้าที่ประจำ บางครั้งจึงมอบหมายให้
อาสาสมัครช่วยงานประจำของสำนักงานมากขึ้นเกินไป ทำให้อาสาสมัครมีโอกาสทำงานในชุมชน
น้อยกว่าที่ควร

คอส. ได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกิดขึ้นกับอาสาสมัครและสามารถช่วย
อาสาสมัครในการแก้ปัญหาได้ส่วนหนึ่ง ประสบการณ์ที่ คอส. ได้รับเกี่ยวกับปัญหาของอาสา
สมัครจะช่วยในการหาวิธีป้องกันหรือลดปัญหาของอาสาสมัครรุ่นต่อ ๆ ไป

ปัญหาการลาออกของอาสาสมัคร

ปัญหาหนึ่งซึ่งมีผลกระทบต่อทั้ง คอส. และองค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่รับอาสา
สมัครจาก คอส. ได้แก่ปัญหาการลาออกของอาสาสมัครก่อนครบกำหนดการเป็นอาสาสมัคร ขณะนี้
ได้มีอาสาสมัครทั้งสมัครแล้วออกจำนวน 9 คน แต่ส่วนใหญ่เป็นการลาออกในช่วงที่เพิ่งเริ่มทำงาน
ใหม่ ๆ หรือในช่วงมีกิจกรรมกับปฏิบัติงาน และ คอส. ได้ดำเนินการรับอาสาสมัครเข้ามาทำงาน
แทนที่อาสาสมัครที่ลาออกแล้วจำนวน 4 คน

การลาออกของอาสาสมัคร ทั้ง ๆ ที่ได้ทำข้อตกลงกับ คอส. และองค์กรเอกชนว่าจะ
ทำงานเป็นอาสาสมัครครบ 1 ปีนั้น มีสาเหตุอยู่หลายประการ ในบางกรณีเป็นการลาออกที่คิด
เลียงไม่ได้จริง ๆ แต่ส่วนใหญ่แล้ว สาเหตุของการลาออกนั้นเนื่องมาจากสาเหตุที่อาสาสมัครมีโอกาส
ได้ทำงานอื่น ๆ ที่เป็นงานระยะยาว เช่น ถูกเรียกไปรับราชการเป็นครู ซึ่งอาสาสมัครรู้สึกว่าเป็นงาน
ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเช่นเดียวกัน และไม่พร้อมที่จะพลาดโอกาสที่จะได้งานดังกล่าวประกอบ
กับอาสาสมัครอาจจะได้รับความกดดันจากครอบครัวให้จำเป็นต้องรับงานที่มีความมั่นคงมากกว่า

การแก้ไขปัญหาการลาออกของอาสาสมัครไม่ใช่เรื่องง่าย และคงจะบึงกันไม่ให้เกิดขึ้นเลยก็เคียวไม่ได้ ทาง กอส. มีความเห็นว่า ต่อไปอาจจะลดจำนวนอาสาสมัครที่ลาออกได้ โดยการปรับปรุงระบบการคัดเลือกอาสาสมัครและการทำความเข้าใจกับผู้สมัครถึงผลเสียที่แท้จริงที่เกิดจากการลาออกของอาสาสมัคร นอกจากนั้น กอส. อาจจะสามารถลดความเสียหายจากการลาออกของอาสาสมัครได้โดยการรับอาสาสมัครสำรองไว้จำนวนหนึ่ง

งานอื่น ๆ ของ กอส.

งานอื่น ๆ ที่ กอส. ได้ดำเนินงานมาแล้วตามวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง กอส. มี

(๑) กอส. ได้ร่วมกับองค์กรเอกชนและหน่วยงานของรัฐจำนวนหนึ่งก่อตั้งโครงการพัฒนาชุมชนร่วมกันในเมือง ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาแหล่งเสื่อมโทรมแบบผสมผสานโดยอาศัยทรัพยากรของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วม โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินงานที่ชุมชนเกาะลอย หลังศูนย์รวมกิจการรถไฟแห่งประเทศไทย บางเขน ขณะนี้ได้มีการก่อตั้งสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าวัยเยาว์ในชุมชนและการดำเนินงานทางด้านสาธารณสุข โครงการ การจัดกลุ่มเยาวชน การจัดงานประเพณี และการปรับปรุงสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น และยังมีปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงาน หน่วยงานที่ร่วมโครงการมีสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ฯ สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย ฯ มูลนิธิเด็ก มูลนิธิดวงประทีป วิทยาลัยปัญหาฯ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตวิทยาลัย ตำหนักการศึกษาภทท. ศูนย์สาธารณสุข 17 สำนักอนามัย กทม. และ กอส.

(๒) กอส. ได้เริ่มให้บริการต่าง ๆ แก่องค์กรเอกชนที่ทำงานพัฒนา เช่น ได้จัดโครงการศึกษางานพัฒนาในแหล่งเสื่อมโทรม ได้ให้คำแนะนำกับองค์กรเอกชนต่าง ๆ ในการเขียนโครงการเพื่อขอทุนจากแหล่งทุนในต่างประเทศ และในเร็ว ๆ นี้ กอส. จะร่วมมือกับองค์กรเอกชนต่าง ๆ ในการจัดสัมมนาผู้บริหารองค์กรเอกชนเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานและการร่วมมือประสานงานกันในหมู่องค์กรเอกชน

โครงการในอนาคต

กอส. จะเริ่มโครงการระยะยาว ตั้งแต่เดือนกันยายน 2524 เป็นต้นไป ซึ่งคาดว่าจะจัดส่งอาสาสมัครให้กับองค์กรเอกชนต่าง ๆ ได้มีละ 60-80 คน นอกจากนั้น กอส. จะขยายงานบริการต่าง ๆ ที่ให้กับองค์กรเอกชน เช่น จัดทำศูนย์เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน การจัดทำวารสารพัฒนาชุมชน และการขยายงานฝึกอบรม โดยจัดฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรเอกชน อาสาสมัครพระสงฆ์ และอาสาสมัครจากชุมชนต่าง ๆ

บรรยายเรื่อง คุณคติของอาสาสมัคร : ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

น.พ. ประเวศ วะสี

สังคมบุพกาลในสมัยโบราณที่มนุษย์อยู่ด้วยกันอย่างง่าย ๆ ทุกคนในชุมชนเล็ก ๆ (นอกจากเด็กและคนชราจริง ๆ) จะมีงานทำอย่างเดียวกันทั้งสิ้น คือล่าสัตว์ จับสัตว์ หรือทำการเพาะปลูกทุกคนทำเหมือนกันทั้งหมดไม่มีความแตกต่างกัน จึงถือเป็นชีวิตหรือชุมชนที่ค่อนข้างง่าย ชุมชนแบบนี้คงไม่ต้องการอาสาสมัคร หรือแม้ทุกคนก็เป็นอาสาสมัครเหมือนกันหมดก็ตามเมื่อสังคมพัฒนาขึ้นมนุษย์ได้สะสมความรู้ ประสบการณ์และฝีมือมากขึ้น อันทำให้เกิดอาชีพเฉพาะทางขึ้น เช่นบางคนปลูกข้าว บางคนเลี้ยงสัตว์ บางคนปั้นหม้อ บางคนทำอย่างนั้นอย่างนี้จน การมีอาชีพเฉพาะทางทำให้เกิดวรรณะขึ้น และนักรวรรณะต่าง ๆ หรือกลุ่มต่าง ๆ จึงเกิดจากการมีอาชีพเฉพาะทาง ในพระไตรปิฎกมีกล่าวถึงกำเนิดของวรรณะต่าง ๆ ว่า มีสัตว์บางจำพวก (หมายถึงมนุษย์) ประกอบอาชีพเฉพาะอย่างก็ทำให้เกิดวรรณะขึ้น เมื่อประกอบอาชีพแตกต่างกันไปทำให้มนุษย์ไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง เช่น สมมติ บ้านหม้อ ก็ไม่มีข้าวกิน หรือคนเป็นช่างก็ไม่มีความรู้ที่จะกินได้ เพราะฉะนั้นเมื่อมนุษย์ไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเองต้องอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกันมากขึ้น คือเดิมนั้นต่างคนต่างไปจัดการกันกินมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวเอง ต่อเมื่อเกิดความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพากันขึ้น ขึ้นแรกก็มีการแลกเปลี่ยน ในการแลกเปลี่ยนครั้งแรกนั้นก็เป็นการแลกเปลี่ยนอย่างง่าย อาจจะเป็นเอาไก่มาแลกกับข้าว เอาหม้อมาแลกกับไก่ เป็นต้น การแลกเปลี่ยนนั้นเมื่อมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นก็ได้วิวัฒนาการมาเป็นการค้าขาย เมื่อมีการค้าขายมนุษย์

* ข้อความจากบรรยายในโอกาส การฝึกอบรมอาสาสมัคร สสส. ครั้งที่ 1 วันที่ 20 กันยายน 2528 ณ ห้องประชุม : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก็ค้นพบระบบเงินตรา ระบบเงินตราทำให้ความเป็นไปในชุมชนเปลี่ยนไปมาก เพราะฉะนั้น เราจึงจะต้องมองความเปลี่ยนแปลงในสังคม หรือวิถีชีวนาการในชุมชน ขึ้นอยู่กับการที่มนุษย์ พบ เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะมาใช้ในชีวิตในชุมชน อันจะเป็นเครื่องกำหนดความเป็นไปหรือลักษณะสังคม

ระบบเงินตราทำให้จิตใจของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปมาก ความอดทนข้ามร้อนในสังคม เปลี่ยนไปมากมาอย่างเช่น เมื่อข้ามสลับไปถึงสมัยพุทธกาลนั้น มนุษย์ยังไม่รู้จักวิธีเก็บอาหาร ไว้ไม่ให้เน่า ยังคงไม่เป็น ได้อาหารอะไรมาก็ต้องกินในวันนั้น กินไม่หมดก็ทิ้งก็เหลือหรือว่าต้องให้คนอื่นกิน หรือทิ้งเก็บสะสมไม่ได้ เพราะยังไม่มีเทคนิคพอที่จะเก็บ ฉะนั้นความโลภจึงมีจำกัด จะมีเฉพาะก่อนเหี่ยวที่จะไปกินเท่านั้น สัตว์ชนิดใดก็ตามที่ล่าสัตว์ เช่น สิงโต เขาก็กลัวว่ามันจะล่า แต่ถ้ามันล่ามาแล้วก็ล่าจากอหิวาหรือจากที่ไหนก็ตาม จะเห็นว่ามันอยู่ร่วมกัน สิงโตหรือสัตว์อื่นๆ ถ้ามันไม่หิวมันก็ไม่ไปล่ากิน มันก็อยู่ด้วยกันได้ ต่อเมื่อมันหิวมันถึงไปล่ากินเสียทีหนึ่ง มันไม่มีการสะสมเอาไว้ มนุษย์ที่แรกก็เป็นเช่นนี้เพราะไม่มีความรู้เทคนิคพอ ต่อมาก็ค้นพบเทคนิคที่จะ คงอาหารเก็บเอาไว้ ก็เริ่มสะสมเอาไว้ จากนั้นเพื่อมาพบระบบเงินตรา ระบบเงินตราช่วยเพิ่มความโลภของคนได้มากเพราะมันเก็บไว้ได้ ไม่มีที่สิ้นสุด เช่น เก็บเมล็ดมันกับไว้ไม่ได้มาก แต่ถ้าเก็บเป็นเงินเก็บที่ร้านก็โกกมันก็ได้ไม่มีวันเต็มสุด ฉะนั้นความโลภของมนุษย์จึงเพิ่มตามฐานะ ความรู้และเทคโนโลยีที่มนุษย์ได้พบ

เราจะตั้งมองสรรพสิ่งทั้งหลายเป็นสองด้านเสมอ ด้านหนึ่งคือด้านที่เป็นคุณหรือว่า ด้านที่เป็นประโยชน์ อีกด้านหนึ่งคือด้านที่เป็นโทษ ไม่ว่าจะกิน น้ำ สม ไฟ หรือมองที่ ตัวเราเองจะเห็นว่าบางด้านของเราเป็นคุณ บางด้านก็เป็นโทษ สิ่งนี้เรียกว่าทวิลักษณ์ คือ ลักษณะสองด้าน ต่อเรื่องของเงินนำความสะดวกมาให้มนุษย์ในการแลกเปลี่ยน ไม่ต้องขนช้าง ทั้งตัว หรือขนไก่อ ขนข้าว วดมา ใช้เงินแลกเปลี่ยนจึงสะดวก แต่ก็ในขณะเดียวกัน ก็นำความชั่วร้ายมาสู่มนุษย์ เป็นบ่อเกิดของความชั่ววนาการ เช่น สมมติว่ามีใครลักขโมยหนึ่ง (สมัยยังไม่มียระบบเงิน) ต้องการจ้างนาย ก. ให้ไปนำนาย ข. แล้วบอกว่าจะให้ตัวตัวหนึ่ง ซึ่งตัวเป็นตั้ง เห็นง่ายชาวบ้านเขาเห็นหน้าตัวไปว่าตัวนี้คนนั้นมาให้คนนี้ ดังนั้นใครจ้างงานทำอะไรย่อมทำได้ง่าย ความชั่วจึงทำได้ง่าย แต่ถ้าเป็นเงิน เงินนั้นมองไม่เห็น จะให้กันก็พิน ก็หมิ่น ก็แสกนก็ยอมได้ ฉะนั้นความชั่วมันจึงเกิดได้ง่าย ปีกบั้งก็ง่ายกว่าสมัยที่ยังไม่มีเงินตรา หลังจากพบระบบเงินตรา

แล้วก็วิวัฒนาการไปสู่การค้นพบระบบธนาคาร โดยพวกยิว เมื่อก่อนพบธนาคารเรื่องราวคง ๆ จึง
 บางแปลอยยิ่งขึ้นดังที่ทราบกันดีว่าธนาคารเป็นเครื่องมือของการเอารัดเอาเปรียบ ที่ลบล้างชั้น
 เพื่องโลก

จากนี้หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพหรือวรรณะต่าง ๆ กันนี้ ย่อมจะ
 เห็นได้ว่า วรรณะหนึ่งหมดสก็เกี่ยวข้องกับการผลิตสิ่งของที่จำเป็นในการยังชีพ เช่น ปลูกข้าว
 เติ่งสัตว์ ปลูกผลไม้ต่าง ๆ จากแต่เดิมที่ยังทำกินกันเองนั้นแต่ก็ยังไม่เกิดมีอาชีพ ทุกคนก็เลี้ยง
 สัตว์ปลูกข้าว แล้วก็กินไม่ต้องแลกเปลี่ยนซื้อขาย เพราะทุกคนทำกินเหมือนกันหมด ต่อเมื่อมี
 การแยกอาชีพจึงมีการแลกเปลี่ยน เมื่อมีการแลกเปลี่ยนจึงต้องมีการขนส่ง เมื่อมีการขนส่งจึงเกิด
 วรรณะกรรมกรขึ้น คือผู้ใช้แรงงานเพื่อจะเอาผลิตภัณฑ์นั้นไปสู่แหล่งอื่นหรือวรรณะอื่น จากนั้น
 อาชีพบางอย่างเกิดขึ้นในชุมชนนั้นจึงไม่เกี่ยวกับการผลิต ไม่เกี่ยวกับการใช้แรงงาน เช่น เป็น
 ทนายความ พ่อค้า ทหาร ข้าราชการต่าง ๆ หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่
 วิวัฒนาการ จะเห็นได้ว่าในอาชีพต่าง ๆ ที่วิวัฒนาการ แต่ละอาชีพที่ใช้วิชาการเข้าไปในอาชีพเรียก
 ว่าวิชาชีพ (คือใช้วิชาการเป็นเครื่องมือทำมาหาเลี้ยงชีพหรือหาประโยชน์) เมื่อเกิดมีอาชีพ เกิดวิชาชีพ
 ชนิดต่าง ๆ ขึ้น มนุษย์จึงได้พยายามใช้ความรู้และมีมือที่มีอยู่เพื่อหาประโยชน์หรือเพื่อยังชีพของ
 ตัว แต่เนื่องจากมีระบบเงินตรา มีธนาคารและอื่น ๆ อันเป็นไปเพื่อส่งเสริมความโลภของมนุษย์
 ความโลภของมนุษย์จึงวิวัฒนาการกันไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งมาถึงขั้นที่เรารู้เห็นกันอยู่จนบัดนี้ว่าอาชีพ
 ต่าง ๆ ที่ละเอียดยิ่งขึ้นก็เพื่อจะแสวงหาประโยชน์เข้าตัว พวกที่ทำการศึกษาวิจัยจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุด
 ก็คือตัวกำไร และจึงเกิดความสลับซับซ้อนขึ้นในการค้าเพราะว่าหลังจากกำไรได้มาก แทนที่จะกลัว
 วัสดุที่จำเป็นแก่การครองชีพ ก็หาจะกลัวของปลอมเกิดขึ้น เอากำไรเกินควร ไปสร้างวัสดุที่ไม่
 จำเป็นแก่การครองชีพ ของปลอมเพี้ยต่าง ๆ พวกคนคิดทำอะไรต่าง ๆ ที่จะโฆษณาให้ประชาชน
 เกิดความต้องการในสินค้านั้น ๆ ทั้ง ๆ ที่ไม่มีควมจำเป็น สังคมมันก็ลบล้างชั้นมากขึ้น มี
 การเอารัดเอาเปรียบมากขึ้น ทางค่านันโดยธรรมชาติของมันมุ่งหวังจะทำกำไร

วิชาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาสำหรับมนุษย์โดยตัวของมันเองแล้วส่วนใหญ่ย่อมเป็นของดี
 แลแต่ถ้าวิชาการนั้น ๆ ไปทำการค้ามันก็จะเปลี่ยนของเสีย เช่น วิชาการแพทย์ การที่จะมีความรู้
 ฝีมือ เพื่อจะช่วยเพื่อนมนุษย์ในเรื่องเจ็บไข้ได้ป่วยก็ต้องดีว่าเป็นของดี แลแต่ถ้าเอาการแพทย์ไป

เป็นการค้า ผลเดี่ยก็เกิดขึ้นในสังคม บัณฑิตกรแพทย์ส่วนใหญ่กลายเป็นการค้า ถ้าเรามีความรู้ มีเครื่องมือต่าง ๆ แต่ตัวเขาเครื่องมือนี้ไปโดนบ่าเอาตัวไม้ เอาไม้ไปค้าขายเพื่อหวังเอากำไร เกิดการผลเสียก็จะเกิดขึ้น

ต่อจากเดิมควรพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน จากที่กล่าวจากข้างต้นถึงชุมชนสมัยเติมนั้น ชุมชนยังเด็กอยู่จึงคงไม่มีรัฐ เมื่อเริ่มวิวัฒนาการมาก็มีหัวหน้าเผ่าเด็ก ๆ ก่อน ต่อมาจึงวิวัฒนาการจนกระทั่งเป็นรัฐที่มีอำนาจมากขึ้น แต่อำนาจรัฐในสมัยโบราณ (เช่น ในสมัยกรุงศรีอยุธยา หรือต้นกรุงรัตนโกสินทร์) เกี่ยวข้องกับประชาชนในสมัยต่าง ๆ ในบางด้านเท่านั้น ประการแรกก็คือการเก็บภาษี เก็บส่วย รัชชูปการ ประการที่สองคือการเกณฑ์แรงงานมาใช้ ประการที่สามเวลาเกิดสงครามก็เกณฑ์ประชาชนมารบทัพจับศึก ส่วนอย่างอื่นนั้นรัฐกับประชาชนเกี่ยวข้องกันน้อยมาก เช่น การอาชีพ การศึกษา การสาธารณสุข สวัสดิภาพ ของประชาชน รัฐเกือบจะไม่ทำอะไรเลย เป็นเรื่องของประชาชนเป็นเรื่องของชุมชนช่วยเหลือกันเอง เพราะฉะนั้นในสมัยก่อนประชาชนยังมีสิทธิเสรีภาพที่จะจัดการเรื่องราวในชุมชนของตัวเองที่จะปกครองชุมชนของตัวเอง แต่ในสภาวะปัจจุบันนี้อำนาจรัฐได้แผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางมาก ได้ออกไปครอบงำชีวิตกิจกรรมประจำวันของประชาชนในต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน คือ ในด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และด้านสวัสดิการต่าง ๆ จนกระทั่งประชาชนไม่มีสิทธิจะทำ จะคิดอะไรของตัวเอง จะต้องคอยอำนาจรัฐที่ยืนยันเข้ามาทำให้เมื่อพิจารณาถึงกรอบของอำนาจรัฐที่ยืนยันเข้ามาครอบงำ ซึ่งก็คือระบบราชการนั้น จะเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นระบบที่ใหญ่โตมาก ไร้ทรัพยากรในสังคมมาก เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพน้อย เป็นระบบที่รวมอำนาจไว้ในส่วนกลาง ขณะที่ประเทศของเราเติบโตขึ้น แต่ระบบราชการที่มีอยู่นั้นค่อนข้างล้าหลัง ค่อนข้างแข็งกระด้างเปลี่ยนแปลงได้ยาก จึงไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาของประชาชนและตรงกันข้ามยังอาจก่อให้เกิดความเคียดชังกันแก่ประชาชนต่าง ๆ เช่น เรื่องการอาชีพ พวกชาวบ้านมีอาชีพในเรื่องการเกษตร ทางราชการก็จะตั้งตำแหน่งเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ ตลอดจนระดับตำบลอันเป็นโครงสร้างที่ใหญ่โต แล้วเวลาเกิดโรคระบาดไก่หรือโรคระบาดอื่นใดขึ้น โครงสร้างหรือระบบเช่นนี้จะมีความล้มเหลวต่อการแก้ไขปัญหานั้นได้เพียงใดกัน

ในเรื่องของการศึกษาเราก็คงทราบว่าเป็นอย่างไรบ้าง ในระบบต่าง ๆ ที่กระทรวงศึกษาเข้าไปเน้นแก้ปัญหาหรือไม่ หรือแม้แต่ว่ากับคุณศึกษานี้สามารถแก้ปัญหาสังคม

ได้จับใจหรือไม่ ในการสาธิตอุปโลกน์เป็นกัทรากันโดยทั่วไปคือ ประชาชนที่เคียดแค้นจะไม่
 รับบริการที่โรงพยาบาล แต่ที่ไหน ๆ ชาวชาวนาก็ไม่ได้ลงมือทอหรือยี่นแต่ยื่นรายต่อการที่จะแก้
 ปัญหาของประชาชน ตรงกันข้ามเวลาชาวบ้านถูกโมฆ ถูกปล้นใจ ตำรวจก็คงไม่อยากไปจับ
 ตำรวจคงอยากจะไม่เสียวันของ ยาก ไม่จับที่รถชนกันเพื่อจะได้แสวงหาประโยชน์มากกว่า เพราะ
 ฉะนั้นระบบราชการสรุปแล้วมีลักษณะสามอย่างคือ อันที่หนึ่งมีความเป็นชาติต่อปัญหาของประชาชน
 สองเป็นระบบที่ไม่มีน้ำใจอะไรที่จะช่วยเหลือประชาชน สามเป็นระบบที่จะแสวงหาประโยชน์ มี
 ทางไหนที่จะได้ประโยชน์กับเขา เขาก็จะไปทางนั้น เป็นระบบที่พยายามจะทำงานหรือที่พูดแล้ว
 พยายามแสวงหาประโยชน์เข้าตัวเองมากที่สุด ในการแสวงหาตำแหน่ง ลาภ ผล ภาษีต่าง ๆ

เพราะฉะนั้นเมื่อรวมแล้วความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ หรือวรรณะต่าง ๆ ใน
 สังคมก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐกับประชาชนที่ส่วนแรกทำให้เกิดปัญหา ทำให้คนจำนวนมาก
 มากในสังคมนั้นตกอยู่ในฐานะผู้ยากไร้ เป็นผู้ถูกกดขี่และเกิดช่องว่างใหญ่โตในสังคมของเรา
 เพราะกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ไม่สามารถไปช่วยกันได้ เพราะแต่ละอาชีพก็หวังแค่ประโยชน์ของตนเอง
 อำนาจรัฐก็หวังประโยชน์เข้าตัวเองไม่ได้สนใจแก้ไขปัญหาของประชาชน จึงไม่มีใครที่
 จะแก้ปัญหายของผู้ยากไร้ผู้ถูกกดขี่

*โดยส่วนตัวใหญ่แล้วถ้าเราเองสังคมก็มีช่องว่าง ซึ่งตรงนี้เองที่บทบาทของอาสาสมัคร
 ที่จะต้องเข้ามาเราจึงเห็นความสำคัญของอาสาสมัครที่จะเข้ามาลด ช่องว่างช่องว่างเหล่านี้
 เพื่อแก้ปัญหายของผู้ยากไร้ผู้ถูกกดขี่ การเข้ามาแก้ปัญหาของอาสาสมัครนี้ก็ต่างจากกลุ่มอาชีพต่างจาก
 ข้าราชการโดยสิ้นเชิง ตัวอย่างหนึ่งก็คือ ทางกรมแพทย์ดำพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้รักษา
 กับผู้รับการรักษา หากว่ามีความการมาแต่โบราณนั้นเริ่มต้นด้วยพ่อแม่พยายามรักษาลูกเวลาลูกเจ็บ
 บ่นวย ยังไม่มีวิชาชีพแพทย ยังไม่มีใครเป็นแพทย์ในชุมชน พ่อแม่พยายามรักษาลูกเท่าที่จะรักษา
 ได้ ต่อมาเพื่อนบ้านบางคนมีความรู้ดีกว่าบางคน ก็มีคนที่เจ็บบ่นวยมาขอให้ช่วยรักษา เขาก็ช่วย
 แต่ก็ได้เป็นวิชาชีพของเขา เช่น เป็นหมอชาวบ้าน หมอผี หมอตำ หมอเถล เขายังมีวิชาชีพ
 ทำนาหรือว่าทำอย่างอื่นอยู่แต่ว่าเขามีความรู้เป็นพิเศษที่สามารถช่วยชาวบ้านได้เขาก็ช่วย ช่วยกัน
 ไปแต่ได้ ไร่อาชีพที่ระไคร่คิดเงินคิดทองคิดประโยชน์ อาชีพของเขาเป็นอย่างอื่น นี่ถือเป็นลักษณะ
 ของอาสาสมัครอย่างหนึ่ง เป็นความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เ็นระหว่างกันในชุมชน สมมติว่า
 ชาวบ้านหนึ่งคนตาย คางทูมนี้เกิดจากเชื้อไวรัส เขาก็ช่วยกันเข็นเสื่อผู้ที่เป็นคางทูม ผู้ได้รับการ*

รักษาก็พอใจมีคนช่วยรักษา คนที่ช่วยก็พอใจว่าเราไปช่วยเขา และเขาก็มีได้เสียเงินเสียทองอะไร
ในการช่วยกันเหล่านั้น ทำให้ระหว่างผู้รักษากับผู้รับการรักษามีจิตใจที่ติดต่อกัน แต่หากเรานึก
ภาพมาอีกด้านว่าคนที่เขาคางคกไม่พาหมอยี่ห้าวัน หมอนี้เป็นอาชีพแล้วก็ไม่ใช่อาสาสมัครแล้ว
เป็นวิชาชีพของเขา เขาจะต้องเอาค่าอะไรจากการให้บริการของเขา เพราะฉะนั้นเวลาเด็กเป็นคางคก
เขาก็ถึงยาให้ ยาดีนั้นไม่จำเป็นเลยในการรักษาคางคก เพราะคางคกก็ตายจากไวรัส แต่เขาจะ
คิดยาให้เพื่อจะเก็บเงินจากคนไข้ให้ได้มาก เขาอาจจะให้อาหารที่ไม่จำเป็นอีก คางคกคนไข้จะได้รับ
ยาโดยไม่จำเป็น ความสัมพันธ์ทางจิตใจระหว่างผู้ให้การรักษากับผู้รับการรักษาก็ไม่มีอะไรนอกจาก
ว่าเป็นค่านการเงินเท่านั้น (อันนี้จึงเป็นเด็กหัดและความสัมพันธ์ในทางวิชาชีพ)

ตัวอย่างอีกอันหนึ่งคือ ขณะนี้เรามีการเรียน "สังคมสงเคราะห์" ในมหาวิทยาลัย ตาม
โรงพยาบาลต่าง ๆ ก็มีตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ขึ้นเพื่อจะช่วยเหลือคนไข้ โดยนักสังคม
สงเคราะห์บรรจุเข้ารับราชการ กินเงินเดือนอันเป็นอาชีพไม่ใช่อาสาสมัคร ที่โรงพยาบาลทั่วไป
คนไข้ผู้ยากจนไม่มีเงินเสียค่ายา หมอยกบอกไม่พินช่วยสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้เขาจัดการให้เบิก
ยาฟรี หรือทำการอื่น ๆ แต่ต่อมาคนไข้ที่ไม่หาหน่วยงานไหนด้วยมา กลับร้องไห้ และมากอกหยอ
ว่าคนจะไม่ไปอีกแล้ว เพราะถูกเจ้าหน้าที่หน่วยนี้ค้างมา โดยทุกคำวาง ทำไม่จึงจนนัก ทำไม่ไม่มี
เงินต่าง ๆ นานา ที่สุดท้ายก็ต้องกลับบ้าน ไปอันนั้นเป็นลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างนักวิชาชีพกับผู้รับ
บริการ ในทางตรงกันข้ามคนบางคนอาสาเข้าไปทำสังคมสงเคราะห์ซึ่งไม่ใช่อาชีพของเขา เขาไป
ทำใจรักก็ด้วยความสงสารชาวบ้าน การติดต่อก็จะเป็นอีกอย่างหนึ่งโดยสิ้นเชิง เพราะฉะนั้นจิตใจ
ของอาสาสมัครกับจิตใจของคนที่ทำอาชีพนั้นจะมีลักษณะไม่เหมือนกันจากหน้ามือเป็นหลังมือ
พวกในอาชีพรวมทั้งในส่วนที่อยู่ในอำนาจรัฐหรือว่าราชการ ผมคิดว่าพอจะบรรยายลักษณะ
จิตใจเขาให้ว่าเป็นจิตใจของทหารรับจ้าง เป็นจิตใจของการค้ากำไรเป็นจิตใจที่แสวงหาอามิส
แสวงหาอำนาจ

เพราะฉะนั้นเราจะเห็นความเดือดร้อนหรืออุปสรรคธรรมดาอยู่ทั่วไป ในจิตใจแบบ
นั้นไม่ว่าจะไปคุยเรื่องยาทุนหรือว่ากรรมกรเราจะเห็นจิตใจแบบนี้ คือถ้าเป็นนายทุนก็จะบอกว่าทำ
อย่างไรจึงจะจ่ายค่าแรงให้น้อยที่สุดและให้เขมสค่าไว้มากที่สุด กรรมกรก็บอกว่าทำอย่างไรจึง
จะทำงานให้น้อยที่สุดให้ได้ค่าจ้างมากที่สุด ซึ่งก็ไม่มีเหมือนกัน สำหรับข้าราชการก็คอยดูเวลาว่า
เมื่อไรจะถึงเวลาเลิกราชการหรือว่าเลิกก่อน ได้ก็เป็นกรณี ทำงานมากไปเล็กน้อยไม่ได้ กลัวขาดทุน

ต่าง ๆ อันเป็นเพราะจิตใจมีลักษณะดังกล่าว ในทางตรงกันข้ามอาสาสมัครไม่พูดถึงอาสาสมัคร
 รอม/ออมที่มาเป็นคุณหญิง คุณนายอยากได้หัวใจได้ตาอาสาไปแจกโฉมแรงกัน อาสาสมัครถ้า
 ไปทำงานนั้น ไม่ได้ไปทำงานเพื่อชาติ ไม่ได้เป็นวิชาชีพ แต่เน้นการทำงานอาสาสมัครนั้น
 ไม่ได้แยกตัวไปว่า จะไม่ยอมรับวัตถุหรือเงิน เพราะอาสาสมัครนั้นต้องมีชีวิตต้องยังมี เพราะ
 แม้แต่พระสงฆ์ก็ยังต้องรับอาหาร หรือว่าในปัจจุบันก็ยังต้องรับเงิน เพื่อยะแปงเป็นอาหาร เครื่อง
 นุ่งห่ม บ้างยี่สิบ เพราะฉะนั้นอาสาสมัครจึงรับเงินหรือรับวัตถุได้ แต่ก็ไม่เหมือนกับวิชาชีพต่าง ๆ
 เพราะว่ารับมาเพียงเพื่อยังชีพ และจะได้ทำงานได้ดี แต่พวกวิชาชีพนั้นการทำงานของเธอแปรผัน
 ตามผลประโยชน์ที่เขาได้รับ (คือถ้าได้รับผลประโยชน์มาก ฉะนั้นก็ทำงานมาก ถ้าได้รับผลประโยชน์
 น้อย ฉะนั้นก็ทำงานน้อย) แต่ว่าของอาสาสมัครนั้นไม่ได้เป็นไปตามนั้น อาสาสมัครรับวัตถุหรือตัว
 เงินของก็เพื่อยังชีพ ก็พอใจซึ่งเท่านี้ก็เป็นการเพียงพอแล้ว และการทำงานก็เป็นไปด้วยจิตใจที่
 จริงจังจริง ๆ โดยไม่หวังอามิส ไม่ได้หวังอำนาจ ไม่ได้หวังตำแหน่งต่าง ๆ แต่ในทางตรงกัน
 ที่มีเมตตาจากจะช่วยเหลือสังคมให้ดีขึ้น (เรียกว่าอาสาเพื่อสังคม) อันตรงกับธรรมะที่เรียกว่า
 สัน โดยที่เขามีความพอใจในสิ่งที่ได้ทำ คือว่าไม่ทำอะไรเพราะว่ามี ความ โลกหรือหวังอามิส เพราะ
 ว่าจากการทำงานของอาสาสมัครที่ยึดหลักธรรมะข้อสันโดยเป็นที่ตั้งนั้นย่อมนำไปสู่ความสุขของ
 อาสาสมัครเอง (เพราะว่าถ้ากลับบอกได้ว่า สันศุภฐี ปรมิ สุขิ สัน โภคะทำให้เป็นสุขอย่างยิ่ง)
 อันตรงกับข้างกับความเข้มแข็ง เป็นสังคมที่มีแต่การขุขริศ มีการหวังกำไรมีความ โลก ไม่มีที่สิ้นสุด
 อันทำให้เกิดความเคียดชังจะแยกตะกายไป มีที่สิ้นสุด ทั้งดีชั่วด้วยตนเอง และทั้งทำให้
 คนอื่นเดือดร้อน ธรรมะของอาสาสมัครจึงเป็น สันศุภฐี เป็นกบฏกันเอาทำให้อาสาสมัครที่แท้จริง
 นั้นมีความสุขในตัวของตัวเอง เพราะว่าไม่ได้ทำเพื่อหวังอามิส ทำไม่ได้เท่าไรก็ทำก็ยิ่งเกิดบิตติ
 เพราะว่าได้ช่วยเหลือผู้อื่น ได้ทำประโยชน์แก่ผู้อื่นมากขึ้น

วิชาชีพอีกอันหนึ่งที่น่ากลัวถึงคือวิชาชีพแพทย์ คนเรียนแพทย์นั้น ไม่ใช่ฐานะเป็นคนที่มี
 มิตรรัก มีความชอบในงานเสมอไป แต่เป็นเพราะตัวผลประโยชน์นั้นเป็นเครื่องนำหรือว่าเป็น
 เครื่องชักให้เข้าไปทำ แต่ในทางตรงกันก็ถือการจะเป็นคนที่จิตใจอยากจะช่วยชาวบ้าน ชอบ
 ในวิชาความรู้และชอบที่จะช่วยชาวบ้าน แต่เนื่องจากวิชาชีพแพทย์นี้เกิดจาก แล้วอยู่กับผลประโยชน์
 ชาวบ้านก็เห็นกันทั้งและเขาจึงว่า "เป็นหมอแล้ววอ" เพราะฉะนั้นอยากให้ลูกหลาน ไม่เป็นแพทย์
 จะดีวอ โดยสภาพแล้วจะเหมาะกับการเป็นแพทย์หรือเปล่าก็ไม่ทราบ แต่บอกวอให้ได้ดี

เป็นภาระ และบางคน หลายคนก็คิดว่าที่ไม่ได้เหมาะที่จะเป็นแพทย์ คนที่มาเรียนแพทย์ปัจจุบัน มักจะไม่ได้ชอบวิชานี้ ไม่ได้ชอบที่จะช่วยเหลือประชาชนแค่เขาถูกชักนำให้มาทำอาชีพอย่างนี้ เพราะผลประโยชน์ แต่ว่าอาสาสมัครไม่ใช่อย่างนั้น เพราะไม่มีผลประโยชน์เป็นตัวล่อ เข้ามามีชีวิตอยู่ในงานนี้เพราะเริ่มแรกการทำงานอาสาสมัครสลายตัวงานราชการมาก งานราชการต้องคัดเลือกข้าราชการ ใช้การสอบอย่างโน้นอย่างนี้ต่าง ๆ นานา ซึ่งส่วนแล้วแต่สถาบันท้องถิ่น ซึ่งจะไม่ได้อันที่เหมาะสมหรือคนที่เก่งคนที่เหมาะสมนัก แต่งานอาสาสมัครนี้โดยธรรมชาติของงานแล้วมันจะคัดเลือกอยู่ในตัวว่าเลือกคนที่หนึ่งที่มีจิตใจอาสาสมัคร ที่มีจิตชะยากจะทำงานนี้ นี่จึงเป็นความดีโดยธรรมชาติของงานอาสาสมัครเอง

การที่อาสาสมัครมาทำงานอย่างนี้โดยที่มีจิตชะ โดยที่มีจิตชะโดยที่ด้วยความสมัครใจ โดยที่ด้วยความหวังดีต่อลูกชาวบ้าน หวังทำประโยชน์อันนี้ทำให้ชีวิตมีความหมาย ผมเป็นหมออยู่ที่เคยเห็นคนมากมาย ที่มีสภาพจิตใจที่เรียกว่า “แข็ง” (เรื่องโรคแข็งนั้นมันระบาดไปทั่วหมด โรคแข็งก็เป็นความท้อ เป็นความเบื่อง เป็นความไม่รู้) จากความไม่รู้ทำให้คิดว่า นี่แล้วเราชีวิตอยู่ต่อไปทำไมมันน่าเบื่อ มันไม่รู้ความหมายของชีวิต แต่จิตใจก็กลับกันก็เป็นจิตใจของอาสาสมัคร เป็นจิตใจของการที่จะบำเพ็ญประโยชน์ชีวิตทุก ๆ วันมีความหมาย ถ้าชีวิตเราจะอยู่ไปวันเดียวก็ดี เคียงเคียงก็ดี ก็เคียงกั ก็เคียงกับก็ดี ทุกวัน ทุกเดือนขอให้ชีวิตเราได้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นทุกวัน เพราะชีวิตเรามีความหมาย จะอยู่ไปเท่าไรก็แล้วแต่ มีความหมายว่าเราต้องการทำประโยชน์ให้ผู้อื่น อันเมื่อชีวิตมีความหมายแบบจิตใจมันก็กระปรี้กระเปร่าทุกวัน รู้ความหมายของชีวิต การทำประโยชน์ให้ผู้อื่นนั้นก็แตกต่างกัน ทำได้หลายทางตั้งแต่เริ่มต้นกับฟังการปรับทุกข์ของผู้อื่น มนุษย์อยากให้มีทุกข์ยากผู้รับสนในสังคมนั้นมีความทุกข์มากมาย บางทีเขาอาจจะระบาย อาจจะปรับทุกข์ การที่เราปรับทุกข์นั้นก็คือเราทำประโยชน์ให้คนอื่นแล้ว การได้พูดจาไพเราะต่อผู้อื่น การพยายามช่วยเหลือด้วยประการต่าง ๆ ด้วยแรงกายและทรัพย์สิน แรงปัญญา ด้วยประการต่าง ๆ ที่หวังทำประโยชน์ให้ผู้อื่นทุกวัน ๆ ชีวิตย่อมจะมีความหมายทุกวันและจะไม่แข็ง จากการที่ชีวิตไม่แข็งมีความหมายอย่างสำคัญ เพราะว่าถ้าชีวิตนั้นเต็มไปด้วยความแข็งหรือความเบื่องแล้ว ชีวิตนั้นจะเป็นชีวิตที่ขาดทุน และจะเกิดโรคภัยความทุกข์ต่าง ๆ นานา แต่ว่าถ้าทุกวัน ๆ ที่ผ่านไปชีวิตเต็มไปด้วยความหมาย เต็มไปด้วยความกระปรี้กระเปร่า เต็มไปด้วยความรักทำงาน จะทำให้เรามีสุขภาพดีการเจ็บป่วยจะน้อย อันสิ่งนี้เราควรจะเห็นว่ามีคุณค่า

รักงานและทำงานแล้วมีความสุขจะเจ็บป่วยน้อยเต็มที่ แต่คนที่เนืองานท้อไปก็วิ่งไปไม่พอใจ ในการทำงานที่ท้ออยู่แล้วจะเจ็บป่วยมากเป็นชีวิตที่ขาดทุนเหลือเกิน ชีวิตของเราที่ท้ออยู่ในโลกนี้สั้น ความทุกข์ทรมานทุกข์ต่าง ๆ ก็เป็นนัยเดียว ถ้าเทียบกับเวลาของจักรวาลสั้นมากจริง ๆ ท้าว่าในช่วงที่เราท้ออยู่นั้นก็เป็นชีวิตที่สั้นไปก็ว่าได้เป็นชีวิตที่ขาดทุน

ชีวิตของอาสาสมัครในอุดมคติเป็นชีวิตที่ทำให้มีความสุขได้ เพราะละทิ้งความหวาดหวั่นในการดำรงชีวิตให้มีความสุขทุก ๆ วัน และหาทำได้ดีพยายามเผยแพร่งานดำรงชีวิตอย่างนี้ ไปสู่คนอื่น เพราะเป็นเรื่องของการบุญการกุศลที่จะเห็นเพื่อนมนุษย์อีกคนหนึ่งมีความสุข เพราะว่ามีมนุษย์นั้นมีความสุขมากเหลือเกิน ในสังคมนี้

ในการทำงานอาสาสมัคร เราก็ต้องไปพบอุปสรรคต่าง ๆ ว่างานที่ทำนั้นทำแล้วมันยังไม่ปรากฏผลให้เห็น ไปติดขัดในเรื่องบุคคลในเรื่องระเบียบในเรื่องกฎเกณฑ์ ในเรื่องอื่น ๆ มากมาย บางคนอาจจะเกิดความท้อใจหรือว่าเกิดความโกรธ เกิดความหงุดหงิดหรือเกิดความกลัว นัยก็กลัว เพราะฉะนั้นมันเป็นโรคอย่างหนึ่งที่พบในคนหนุ่มสาวที่เรียกว่ามีหัวก้าวหน้า ก็มักจะเกิดหงุดหงิดกลัวกลัวล้ม บางคนเป็นมาก จนกระทั่งถึงนอนไม่หลับ ใจสั้น เกิดโรคเกิดอะไรต่าง ๆ เพราะฉะนั้นในการทำงาน เราจะต้องมีหลักที่จะช่วยประคับประคองได้ เราสามารถจะทำงานต่อไปได้อย่างที่เรามีความสุข ถ้าเราไปเกิดอาการอย่างนี้แล้วยอมจะขี้นขวางการทำงานเป็นไปไม่ได้ เกิดความทุกข์มาก *หลักการที่จะใช้ประกอบควรทำงานต่อไปนี้นี้มีอยู่ 4 ข้อด้วยกันคือ สุทธิ บัญญา เมตตา จินต*

สุทธิ หมายถึงความบริสุทธิ์ ความบริสุทธิ์นี้เป็นข้อที่ค่อนข้างง่ายเพราะว่าอาสาสมัครที่เข้ามาอย่างที่มีมโนเมตตาก็ว่าได้มาเพื่อหวังอานิสงค์ แต่หวังเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น สุทธินี้หมายถึงความบริสุทธิ์ในทางส่วนตัวว่าเราไม่ไปทำกรรมชั่วต่าง ๆ อันนี้ส่วนมากเรามิ

ข้อที่ ๒ คือบัญญัติ คำว่าบัญญัติในที่นี้มีความหมายกว้าง นอกจากหมายถึงสติบัญญัติที่เราใช้โดยทั่วไป ยังหมายถึงอย่างอื่นอีก สติบัญญัติในทางทั่ว ๆ ไปก็หมายถึงเราจะต้องมีการศึกษา รอบรู้ รู้ชัดมูล รู้เหตุรู้ผล รู้ว่าอะไรเกิดจากอะไร ต่าง ๆ มีบัญญัติที่จะเข้าไปแก้ปัญหาก็ได้ นอกจากบัญญัติในแนวที่งานแล้ว บัญญัติในแนวที่กว้างและในแนวที่ลึกกว่านั้นอานิสงค์ถึงเห็นความเป็นไปของธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นอย่างจริง ส่วนใหญ่มนุษย์ในฐานะที่เป็นปุถุชนของไม่เห็นข้อนี้เพราะว่ามนุษย์นั้นจะมองเห็นและก็จะศึกษะแปลความ ถึงที่เห็นที่

รับรู้ตามสิ่งที่มันโปรแกรมเอาไว้แล้วในสมองคือมนุษย์เรากำลังแค่ตื่นมาเหมือนคอมพิวเตอร์ คือเกิดมาเหมือนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่วางแปลายังไม่ได้โปรแกรม แต่ว่ามีเครื่องอิเล็กทรอนิกส์อยู่หมายถึงเซตประสาท แต่ว่ายังไม่ได้โปรแกรม ที่นี้เมื่อเกิดรับรู้ต่างๆ เข้ามาจากสิ่งแวดล้อมนั้นอยู่กับว่ารับรู้อะไรมาก็ต่อๆ โปรแกรมในสมองขึ้นมาเรื่อย ที่นี้ตอนหลังเมื่อประสบ ได้รับข้อมูลอะไรเข้ามา โปรแกรมอันนั้นก็จะคอยข้อมูลอันนั้นตรงที่โปรแกรมเอาไว้แล้วที่นั้นมนุษย์ก็จะไปโปรแกรมไปในสิ่งที่ตัวเองได้รับรู้ตามที่มันคิด ตามผลประโยชน์ของมันหรือว่าของกลุ่มคน เพราะฉะนั้นจะไม่เกิดธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นจริง ธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นจริง

ธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นจริงนั้นคืออย่างไร ก็มีประการที่ ๑ ที่เรียกว่า *หลักของอนิจจัง* สรรพสิ่งทั้งหลายนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่มีอะไรหยุดอยู่กับที่ ไม่มีปริมาณหรืออยู่ใดที่หยุดอยู่กับที่ ล้วนแต่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา โลกก็เปลี่ยน สังคมก็เปลี่ยน จักรวาลก็เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา อันนี้เป็นธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลาย ธรรมชาติพระพุทธเจ้าสอน แบ่งเป็น ๒ ภาคใหญ่ๆ *ภาค ๑ ว่าด้วยธรรมชาติ* ของสิ่งทั้งหลาย หรือว่ากฎของธรรมชาติ (Law of Nature) ว่าเป็นอย่างไร *ภาค ๒ ว่าด้วยการปฏิบัติ* ประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ ทำอย่างไรจะสอดคล้องกับธรรมชาติ ทำอย่างไรจะมีเหตุผล เพราะธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีการเกณฑ์ กฎเกณฑ์ของธรรมชาติอันที่สำคัญที่สุดก็คือการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดอยู่กับที่ เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยที่มาผลักดันให้เปลี่ยนแปลง อันนี้ก็เป็นหลักที่เรียกว่า อิทัปปัจจยตา ซึ่งเป็นหลักสำคัญว่าสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไป เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยที่หนุนเนื่องต่อๆ กันมาให้เปลี่ยน อิทัปฺ แปลว่า นี้ ปัจจัยมาเปลี่ยนเป็นปัจจัยให้เกิด อิทัปปัจจยตา เป็นหลักที่ว่า ทำให้เกิดขึ้น ทำให้เกิดขึ้น ทำให้เกิดขึ้น ผลักดันกันเป็นลูกโซ่หลายอย่าง การที่เรามองธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายอย่างนั้นนั้นก็เปิด โลกอส ให้มนุษย์เข้ากระทำถ้าเรามองว่าสิ่งทั้งหลายพระเจ้ามันสถาปนาหนดมันเสร็จว่าจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น มนุษย์ที่ไม่มีบทบาทที่จะเข้าไปทำอะไร แต่ว่าถ้าสิ่งทั้งหลายนั้นมันเกิดขึ้นเพราะปัจจัยต่างๆ ผลักดัน มนุษย์ก็มีบทบาทเต็มที่จะเข้าไปทำหรือผลักดันที่เรียกว่า "กรรม" กรรม ก็คือการเข้าไปทำ การกระทำ จะทำอย่างไรก็กระทำให้มันตรงกับเหตุกับผล อันที่มันจะทำให้เกิดผล พวงผลอย่างไรก็ต้องทำเหตุอย่างนั้นให้ตรงกัน เราจะไปอันไหนไปร้องขอไปอะไร ไม่ใช่สิ่งที่เป็นไปตามเหตุตามผล

มนุษย์ส่วนใหญ่จะมองไม่เห็นอนิจจัง มนุษย์ส่วนใหญ่จะมีความคิดปักหลักอยู่กับที่ มองไม่เห็นความเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นเมื่อสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาจิตใจเราอยู่กับที่มันก็เกิดอะไรขึ้น เราอยู่ที่นั่นแต่ความเป็นจริงอยู่ที่ไหน เกิดออกไปไหนแล้ว ก็เกิดช่องว่างขึ้นระหว่างความเป็นจริงกับความคิดของเรา *ถ้ามนุษย์ไม่ระวังแล้วก็จะเกิดช่องว่างขึ้น ในความเป็นจริงกับความคิด เพราะความจริงมันเปลี่ยน และดังนั้นเป็นจุดบอดจุดใหญ่ของมนุษย์ ที่ว่ามองไม่เห็นอนิจจัง* คนแก่ก็ไม่เข้าใจเด็ก ไม่เข้าใจโลกปัจจุบันก็เกิดช่องว่างขึ้น แต่ตามไม่ทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ระดมกันไว้แต่เดิมที่อาจจะเคยใช้ได้ แต่ว่าถึงทีหลายอันเปลี่ยนไปแล้ว มันใช้ไม่ได้ ก็ยังมีติดอยู่กับสิ่งนั้นอยู่นั้นก็เกิดปัญหาขึ้นเพราะสิ่งมันเปลี่ยนไปแล้ว เรากฎเกณฑ์เหล่านั้นมันใช้ไม่ได้แล้ว ก็ยังมีติดอยู่ อันนั้นเพราะมองไม่เห็นอนิจจังของสรรพสิ่งทั้งหลายก็เกิดปัญหาขึ้นในสังคม อย่างที่เราเห็น ความยึดมั่นถืออย่างนี้ทางพระท่านเรียก มีศัพท์บาลีเรียกว่า สัตถัพพตปรามาส คือการยึดมั่นอยู่กับศีลาจารวัตรต่าง ๆ ที่มีมันไม่แปรเปลี่ยน ก็อสังคัมเมื่ออยู่นานไปก็จะสะสมกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีมันไม่มีแปรเปลี่ยนมากเข้าทุกที ๆ มันไม่ทันต่อธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงที่เปลี่ยนไป ไม่อยู่ในกฎระเบียบราชการเป็นตัวสำคัญที่เดียวที่รวบรวมกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้ที่มีมันไม่ทันกาลแล้วไม่ทันสมัยแล้ว แต่รวบรวมไว้มาเรื่อยๆ อันนี้เรียกว่า สัตถัพพตปรามาส ซึ่งทางพระท่านบอกว่าเป็นจุดบอดหรือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์

เราคงจะได้ยินคำว่า สัมมาทิฐิ คำว่า ทิฐิ แปลว่า ทฤษฎี ทิฐิในภาษาบาลีตรงกับทฤษฎีในภาษารัฐศาสตร์ สัมมาทิฐิก็หมายถึง สัมมาทฤษฎีแปลว่ามีทฤษฎีที่ถูกต้อง มีจนาทิฐิแปลว่ามีทฤษฎีที่ไม่ถูกต้อง ทิฐิคำว่ามีจนาทิฐิท่านถือว่าเป็นของที่ไม่ดีแล้ว คือว่ามีทฤษฎีที่ไม่ถูกต้อง แต่คำว่าสัตถัพพตปรามาส ยิ่งร้ายกว่าทฤษฎีเพราะว่าทฤษฎียังเป็นเพียงความคิด ความคิดไม่ถูกต้องแต่สัตถัพพตปรามาส เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เพราะความยึดมั่นในกฎเกณฑ์ในจารีตในสิ่งต่าง ๆ ที่มีมันไม่แปรเปลี่ยน เพราะฉะนั้นในสังคม หรือว่าองค์กรใดอยู่นานไป เราว่าความยึดมั่นไม่เปลี่ยนแปลงทันกาลกับสภาพอนิจจังก็สะสม สัตถัพพตปรามาสมากขึ้นทุกทีจนองค์กรนั้นสถาปนาแล้ว สังคมนั้นก็ไปคือไปไม่ได้เพราะว่ามีนิสัยขวางต่อการที่หน่วยงานนั้นๆ องค์กรนั้นๆ สถาปนาขึ้น ๆ จะดำรงอยู่ได้ ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงที่จะต้องลบล้าง สัตถัพพตปรามาสนั้นออกไปและถ้าหากกฎเกณฑ์ใหม่ขึ้นมาที่มีมันจะสอดคล้องกับความเป็นอยู่ในขณะนั้นขึ้นสักครั้งหนึ่ง

เสร็จแล้วก็เกิดอย่างเก๋ขึ้นอีก พอเปลี่ยนแปลงไปแล้วพออยู่ไปนาน ๆ ก็ค่อย ๆ สะสม สีสัฟฟร-
ปรัมมาต เข้ามาเรื่อย ๆ อันนี้ยกตัวอย่างว่าการมองธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลาย ถ้าเรามีปัญญา
เราก็จะมองเห็นความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย เพราะฉะนั้นเวลาเราไปทำงาน เวลาเราเกิดอุปสรรค
หรือว่าสิ่งทั้งหลายมันไม่เป็นไปอย่างที่เราคิดหรือว่าอย่างที่เราพยายามจะกระทำให้สำเร็จ และเรา
เกิดความโกรธขึ้น ขณะที่เราโกรธขณะนั้นเราไม่มีปัญญาถ้าขณะใดเรามีปัญญาเราจะไม่โกรธเพราะ
สภาพของการมีปัญญานั้นหมายถึงการเข้าใจเท่าทันสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นจริง มันเป็นความ
เลวร้ายหรือความดีมันก็มีเหตุมีปัจจัยที่ทำให้มันเกิดสภาพอย่างนั้นขึ้น จะมองเห็นสภาพธรรม
อย่างนี้ตลอดเวลา ถ้าเรามีปัญญาความโกรธเราจะน้อยปัญญาเราจะมาก แต่ถ้ามีปัญญาจริง ๆ
แล้วก็จะไม่มีความโกรธ เพราะมันระงมที่กิน พอคความโกรธเข้ามาจับมันก็จับปัญญาออกไป
ถ้าปัญญาเข้ามาความโกรธก็อยู่ไม่ได้ มันจะอยู่ตรงจุดเดียวกันอันนั้นก็เป็นการหมาย ในแนวกว้าง
ของปัญญา

เราในฐานะอาสาสมัครที่ไปทำงานก็ต้องพยายามเจริญปัญญา มองให้เห็นความเป็นจริง
ของสรรพสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นจริง และก็เราจะมีศรัทธาความศรัทธาของใจน้อยเราจะมี
ปัญญามาก เมื่อมีปัญญามากมองเห็นเหตุปัจจัยของสิ่งทั้งหลายที่มันมีมา การที่เราจะแก้ปัญหามัน
ก็ตรงมากขึ้น แต่ถ้าเรามีศรัทธาเป็นเจ้าเรือน ขณะนั้นไม่มีปัญญา ปฏิภาณอะไรของเรา
จะมีไปมันก็อาจจะไม่พอเหมาะพอดี ไม่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาก็ทำให้มองไม่เห็นเหตุเพราะ
ขณะนั้นเราโกรธ

ข้อที่ 3 ก็คือเมตตา เมตตานั้นก็เป็นเรื่องสำคัญ *อาสาสมัครที่เข้ามาทำงานนี้ก็ต้องมี
เมตตา* อยู่เป็นเบื้องต้นอยู่แล้วที่อยากจะช่วยคนทุกข์คนยาก ช่วยพัฒนาสังคม และเมตตานั้นก็
เช่นเดียวกับปัญญา มีความหมายตั้งแต่ต้นไปจนเล็ก ตั้งแต่แคบไปจนกว้าง บางคนก็บอกว่า
เราเมตตาคนก็ ๆ นี้ก็มีมันน่าเมตตาอยู่ แต่ก็บางคนนี่มันเมตตาไม่ไหวจริง ๆ มันชั่วเหลือเกิน
กว่าเมตตาคนที่ต่อเราได้ง่าย แต่เมตตาคนที่ยากกว่าเราเยอะ เมตตาเป็นชาติศึกของความโกรธ
ขณะที่มีเมตตาจะไม่โกรธ เช่นพ่อแม่ที่มีความเมตตาต่อดู ซึ่งเป็นการรักที่บริสุทธิ์จริง ๆ ลูก
เด็ก ๆ มันแสบมีอมาตีหัวใจ พ่อแม่ก็ไม่โกรธเพราะว่ามีความเมตตามาก แต่ถ้าคนอื่นมาตีหัวเรา
เราก็โกรธเพราะเราไม่มีเมตตาเขาอย่างที่เรามีต่อลูกของเรา ถ้าขณะที่โกรธไม่มีเมตตาเป็นแก้ว
แก้ว ขณะที่เรากำลังโกรธ โกรธเพื่อนหรือโกรธใครก็ตามแล้วแต่ กำลังโกรธจิตใจเขี้ยว แต่แล้ว
เราก็คิดว่าดีหรือว่าจะเป็นความผิดของเราเองมั้ง พอคิดอย่างนั้นแล้วความ โกรธ คับ ไปโดย

ทำไมล่ะเพราะว่าตัวเองมีเมตตาตัวเองมาก มันไม่โกรธตัวเองหรอก ถ้ารู้ว่าเป็นความคิดของตัวเองเราไม่โกรธ ถ้าเป็นความคิดของเพื่อนเราโกรธ เพราะเมตตาเขาน้อยกว่าเมตตาตัวเอง อันนี้จะเห็นชัดกว่าเมตตาเป็นหน้าที่ของความคิด

ทีนี้ในการทำงานบางครั้งเราก็คิดว่าเราดี สุขุม หรือความบริสุทธิ์แล้ว บัญญาเราก็ใช้ได้แล้ว ทีนี้มันยังแก้ปัญหาไม่ได้อีก ต้องใช้เมตตาเข้ามาประกอบด้วย ถ้าเรามีความเมตตาแล้ว บางทีปัญหามันก็คลายไปทีละที อันนี้ยังไม่พอบางครั้งแก้ปัญหาไม่ได้อีก โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวนี่ ก็เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งคือใจร้อน ชอบที่จะทำให้เห็นค่าเห็นแรง ชอบให้เอาหนักกันไป ตรงนี้ ถ้ามีปัญหามาอะไรข้างหนึ่งก็ว่าฉันว่าอย่างนี้ เป็นอย่างอื่นไม่ได้อีกข้างก็ว่าต้องเป็นอย่างนี้ เป็นอย่างนั้นไม่ได้ ก็จะต้องแยกหักกับคนอื่นที่นั่น ณ จุดเดียวที่นี้ของกาลเวลา อันนี้คือวชิระธรรมข้อที่ ๔ เข้ามาใช้ คือ ชันติ ชันตินันท์เกี่ยวกับมิติของกาลเวลาเข้ามาด้วย เพราะว่าความเป็นไปปรากฏการณ์ของสิ่งทั้งหลายนั้นมีมิติของกาลเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ของบางอย่างวิวัฒนาการมันยังแก้ปัญหาไม่ได้ แต่ไม่มีหน้าหรือพุงนี้หรืออีกสถาปัตยกรรมไม่มีวิวัฒนาการออกไปแก้ปัญหาได้ บางครั้งเราไม่ต้องมาแยกหักกันเฉพาะจุดนี้ เราใช้ขันติธรรม หลังจากเราใช้ตามอย่างแล้ว คือ สุขุม ปัญญา เมตตา ยังแก้ปัญหาไม่ได้ ต้องใช้เรื่องของกาลเวลาเข้ามาอีกอันหนึ่งอาจจะช่วยแก้ปัญหาได้ แต่ว่าอันนี้พวกเราก็จะมีข้อโดยธรรมชาติ ถ้าเราไปยุ่งเล็ก ๆ เด็กเล็ก ๆ จะเอาอะไรก็ต้องเอาเกี่ยวนี้ เราลืมนอกพุงนี้ มันไม่รู้หรือว่าพุงนี้แปลว่าอะไร เพราะมองไม่เห็นมิติของกาลเวลา *แม้คนหนุ่มสาวก็เช่นเดียวกันฉันเองเห็นมีติน้อย จะเห็นว่าใคร่ร้อนจะต้องแตกหักทะเลาะกันต่าง ๆ สาเหตุทำให้เสียแนวร่วม* เพราะฉะนั้นพวกที่เรียกว่ามีหัวก้าวหน้าหวังก็ต่อสังคมอะไรต่าง ๆ พยายามจะมุ่งมาแบบนั้นทำอย่างนั้นอย่างนี้ให้เสร็จเสร็จแล้วแตกหักกันไป แนวร่วมทะเลไม่หมดเพราะว่าเราขาดอันนี้ สาธุขันติธรรม เราจะต้องประยุกต์ธรรมใช้ให้ครบทั้ง ๔ ข้อ

การทำงานนี้เราคงจะต้องหาความเข้าใจจากประชาชนในแนวกว้าง ต้องใช้ธรรมข้อต่าง ๆ ใช้วิธีการต่าง ๆ แท้ที่จริงพวกนี้ก็เป็นหลักการที่มีอยู่ในศาสนา สมมติใจว่ามีอยู่แต่ทีละที เช่นเราจะตั้งรู้ข้อมูลของสิ่งที่เราจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เราจะต้องสื่อสารติดต่อโดยใช้ภาษาวัฒนธรรม ของชาวบ้าน ให้เขาเข้าใจที่แล้วมาความบกพร่องของคนหนุ่มสาวที่ไปทำงานสังคม อย่างหนึ่งคือว่าไปใช้ภาษาต่างประเทศ เช่น สมมติบอกว่าวิถุนิยมประวัติศาสตร์วิชาจิต

ชาวบ้านศาสนาสากลก็มองว่าไม่เข้าใจ เข้าใจกันไม่เหลือพวกไม่กิน เหมือนกับเราจะไปพูดกับคนไทยแต่เราใช้ภาษาอังกฤษหรือใช้ภาษาจีนเราก็ไม่เข้าใจ ฉะนั้นเราคงจะต้องศึกษาว่าชาวบ้านเขาใช้ภาษาอะไรกัน และเราต้องการสื่อความหมายอะไร เช่น เราต้องการสื่อความหมายเรื่องอันิจจัง ชาวบ้านเขาค้นเคยกับคำๆอยู่แล้ว อันิจจังเราพูดกันเรื่อยแต่เราอาจจะไม่ได้คิดเวลาที่จับไอ้คำที่เขาใช้มาทำให้ชัดเจนนั่น อันิจจังมันเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย ๆ สาเหตุปัจจัยต่าง ๆ มาผลักดันเพราะฉะนั้นสิ่งทั้งหลายไม่มีอะไรอยู่โดด ๆ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันต่าง ๆ ให้เขาเข้าใจมากขึ้น อันนี้ก็ยากตัวอย่างในเรื่องวิธีการและเราคงจะไขว่ไขว้าง ก็ขงถ้าเรามีปัญญาที่ผสมผสานอีกเราจะไขว่ไขว้าง ถ้าเราไขว่ไขว้างไปยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่เรายึดถืออยู่อย่างเถรตรงเท่านั้นอย่างอื่นไม่ได้ พวกเราก็จะน้อยลงไปทุกที ๆ คนทั้งหลายนั้นไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน

สมมติว่าสิ่งที่เราจะเดินไปนั้นอยู่ตั้งไกล ๆ จุดหมายปลายทางเราบนทางของเราผ่านภูเขา ผ่านแม่น้ำ มีสิ่งสารพัด มีบิดาจารย์ มีโจรมือเงาะเงอะ ถ้าใครพอจะเป็นเพื่อนเดินทางกันไปได้แต่เขาอาจจะไม่ไปอยู่จุดเดียวกับเรา เขาไปถึงจุดหนึ่งเขาก็แยกทางไปทางอื่น ก็ยังก็ที่จะร่วมเดินทางไปด้วยกันเพื่อจะต่อสู้กับสิ่งสารพัดบิดาจารย์ผู้ร้ายต่าง ๆ เพราะฉะนั้นควรจะต้องมีไขว่ไขว้างพอจะยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ไม่มีมนุษย์ใดในโลกที่เหมือนกันทุกอย่าง และถ้าทุกอย่างเหมือนกันหมด ธรรมชาติก็จะน่าเกลียด ถ้าเราเองดูธรรมชาติจะเห็นว่าพืชต่าง ๆ จะแตกต่างกันเป็นธรรมชาติ ทำให้ดูสวยงามเป็นธรรมชาติ มนุษย์ก็เช่นเดียวกัน ไม่มีใครเหมือนกัน ไม่มีใครสองคนในห้องนี้เหมือนกันจะมีความแตกต่างกันในเรื่องต่าง ๆ แต่เราก็เป็นเพื่อนกันได้ ทำงานด้วยกันได้ ไม่ควรจะไปมุ่งถึงว่าเราจะต้องเหมือนกัน ถ้าไม่เหมือนกันหรืออย่างที่ผมคิดแล้วละก็ฉันจะไม่รีบ พวกนี้ก็จะมีความเห็นน้อยมันก็ทำการอะไรไม่สำเร็จ มันเห็นอย่างโน้นอย่างนี้ต่าง ๆ มันยังไม่หมด เพราะฉะนั้นมันเป็นอะไรมันไม่เป็นไรก็ตามก็ขอให้มาช่วยกันทำ แม้แต่ร่วมกันทำจุดหนึ่งได้ก็อังก

ฉะนั้นถ้าเรา ไม่เสนอสิ่งที่เราคิดหรือครุ่นคิดอยู่แต่คนเดียวหรือพวกเดียวถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ดีและก็ส่งส่งแก่คนอื่นเขาเข้าใจรวมตัวน้อยมันก็สำเร็จได้ยาก เราคงจะต้องเสนอสิ่งที่ค่อนข้างทำสักหน่อยหรือและก็คนส่วนใหญ่เข้าใจได้ง่ายและก็ร่วมกันให้มีความสำเร็จในจุดถึงแม้จะต่ำ เพราะมนุษย์อยู่ได้ด้วยความสำเร็จการทำอะไรสำเร็จสักขั้นหนึ่ง มันทำให้เกิดความปีติ และปีติเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงใจอยากให้ทำต่อไปอีก แต่ถ้าทำอะไรแล้วล้มเหลวมันก็ท้อใจ ไม่ปีติเป็น

เครื่องหล่อเพียงใจ - เราเป็นความเสร็จชะตัวหนึ่งเราคืนมาเป็นดังแม้จะไม่ค่อยสวยเราก็ยังสู้คิดว่า
 เรานั้นได้เสร็จแล้วต่อไปเราพยายามเป็นให้สวยกว่านี้อีก ก็คงจะต้องฝึกไปอย่างนั้นให้เรามีพวกมาก
 มีคนที่เข้าร่วมมาก มีคนที่เขารักเรามาก มีคนที่เขาจะทิ้งเรามาก และขณะเดียวกันตัวเรา
 เองก็มีความสุขไปด้วยและก็จะกระจายความสุขนั้นไปสู่คนอื่น

องค์การเอกชนกับการพัฒนาชนบท

เลขา ไพฑูริยา

การพัฒนาชนบทคืออะไร

คำว่า "พัฒนาชนบท" มักใช้กันทั่วไปในขอบเขตที่กว้างขวางในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเกษตร การประมง สัตว์บาล การตลาด การอนามัย สาธารณสุข ฯลฯ ซึ่งความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาชนบทเท่าที่ผ่านมา ยังคงคลุมเครือและไม่ชัดเจน แม้ในกลุ่มบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการทำงานพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล รัฐบาล องค์การเอกชน หรือระดับสากลก็ตาม

---

* ตัวอย่างองค์การเอกชนเพื่อการพัฒนาชนบทในประเทศไทย เช่น

มูลนิธิศูนย์ประสานงานเพื่อการพัฒนาชนบท

สภาสตรีแห่งชาติฯ

สมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย

สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทยฯ

มูลนิธิโคมลัมทอง

มูลนิธิบรรณชนบทแห่งประเทศไทยฯ

มูลนิธิการศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท

มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม

มูลนิธิวิดิช เฌอเนบ

มูลนิธิฉะเชิงเทราเพื่อการพัฒนา

สมาคม วาธ เอ็ม ซี เอ เวียงใหม่

Terre des Hommes

สภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย

มูลนิธิศุภนิมิต

สภาคารลลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา

สันนิบาตเกษตรกรผู้นิยมแห่งประเทศไทย

นิตยพยานซึ่งมีขงการเอกชนอื่น ๆ อีกมาก

ทัศนกรรมการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในชนบทในปัจจุบัน มีอารมณ์ในทัศนคติต่าง ๆ กัน ดังนั้นรูปแบบของการพัฒนาเพื่อการแก้ปัญหาจึงออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันไปด้วย การแก้ปัญหา สาเหตุของความยากจนโดยสรุปภาพที่ผ่านมา สามารถวิเคราะห์ออกมาได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การวิเคราะห์สาเหตุของความยากจนจากปัญหาอันเนื่องมาจากตัวบุคคล คือสาเหตุเนื่องมาจากชาวชนบทซึ่งเกียจ ขอบเส้นการพนัน ขาดความสามัคคี ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ขาดความกระตือรือร้น ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ฯลฯ ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงพยายามมุ่งด้วยการฝึกอบรมชาวบ้านให้รู้จักทำงานร่วมกัน สร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดความเคยชินกับการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมความรู้ในศักราชอาชีพ มุ่งเน้นการแก้ปัญหาจากตัวบุคคล

2. การวิเคราะห์สาเหตุของความยากจนจากปัญหาอันเนื่องมาจากระบบ โครงสร้างในสังคม การมองปัญหาหลักขณะนี้เห็นว่า ตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมารัฐบาล ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศเน้นที่ การแก้ปัญหาความยากจนในลักษณะสาเหตุเนื่องมาจากตัวบุคคลเป็นหลัก แต่ผลปรากฏว่าปัญหาความยากจน ไม่สามารถขจัดออกไปได้ โดยส่วนรวม ปีระย 4 เพื่อการดำรงชีวิตของ "มนุษย์" ไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ ประชาชนที่ยากจนยิ่งจนลง และส่วนที่ร่ำรวยยิ่งร่ำรวยขึ้น ซ้ำกลับทวีความแข็งแกร่งในระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ได้เปรียบกับผู้เสียเปรียบให้มันคงยิ่งขึ้น การรวมกลุ่มประชาชนเพื่อให้ประชาชนพึ่งตนเอง ได้ไม่สามารถปรากฏขึ้นจริง ฯลฯ ดังนั้นการวิเคราะห์ปัญหาความยากจนในลักษณะข้อที่สองนี้จึงมุ่งเน้นการสร้างอำนาจการต่อรองและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น

การพัฒนาชนบทเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและไม่มีสูตรสำเร็จตายตัวที่จะชี้ชัดลงไปว่ายุทธวิธีใดเป็นยุทธวิธีที่ถูกต้องและได้ผลที่สุด เราสามารถศึกษาตัวอย่างและแนวความคิดของการพัฒนาได้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศมากมาย แต่ทั้งนี้การพัฒนาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการที่ว่าต้องสามารถแก้ปัญหาของผู้เสียเปรียบส่วนใหญ่ในสังคมได้โดยสิ้นเชิง มิใช่เพียงบดสวะหรือชะลอบปัญหา ดังนั้นในส่วนปกติของใ้หนวิธีการ เทคนิคแนวทางการพัฒนาจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะไม่นำมาถกเถียงในที่นี้

อย่างไรก็ตามในการทำงานพัฒนาชุมชน ผู้ที่ทำงานหรือนักพัฒนาทั้งเก่าและใหม่จำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความเข้าใจ หลักการต่าง ๆ อย่างกว้าง ๆ โดยทั่วไปเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างมีระบบกล่าวคือ

1. ต้องทำความเข้าใจถึงสภาพปัญหาชุมชนแบบให้ถ่องแท้
2. ต้องศึกษาสาเหตุของความยากจนของชาวชนบทให้กระจ่าง
3. ชัดเจนในเป้าหมายและกลุ่มเป้าหมายของงานพัฒนา
4. ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในระดับต่าง ๆ ให้คมชัด แยกแยะปัญหาหลัก ปัญหารอง
5. ทำความเข้าใจ ศึกษาสถานการณ์ของประชาชนในชนบท โลกทรรศน์ของชาวชนบทต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว
6. ฝึใจศึกษาแนวคิด ยุทธวิธีในการพัฒนาโดยสรุปบทเรียนที่ผ่านมาจากที่ต่าง ๆ

การรับรู้และการเข้าใจหลักการทั้ง 6 ข้างต้นนี้มีหัวใจอยู่ที่ *การต้องเข้าไปศึกษาในหมู่บ้านในชนบทอันเห็นสิ่งจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้* การเรียนรู้มิใช่การสัมผัสแค่เพียงผิวเผิน เวลาจะไม่สามารถเข้าใจสภาพปัญหา ความต้องการ สถานการณ์หรือโลกทรรศน์ ฯลฯ ของชาวชนบทได้เลยหากเราไม่เข้าไปศึกษาด้วยตัวเองในห้องดินชนบท ที่สำคัญที่สุดคือ ต้องยึดกุมเป้าหมายที่เด่นชัดและปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมตามสภาพการณ์

องค์การเอกชนคืออะไร

ในปัจจุบันรัฐบาลมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาทั้งในเมืองและชนบทมากมายหลายหน่วยงาน งบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาค้นต่าง ๆ ทุ่มเป็นจำนวนมากหลายหน่วยงานใหญ่ ๆ ของรัฐบาลที่ทำงานก็มีเช่น กระทรวงมหาดไทยซึ่งครอบคลุมหลายหน่วยงาน เช่น กรมประชาสงเคราะห์ กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชนหรือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐเหล่านี้ต่างก็รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนในประเทศ

ถ้าเช่นนั้นเหตุใดจึงต้องมีองค์กรเอกชนเพื่อการพัฒนาอีกเล่า ?

จากภาวะความผันผวนและแรงบีบของเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ ตลอดจนเงื่อนไขอันจำกัดของภว โวรัฐบารทำให้กันอีกเป็นจำนวนมากเห็นว่า ถ้าเพียงแต่รัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรลุ ใ้ผลากจึงได้มีการรวบรวมตัวกันเพื่อแนวทางการพัฒนาในชนบทขึ้น โดยหวังว่าจะเป็นกลุ่มที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีต่อประชาชนในประเทศได้บ้าง หลักการและแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกันไปตามที่เห็นว่าเป็นแนวทางที่ดีที่สุด ในระยะหลังมีการให้รางวัลสนับสนุนจากองค์การระหว่างประเทศและองค์การสหประชาชาติสูงขึ้น จึงทำให้องค์การเอกชนเพื่อการพัฒนาชนบทหลายแห่งขึ้นเป็นลำดับ

หากจะกล่าวให้เข้าใจอย่างกว้างขวางและง่าย ๆ ในความหมายขององค์การเอกชนนั้น หมายถึงหน่วยงานองค์กรหรือปัจเจกบุคคลที่มี ใ้เป็นของทางราชการนั่นเอง ซึ่งมีทั้งที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ในบรรดาองค์กรที่มีใ้ของรัฐบาลนี้ยังมีผู้เข้าใจสับสน ในกรณีทัศนคติขององค์กรว่ามีอะไรบ้าง แต่ละองค์กรทำงานพัฒนาชนบทหรือไม่ เพราะในบรรดาองค์กรเอกชนเหล่านี้จะมีกิจกรรมต่าง ๆ กันระจำแนกตัวอย่างของกิจการเอกชนตามลักษณะงานและวัตถุประสงค์คือ

1. กลุ่มพรรคการเมืองหรือเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง
2. สหภาพแรงงานเพื่อเรียกร้องและป้องกันสิทธิของกรรมกร แม้บางกลุ่มจะเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองก็ไม่ร่วมกับขั้วแรกเพราะเป็นกลุ่มที่ใหญ่กว้าง
3. กลุ่มพลังเพื่อต่อต้านทางการเมือง
4. กลุ่มศาสนาต่าง ๆ เช่น พุทธ คริสต์ อิสลาม ฯลฯ ที่ริเริ่มโดยผู้นำศาสนา มุ่งส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาที่มีส่วน ในการ พัฒนาและชาติยื้ขตั้งค้ำคือนเป็นแนวทางการพัฒนา
5. สโมสรต่าง ๆ เช่น สโมสรโรตารี โลอัน โลอันเนส เจซี หรือสโมสรอื่น ๆ ที่ใ้รับการสนับสนุนโดยพ่อค้า นายทุนใ้การระดมระดมใ้บริการผู้ยาก ใ้ร่วมใ้ผู้มีอื่นจะกิน
6. องค์กรที่ริเริ่มโดยนักสังคมสงเคราะห์ใ้ผู้ชื้อเดี่ยว เช่น สมาคมนักสงเคราะห์ สภาการชดไทยหรือริเริ่มโดยนักศึกษามีความเลศกในเพื่อนมนุษย์

7. กลุ่มธุรกิจเอกชน เช่น บริษัทเชลล์ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ ฯลฯ
8. องค์การเอกชนที่ริเริ่มและดำเนิน โดยชาวต่างชาติและประชาชนในชุมชน เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรต่างๆ

ตัวอย่างกลุ่มต่างๆ ข้างต้นต่างก็เป็นองค์การเอกชนทั้งสิ้น แต่จะแตกต่างกันที่อุดมการณ์ (Ideological Orientation) และการหน้าที่ (Function) ของกลุ่มหรือของผู้ที่อยู่เบื้องหลังการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ เช่น บางองค์การเอกชนก็ริเริ่มโดยทางราชการและสนับสนุนการเงินโดยรัฐบาลทำให้มีข้อจำกัดในการให้ประโยชน์แก่ประชาชนหรือบางกลุ่ม ก็กลายเป็นเครื่องมือของนายทุนไป

อย่างไรก็ตามยังมีองค์การ เอกชน ซึ่งมีความคิดเป็นอิสระและสามารถวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลได้ แต่องค์การเอกชนที่รากพื้นฐานหลังการก่อร่างหรือขาดอุดมการณ์ที่ต่อสู้กับชนชั้นที่เขารักเขาเปรียบ แล้วเมื่อมีการโต้ตอบจากฝ่ายที่เสียผลประโยชน์ บางองค์กรก็หันเหเพื่อการอยู่รอดของตนเองมากกว่าจะต่อสู้เพื่อสังคมร่วมกับประชาชนก็มี หรือในบางประเทศเมื่อองค์การเอกชนกล่าวพูดในเรื่องที่คิดเห็นแตกต่างจากรัฐบาล ก็ถูกจำกัดการอย่างใดอย่างหนึ่งในฐานะผู้ต่อต้านรัฐบาล

มีผู้ให้ความเห็นว่า คำว่าองค์การเอกชนอาจใช้คำว่าองค์กรของประชาชน (People's Organization) แทนได้

ในที่นี้ต้องทำความเข้าใจก่อนว่า ใครคือประชาชน ? จะหมายถึงกลุ่มใดก็ได้ในสังคม หรือจะหมายถึงชาวต่างชาติที่ยากจนหรือคนเมืองที่ยากจน ? เราควรทำความเข้าใจให้ตรงกันว่า *องค์กรของประชาชนก็คือองค์กรที่ดำเนินโดยประชาชนและเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนนั่นเอง*

หากองค์การเอกชนไม่สามารถทำหน้าที่นี้ได้ ก็ไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นองค์กรของประชาชนแต่โดยการหน้าที่แล้ว องค์กรของประชาชนจะมีส่วนสัมพันธ์กับองค์กรเอกชนมาก เนื่องมาจาก องค์กรเอกชนมุ่งทำหน้าที่สนับสนุนองค์กรของประชาชน ให้เติบโตด้วยพลังแห่งเมตตาที่จะดำเนินงานได้ด้วยตนเองและต่อสู้เพื่อชนส่วนใหญ่ของประเทศ ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยความยุติธรรมตามอุดมการณ์ องค์กรเอกชนอาจหลอมรวมกับประชาชนหรือหายไปทีละ

ธุรกิจเอกชนไม่ถือว่าเป็นองค์การเพื่อการพัฒนา

สิ่งหนึ่งที่เป็นปรากฏการณ์ใหม่ภายใต้เศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่รุกราน ไปถึงชนบทก็คือ การแอบอ้างการพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง โดยธุรกิจเอกชนเหล่านี้อ้างว่าชนบททำงานพัฒนา ชนบทเช่นกัน โดยเปิดโครงการในหมู่บ้านโดยใช้รูปแบบของการพัฒนาในหมู่บ้านต่าง ๆ แต่เมื่อวิเคราะห์ให้ต้องแท้แล้วจะพบว่า โครงการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นรูปแบบใหม่ของการธุรกิจที่รุนแรง และเอาเปรียบประชาชนที่ยากจนอยู่แล้ว ไม่ให้มีโอกาสพึ่งตนเองได้เลย

ธุรกิจเอกชนเล็กอาจมีผลในทางลบต่อโครงสร้างในสังคมไม่ก่ออสังค์เงินหนัก บางธุรกิจ ก็เห็นได้ชัดเจน เช่น บริษัทเคมีภัณฑ์ต่าง ๆ แม้จะดีในแง่การเพิ่มผลผลิต แต่เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายการผลิตเพิ่มขึ้น แทนที่จะใช้เทคโนโลยีหรือวิทยาการพื้นบ้าน ซึ่งบริษัทก็หวังผลทางการค้าเท่านั้น แต่ที่น่ากลัวที่สุดก็คือ ธุรกิจเอกชนที่เป็นบริษัทลงทุนข้ามชาติ (Multi-national Cooperation) ที่อ้างว่าให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในเรื่องความรู้ด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ ซ้ำยังให้สินเชื่อแก่เกษตรกรอีกด้วย ด้วยเหตุผลที่กลไกการทำงานในระบบราชการของรัฐบาลขาดประสิทธิภาพ ประกอบกับความยากจนของประชาชนทำให้บริษัทเหล่านี้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างล่อนจ้อน แต่เราต้องตระหนักอยู่เสมอว่า โดยธาตุแท้ก็คือ การผูกขาดทางการเกษตรนั่นเอง

บทบาทขององค์การเอกชน

ได้มีผู้สรุปบทบาทขององค์การเอกชนไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า องค์การเอกชนสามารถมีบทบาทในการตั้งประชาชนจาก ระดับพื้นฐาน (Grass Root) ของประเทศให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานของตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีบทบาทอย่างมากในการให้ข้อมูลที่แท้จริงและเชื่อถือได้ของชุมชน ตลอดจน ช่วยเสริมการดำเนินงานและประเมินผลของทางรัฐบาล
3. เนื่องจากมีอิสระ และ คล่องตัวสูงกว่าราชการ จึงสามารถทดลองแนวความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ในการพัฒนาได้ และหลังจากการทดลองก็สามารถชักชวนแนะนำ เผยแพร่สิ่งที่ต่าง ๆ

4. องค์การเอกชนสามารถระดมทรัพย์สินส่วนอื่นมาใช้ในทางพัฒนาอีกเหนือจากงบประมาณแผ่นดิน เช่น แหล่งเงินทุน ผู้เชี่ยวชาญจากแหล่งต่าง ๆ เพราะมีองค์การระหว่างประเทศหลายองค์การขอใจที่จะให้เงินช่วยเหลือแก่องค์การเอกชนมากกว่าจะผ่านให้รัฐบาล เพราะตระหนักดีว่าเงินจะมีประสิทธิภาพมากกว่าผ่านมาทางรัฐบาล
5. ในกรณีที่ให้โครงการโตสำเร็จ ไม่มีหน่วยงานใดจะซื้อสวัสดิการแก่คนจำนวนเล็กน้อยได้ นอกจากจะได้จากการร่วมมือจากประชาชนเอง นั่นก็จะเป็นผู้สร้างสวัสดิการที่ดีกว่าซึ่งในกรณี องค์การเอกชน อยู่ในฐานะ ก็ จะกระตุ้น ให้ประชาชนเกิดการเคลื่อนไหวได้มากกว่า
6. จากประสบการณ์ที่ผ่านมา พบว่าเป็นการยากและไม่เคยมีการปฏิบัติได้จริงที่หน่วยงานของรัฐบาลจะสามารถเข้าถึงปัญหาสังคม การเมือง เช่น การรณรงค์เอาเปรียบค่าแรงงาน การคอร์รัปชัน แต่องค์การเอกชนสามารถกระตุ้นและปลุกปั่นให้เกิดขึ้นกับประชาชน ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในวงเล็กและถึงวงเงาของปัญหาได้ องค์การเอกชนจะสามารถกระตุ้นการเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของตนได้
7. หน่วยงานรัฐบาลไม่มีอิสระในการทำงานต้องขึ้นโดยตรงกับส่วนบน จึงไม่สามารถทำโครงการตามความต้องการของชุมชนได้เสมอไป แต่องค์การเอกชนมีอิสระในการทำงาน และสามารถสนองความต้องการของชุมชนที่ทำงานอยู่ ได้มากกว่าด้วย
8. ผู้บริหารงานขององค์การเอกชนมักตั้งใจและอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของประชาชนในชนบทและมองเห็นความล้มเหลวในระบบราชการ จึงทำให้งานขององค์การเอกชนโดยทั่วไปมองเห็นปัญหาการทำงานได้กว้างขวางกว่า

แม้ว่าโดยทั่วไป ธรรมชาติของงานเอกชนจะคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากกว่างานที่ทำโดยหน่วยงานของรัฐบาลก็ตาม ในตัวของมันเองก็ยังมีจุดอ่อนบางประการซึ่งมักจะเป็นปัจจัยหรือเป็นส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน จุดอ่อนต่าง ๆ ดังกล่าวพอจะสรุปได้คือ

1. แอ้งองค์กรเอกชนจะมีภาวะปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเห็นสังคมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี แต่สำหรับองค์กรขนาดเล็กที่ไม่มีการติดต่อกับหน่วยงานอื่นมักมีปัญหาเรื่องเงินทุนทำให้ยากำเนินไปไม่ต่อเนื่องที่ควร
2. ปัญหาในรัฐบาล มีบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือคนใกล้ชิดไปยืมเข้าใจวงการทำงานพัฒนาควรเป็นของรัฐบาลเท่านั้น ดังนั้นองค์กรเอกชนจึงต้องทำงานในวงแคบ แม้บางประเทศจะพูดว่าให้การสนับสนุน แต่ในทางปฏิบัติไม่เป็นที่ยอมรับจากทางการและราชการสนับสนุนจากหน่วยราชการ บางครั้งกลุ่มบุคคลหรือองค์กรเอกชนนั้น ไม่เพียงแต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือยังคงถูกละเลย ได้รับการชี้แจงจากบุคคลบางกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์
3. กลุ่มที่เป็นองค์กรทางศาสนาบางกลุ่มยังมีชนบช่ายงานและกลุ่มเป้าหมายจำกัด
4. การควบคุมข่าวสาร บทความ สิ่งตีพิมพ์ อิงฤททควบคุมโดยผู้มีอำนาจในรัฐบาล อันเป็นปัญหาเรื้อรังในหลายประเทศ
5. คนงานและบุคลากรขององค์กรเอกชน ก็มีผลงานเด่นชัดเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในสังคมนั้นเป็นผู้มีความยุติธรรม เช่น ผู้นำกรรมกร ผู้นำชาวนา อาจารย์ โยมพริททาลัยมักจะถูกตีความและรบกวน จากกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล
6. บางองค์กรทำงานยังมีการดำเนินงานแบบเก่าอยู่ เมื่อมีการเลื่อนตำแหน่งเจ้าหน้าที่ก็ทำโดยให้เข้ามาอยู่ส่วนกลาง เมื่อองค์กรใดเริ่มทำให้มีประสิทธิภาพที่จะหาเงินมาใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงองค์กร งบประมาณต้องมากขึ้น และมีรายงานแบบราชการมากขึ้น องค์กรเช่นนี้มีปัญหาการทำงานตามมาเรื่อย ๆ เป็นลำดับ
7. บางองค์กรแม้จะทำงานได้ผลดี แต่เมื่อมีข้อเสียขึ้น อาจถูกเพ่งเล็งหรือกลายเป็นการทำงานเพื่อโชว์ผลงานมากกว่าจะศึกษาทางทำงาน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
8. องค์กรเอกชนบางองค์กรพึ่งเงินจากต่างประเทศมากเกินไป ซึ่งเมื่อได้เงินมาเยอะแล้ว การทำงานพัฒนาจะกลายเป็นใช้เงินฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด ขณะที่กำลังพูดว่าทำงานเพื่อคนอื่น

๑. บางองค์กรยังมีทัศนคติเห็นว่าองค์กรของตนทำงานมานาน มีสิ่ง ไม่สนใจที่จะร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานอื่น ถ้าทำก็ต้องเป็นผู้นำเสียเอง เกิดความไม่แน่นอนเห็นไม่ลุ่มง่ามของการเขยื้อนตัวบ้าน และการทำงานยังคงต่างคนต่างทำ ทำให้ทรัพยากรสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์

ดังนั้นจากสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น การเลือกเจ้าพนักงานของค์การเอกชนเราจำเป็นต้องพิจารณาศึกษาของค์กรเหล่านั้นเสียก่อนว่า ที่สุดแล้วองค์กรเหล่านั้นทำงานเพื่อใคร ?

การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชาวบ้าน

ผศ. ขาวชัย อิมป้าการ*

บทนำ

การนำเทคโนโลยีพัฒนาชนบทให้เกิดผลสำเร็จแต่ไหน่นั้น กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นปัญหาที่สำคัญมากปัญหาหนึ่ง การเคลื่อนตัวของเทคโนโลยีสู่ชนบทนั้นกำหนดจากปัจจัยสำคัญคือ

1) ปัญหาด้านวิศวกรรมที่ประกอบด้วย บุคลากร การค้นคว้าแก้ปัญหา แนวทางการศึกษาวิจัย การออกแบบและกระบวนการผลิตอุปกรณ์สำเร็จรูป ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงเหมาะสมกับกิจกรรม ระดับความรู้ และเศรษฐกิจของชาวชนบท

2) โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นอันว่า คนไทยที่รัฐกระตุ้นให้ชาวชนบทตื่นตัวในการแก้ปัญหา แทนการพึ่งพาแบบอดีตและทุ่มทรัพยากรจำนวนมากตั้งที่ผ่านมา หรือปัจจัยที่เอื้อให้เกิดแรงจูงใจแก่เกษตรกรที่ขาดรายได้อาจทางยาทางยาของตนเอง ก็คือ ผลผลิตที่ได้สามารถมีผลกระทบต่ออย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

3) ปัญหาเกี่ยวกับ ความนึกคิดและวัฒนธรรม ซึ่งแสดงออกถึงความเชื่อหรือไม่เชื่อถือต่อการนำเอาเทคนิคใหม่* มาใช้ แก่ปัญหาการผลิตและสาธารณสุข เป็นต้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาวิศวกรรมนั้น ปัจจุบันพอจะแสดงให้เห็นปรากฏถึงความเป็นไปได้ที่เทคโนโลยีจะเคลื่อนตัวสู่ชนบท ทั้งนี้พิจารณาจากความตื่นตัวของสถาบันการศึกษาในระดับสูงของประเทศ แต่ก็ยังเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ แนวทางการวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบทมีบทบาทที่สำคัญ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนตัวของเทคโนโลยีสู่ชุมชนด้วย

* อาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์และประธานชมรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม

แนวทางการวิจัยเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท

แนวทางการวิจัยประกอบด้วยปัญหาหลัก ๆ ดังนี้ คือ

1. พื้นที่ที่ระดมทุน เนื่องมาจากประเทศไทยมีสภาพกว้างใหญ่ มีลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน ภูมิประเทศและสภาพก็แตกต่างกัน สำหรับวิธีการแบ่งเขตนั้นอาจแบ่งเป็นภาค แต่สำหรับภาระพัฒนาชนบทนั้นคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นเขตดังนี้²

ก) พื้นที่อาภรณ์ซึ่งมีสภาพที่ปรากฏคือ ชาวบ้านยากจน การเพาะปลูกใช้เทคนิคง่าย ๆ ผลผลิตไม่พอกิน

ข) เขตพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคง สภาพทั่วไปเป็นชาวบ้านยากจน และมีปัญหาความมั่นคงขาดบริการเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นจริง

ค) เขตพื้นที่เจริญปานกลาง เป็นพื้นที่ได้รับการพัฒนา ใช้งบเงินอุดหนุนช่วยเหลือการเกษตรต่ำ รายได้ไม่พอยังชีพ ซึ่งมาจากสาเหตุหลายประการ คือ ปัญหาที่ดิน ผลผลิตต่ำ และอื่น ๆ

ง) เขตพื้นที่ ๆ เจริญก้าวหน้า เป็นพื้นที่ ๆ การผลิตดี เช่น แถบภาคกลาง

ปัจจุบันพื้นที่ ๆ จะได้รับการพัฒนานั้นถูกระบุไว้ชัดเจนจากนโยบายของรัฐบาลให้เป็นพื้นที่ ๆ ยากจน การแสวงหาเทคโนโลยีนั้นเกี่ยวพันกับปัญหาเศรษฐกิจ สภาพของประชาชนที่ยากจน ประมวลได้จากตัวเลขที่มีการวิจัยกันตั้งแต่นั้น พื้นที่ประชากรยากจนในสัดส่วนที่สูง คือ ชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนบน ข้อมูลที่แสดงฐานะรายได้ปี 2518-19 ของภาคอีสาน คือ จำนวนครอบครัวที่ยากจนประมาณ 43% ถ้ารวมกับารัฐครอบครัวอีกครึ่งข้าง ยากจนมีประมาณ 76% รายได้ต่อคนต่อเดือนของครอบครัวที่ยากจน 120 บาท สวรรายจ่ายต่อคนต่อเดือน 170 บาท สำหรับรายได้และรายจ่ายต่อคนต่อเดือนของครอบครัวที่ค่อนข้างยากจน

² กองการศึกษาเศรษฐกิจและวางแผนแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ขงทบไทย ๒๒, โรงพิมพ์ที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, พ.ศ. 252๔, หน้า ๘

³ เสน่ห์ ชนมวิทย์ และคณะ, การพัฒนาชนบท เมื่อแปรปรวนประตาสถงสรวมกับควรมยภาคจน, พ.ศ.พ. ประชาชาติ วันพุธที่ ๒1 มกราคม 2524

คือรายได้ 200 บาท รายจ่าย 250 บาท ปัญหาในพื้นที่เขตยากจนที่เป็นอยู่ก็คือความแห้งแล้ง จะเห็นว่าเทคโนโลยีที่จะเคลื่อนตัวสู่ท้องที่เหล่านี้มีความยากลำบากมากทีเดียว ถ้ารัฐบาลจะกล่าวถึงต่อไป

2. รูปแบบของเทคโนโลยี การพิจารณาถึงการพัฒนาก็สามารถประเมินว่ารูปแบบการเคลื่อนตัวของเทคโนโลยีควรเป็นอย่างไรนั้น ทำตามคณวาทของภคทัณฑ์วิจิตร ปัจจุบันเราจำแนกออกได้ ดังนี้ คือ

ก. เคลื่อนตัวเข้าไปในรบบทในรูปของอุปกรณ์สิ่งประดิษฐ์สำเร็จรูปซึ่งส่วนใหญ่ผ่านระบบซื้อขาย

ข. รูปแบบที่เป็นวิถีทางการ เผยแพร่เป็นเอกสารหรือสื่อมวลชน การเผยแพร่แบบนั้นออกทับศักยภาพของท้องถิ่นที่จะมีกำลังทางเทคนิคและเศรษฐกิจที่จะแปรวิถีทางการเป็นวิถีปฏิบัติได้หรือไม่

ค. การเคลื่อนตัวในรูปการจัดอบรม สาธิตให้เห็นกับตา จนชาวบ้านสามารถสร้างเองได้ซึ่งแบบใหม่จะรวมมากับพื้นที่ยากจน แต่การวิจัยเพื่อบรรลุเป้าหมายนี้เป็นขบวนการที่ซับซ้อน เพราะปัญหาการวิจัยถูกกำหนดโดยจากตัวแปรมากมาย

ง. กลไกทางสังคม การเคลื่อนตัวของเทคโนโลยีผ่านกลไกต่างๆ ซึ่งชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่จะต้องศึกษา เช่น การวิจัยเทคโนโลยีที่เคลื่อนตัวมาธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน แตกต่างกับการวิจัยเทคโนโลยีที่จะเคลื่อนตัวมากลไกอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะกลไกธุรกิจเอกชนเป็นกลไกที่แสวงหากำไร มีศักยภาพทางเทคโนโลยี มีแรงกระตุ้นจากความต้องการของตลาด ดังนั้นแนวทางการวิจัยก็จะเป็นแบบหนึ่ง ส่วนการวิจัยเทคโนโลยีผ่านกลไกอื่น ๆ เช่นกลไกรัฐนั้น การวิจัยจะต้องขยายขอบเขตให้กว้างขึ้น ต้องทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตอุปกรณ์เองด้วยหาที่ปรากฏในปัจจุบัน กลไกที่จะสามารถนำเทคโนโลยีสู่ชุมชนแบ่งออกเป็น

ก) กลไกของรัฐ

ข) กลไกธุรกิจ

ค) กัสสนา

ง) องค์การเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร เช่น สมาคมวางแผนครอบครัว, คณะกรรมการกาสนาเพื่อการพัฒนา YMCA (เชียงใหม่) หรืออื่นๆ ก็มีกิจกรรมด้านนี้

4. เนื้อหาเทคโนโลยี ความสำคัญของหัวข้อนี้คือ ต้องวิจัยในสิ่งใดชาวบ้านต้องการ เป็นปัญหาเฉพาะหน้าของท้องถิ่น เมื่อนำมาใช้แล้วเกิดผลกระทบต่อเห็น ซึ่งอาจแยกออกเป็นสาขาต่าง ๆ ดังนี้

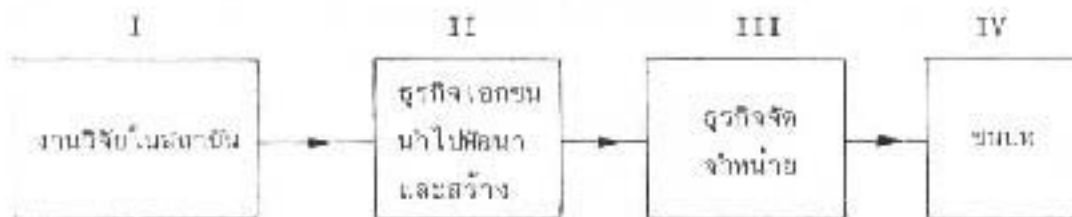
- ก) ปัญหาหน้า
- ข) ปัญหาเครื่องมือการเกษตร
- ค) ปัญหาพลังงาน
- ง) อื่น ๆ

ความสัมพันธ์ของปัญหาที่กำหนดแนวทางการวิจัย

พื้นที่	กลไก	เนื้อหาเทคโนโลยี	รูปแบบของเทคโนโลยี	แนวทางวิจัย
พื้นที่เขตภูพาน้ำ	- พหุวิทยาการรวมทำให้การถ่ายทอดถึงชาวบ้านแต่ละคนมีพลังประจักษ์ ไม่ให้เกิดการเอาเปรียบ - กลไกอื่นๆประสานกัน	- เครื่องมือการเกษตรที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพ - พลังงาน	- เป็นอุปกรณ์สำเร็จรูป - ประสานกับรูปแบบอื่นๆ	แบบ I
พื้นที่ชุกฉนวน	- กลไกอื่นๆที่ไม่ใช่ธุรกิจ เพราะปัญหาชุกฉนวน	- จัดปัญหาเฉพาะหน้า เช่น ปัญหาชีวิตพลังงานและเครื่องมือการเกษตรแบบไม่ใช่เครื่อง	- จัดอบรมสาธิต เน้นได้ชาวบ้านสร้างวิถีมุมวิจัยไว้ได้เอง	แบบ II

แนวทางการวิจัยแบบที่ I แสดงออกในรูปของแผนภูมิ ดังนี้คือ

การวิจัยแบบที่ I มีรายละเอียด 4 ขั้นตอน ซึ่งจะเชื่อมโยงวิจัยประสานกับธุรกิจเอกชนที่ทำการผลิตเป็นงานที่ทันสมัยวิทยาการในการปรับปรุงการผลิตของเกษตรกร ยกระดับกระบวนการผลิตให้เป็นมาตรฐานและคุณภาพดี ประสิทธิภาพ โดยบางส่วนที่เชื่อมสหกรณ์ง่ายในการใช้งาน

การวิจัยแบบที่ II แสดงออกในรูปแผนภูมิ ดังนี้ คือ

การวิจัยแบบ II ต้องกลุ่มปัญหา ทั้งสองที่ I และ II ซึ่งสรุปถึงภาระที่ต้องทำคือ

1. แสวงหาวิทยาการใหม่ ปรับปรุงวิทยาการเก่า ปรับปรุงวิทยาการที่พัฒนาโดยเกษตรกร
2. เมื่อเข้าใจวิทยาการ ต้องการแบบเป็นอุปกรณ์สิ่งประดิษฐ์สำเร็จรูป ใช้ได้คงทน ใช้งานได้เหมาะสมแก่ผลและประสิทธิภาพที่ทุ่งไรเกษตรกร
3. สร้างและผลิตโดยต้องวิเคราะห์กระบวนการผลิตทั้งกระบวนการ ทั้งจะต้องเป็นการสร้างหรือผลิตที่ประกอบด้วยแรงงาน และเครื่องมือนั้นระดับที่ชาวบ้านหึงมีได้เป็นหลัก นอกจากรุ่นจะตั้งราคาด้วยวัสดุจากท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ ราคาถูก
4. เผยแพร่จากสถาบันการศึกษาในรูปแบบการที่เขียนอย่างง่ายๆ อ่านแล้วทำได้ มีวิทยากรที่ลงนามไปตลาด จักอบรมแก่เกษตรกร

สรุป แนวทางการวิจัยเทคโนโลยีสำหรับพัฒนาชนบท ต้องกำหนดชัดเจนว่าจะ ไปพัฒนาพื้นที่แบบไหน จะเอาเทคโนโลยีสาขาไหน จะเผยแพร่ในรูปแบบอะไรและองค์กรอะไร ปัญหาแนวทางการวิจัยเป็นปัญหาหนึ่งในด้านวิศวกรรม ขณะเดียวกัน ปัญหาวิศวกรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาทั้งปวงของชนบท การพัฒนาจึงจะต้องแสวงหาทิศทางที่ถูกต้องและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานงานกันและมีความดำเนินกิจกรรมอย่างเข้มข้น

การควบคุมองค์การต่างประเทศ*

ผู้สัมภาษณ์ : จากที่ทราบมาเกี่ยวกับเรื่องนี้ เริ่มต้นขึ้นโดย กรมเนื้องานที่เกิคมปัญหา ระหว่างกรมเนื้องานกับองค์การต่างประเทศองค์การหนึ่ง คือ Friedrich Ebert Stiftung ซึ่งทางการมองว่า กรรมกรถูกแทรกแซงและจากรายงานเสนอต่อ ปลัดกระทรวงมหาดไทยของ ดร. วิจิตร ศรีสะอ้าน ในฐานะประธานที่ปรึกษา กรมเนื้องานกล่าวว่า องค์การแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมีทั้งจากค่ายโลกเสรีและ ค่ายสังคมนิยม ซึ่งบางแห่งอาจก่อความไม่มั่นคงต่อประเทศไทยได้ จึงเห็น สมควรให้มีมาตรการควบคุม ทางกระทรวงมหาดไทยจึงเสนอเรื่องนี้เข้าที่ประชุม คณะรัฐมนตรี และที่ประชุมได้มีมติเรื่องนี้ให้สภาความมั่นคงฯ รับไปพิจารณา หมายการเสนออีกครั้งหนึ่ง จนเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2523 ที่ประชุม ครม. ได้พิจารณาเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผลก็คือ การควบคุมซึ่งแต่เดิมถึงเข้าไว้เพื่อ ระวังการเนื้องาน ได้ขยายไปควบคุมทั้งองค์การ มูลนิธิที่ให้ทุนเพื่อการกุศลด้วย โดยเท่าที่ทราบจะมีการควบคุมในด้านให้องค์การต่างประเทศรายงานกิจการ ราย ชื่อเจ้าหน้าที่ รายชื่อองค์การรับทุน วัตถุประสงค์ของทุนให้ทุน (เพื่อให้ไป คำเนื้องานอะไร) และได้เสนอให้ตั้งคณะกรรมการชั้นชุดหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ แทนจากสภาความมั่นคงฯ กอ.รมน. สันติบาล กระทรวงการต่างประเทศและ อื่นๆ อีกจำนวนหนึ่ง ทำหน้าที่ควบคุมเรื่องนี้ ส่วนจะมีการออกข้อบังคับควบคุมที่ชัดเจนอย่างไรต่อไปนั้น ขณะนี้ยังไม่ทราบ อย่างไรก็ตามเราเห็นว่า เรื่อง นี้มีผลบังคับกับกระทบ์ขององค์การอาสาสมัครเอกชน (NGOs) โดยตรง ดังนั้นจึง ขอเรียนถามข้อคิดเห็นของอาจารย์ว่า ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อเรื่องนี้

* อดตเทปคำสัมภาษณ์ของ ดร. โสภณ อารีธา ประธานสหภาพเพื่อสิทธิมนุษยชนของประชาชน เมื่อ วันที่ 22 มกราคม 2524 ณ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร. ไททม : คำถามนี้ค่อนข้างกว้าง และโดยที่ยังไม่ทราบถึงมาตรการที่แน่ชัดว่าจะมีแนวปฏิบัติอย่างไร จะปรากฏผลอย่างไร จึงขอตั้งเป็นสมมติฐานขึ้นว่า ถ้าการควบคุมมีลักษณะว่า NGOs จะดำเนินการอะไรต้องแจ้งทางราชการเห็นชอบก่อนจึงจะดำเนินการได้ย่อมจะมีผลกระทบต่อ NGOs อย่างมาก เพราะเท่ากับว่า NGOs เป็นเสมือนหน่วยงานราชการหรือถึงราชการไม่ อันจะทำให้ขาดประสิทธิภาพ ลำช้า การดำเนินงานไม่คล่องตัว

แต่ถ้ามันออกมาเพียงว่า ให้ NGOs รายงานว่าขณะนี้กำลังดำเนินการอะไรอยู่นั้น ผมก็เห็นว่าไม่ขัดแย้งกับเรื่องนี้ แต่ก็ขอตั้งข้อสังเกตว่า รัฐบาลมีหน่วยงาน กสทศควบคุม ศึกษาม NGOs อยู่ทุกระดับอยู่แล้ว (เช่น ระดับทหาร ระดับตำรวจ ระดับกรรมการ ระดับข้าราชการทั่วไป เป็นต้น) จึงไม่จำเป็นต้องมีคณะกรรมการพิเศษควบคุม อย่างไรก็ตามหากพยายามมองในแง่ดี ก็คือว่า คณะกรรมการชุดนี้อาจจะมีไว้เพื่อปรามการทำงานของ NGOs ไม่ให้ออกนอกคู่ออกทาง ก็ไม่ใช่ปราบหรือจัดการดำเนินงานที่มีความคล่องตัวหรือเป็นอิสระ เพียงแต่พยายามให้มีบทบาทกลมกลืนกันไป ไม่ให้มีบทบาทที่บ่อนทำลาย

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์คิดว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล - NGOs - องค์การให้ทุนต่างประเทศควรจะมีลักษณะเช่นใดจึงจะเหมาะสม

ดร. ไททม : โดยทั่วไปการบริหารประเทศที่ดีก็ยังไม่ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่ารัฐบาลมาจับผิดคน รัฐควรมีหน้าที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนทุกด้าน แต่ก็จำเป็นต้องมีการการกระทำผิดต่างๆ ด้วย ต่อคำถามนี้จะต้องเริ่มที่การแยกแยะองค์การต่างประเทศก่อนว่ามีความสัมพันธ์กับรัฐบาลและ NGOs ในลักษณะใด ซึ่งผมเห็นว่ามียุ 4 ลักษณะคือ

1. องค์การต่างประเทศให้เงินรัฐบาลไปทำเอง
2. องค์การต่างประเทศให้เงิน NGOs การดำเนินงานแต่ต้องขออนุมัติรัฐบาลไว้ทุกครั้ง

3. องค์การต่างประเทศให้เงิน NGOs ดำเนินงานแต่แจ้งแก่รัฐบาลให้ได้รับทราบว่าได้ดำเนินการอย่างไร
4. องค์การต่างประเทศให้เงิน NGOs โดยถือว่าเป็นการทำไปอย่างตรงไปตรงมาโดยรัฐบาลไม่จำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องสักเท่าไรกระทำการนั้นเป็นไปเช่นควรระมัดระวังของกฎหมาย

ข้อบัญญัติหาความมั่นคงนั้นมองให้หลายแง่ แต่สำหรับในแง่ประชาชนนี้ผมเห็นว่าการมีความมั่นคงหลายถึง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าประชาชนจำนวนมากมีวิถีความเป็นอยู่ ที่ปลอดภัย มีสวัสดิภาพก็คือว่าประเทศนั้นมีความมั่นคง โดยพยายามสกัดกั้นประกอบที่เป็นอุปสรรคในด้านการเมืองออกไป ถ้าไม่แก้แล้วเราจะเห็นชัด จนถึงขั้นเวลานับรุ่นของต่างประเทศถ้ามุ่งจะสร้างความแตกแยก ความเห็นผิดได้ มุ่งที่จะกีดขวางให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายนั้นมาทำหั่นกัน ถ้ามีในลักษณะนี้เองในระยะยาวออกไปย่อม ไม่เป็น ผลดีต่อบุคคล ประชาชน จึงถือว่าสร้างความไม่มั่นคง ถ้าในทางตรงกันข้ามเป็นในทางที่ให้ความยุติธรรมมากขึ้น กระจายทุกข์สุขออกไปให้ทั่วกัน ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีปัจจัย 4 และมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ดีขึ้น เป็นสิ่งที่น่าสนับสนุนและ ไม่เป็นปัญหาอันใดเกี่ยวกับความมั่นคง ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ฝ่ายจึงควรเป็นลักษณะหลังนี้อันจะไม่กระทบต่อความมั่นคงของชาติแต่อย่างใด

ผู้สัมภาษณ์ : ปัญหาที่แท้จริงของ NGOs ที่ต้องการให้รัฐบาลสนับสนุนนั้นคืออะไรบ้าง

ดร. โสภณ : ผมเห็นว่าในวงการรัฐบาลแบ่งเป็นข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำเป็นกำลังส่วนสำคัญ ซึ่งจำนวนมากมีแนวความคิดว่า

ประการแรก ตนเองเป็นผู้ปกครองประเทศ รับผิดชอบพื้นที่นี้ ใครจะมาทำอะไรก็ต้องมารายงานให้ทราบ เป็นเจ้าใหญ่หน้อยโต ถ้าเป็นเช่นนี้ ก็มักจะมีองความหยอมนของเขากล่าวออกไปทำงานใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก ต้องให้ข้าราชการประจำเกิดความเห็นชอบคือเข้ามาสวนกับศักดิ์ จึงจะได้รับการ “ไปรษณีย์” ลักษณะที่สอง ในทางตรงกันข้ามถ้ามีใครทำงานโดยไม่ถูกใจก็จะเกิดปัญหา หาดับแย้งมากมายจากทัศนคติเบื้องต้นว่า ประชาชนเป็นของฉัน ท้องถิ่นนี้เป็นของฉัน ใครจะทำอะไรก็ต้องมารายงาน

นี่เป็นอุปสรรคพื้นฐานเกี่ยวกับความคึก ความเข้าใจในเรื่องของอำนาจนิติกร
และหน้าที่ อันถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่องานพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะงานทีวีเริ่ม
โดยเอกชน-ประชาชนเอง องค์การอาสาสมัครต่างๆ ถ้ารัฐมุ่งจะทำตามนโยบาย
ที่ข้าราชการการเมืองประกาศไว้เป็นนโยบาย ออกไปว่าอยากจะทำทีวีเริ่ม
รวมกลุ่มกันขึ้นมาทำงานประสานกับฝ่ายรัฐบาลแล้ว จุดที่จะกังวลแก้ไขในเบื้อง
ต้นก็คือ ทักษะของการเป็นเจ้าคนนายคนของข้าราชการประจำจำนวนหนึ่ง
ที่เห็นว่าทุกอย่างข้าราชการ จะต้องให้ความเห็นชอบเสียก่อน ถ้าไม่เช่นนั้นจะไม่
เป็นผลดีต่อประเทศ ประการที่สอง ถ้าเรามุ่งมองดูรัฐซึ่งเป็นอุดมคติมากขึ้นทุก
ที ไม่จำเป็นต้องเอาไปเปรียบเทียบกับรัฐสังคมนิยม แต่ดูเฉพาะประเทศซึ่งเป็น
นายทุนหรือมีเศรษฐกิจเสรี จะเปรียบเทียบได้เห็นชัดว่าประเทศที่มีการพัฒนา
อุตสาหกรรมหรือประเทศที่เศรษฐกิจพัฒนาแล้ว NGOs ต่างๆ ของเขามีความ
เข้มแข็ง มีโครงสร้างงานที่กว้างขวางแม้เป็นองค์การอาสาสมัครก็ให้ความ
สนับสนุนทางการเงิน เพราะถือว่ามันเป็นอีกระบบหนึ่งซึ่งคล่องตัว ใน
ประเทศเหล่านี้รัฐจะมุ่งให้ความช่วยเหลือในทางต่างๆ เริ่มตั้งแต่เงินอุดหนุนการก่อก
ตั้ง การให้ความสนับสนุนในงานคิดต่อประสานงานด้วยดี การให้ความช่วย
เหลือในทางการเงินในบางครั้งบางโอกาส

อันกลับมาดูในประเทศไทย จนปัจจุบันนี้การจดทะเบียน การขออนุญาต
เบ็ดเสร็จ ในท้องถิ่น สมาคมเรีงรวมย์ ทำได้ง่ายสบาย สารวัตรท้องถิ่นพิจารณาตาม
สมควรก็ตั้งได้แล้ว แต่การก่อตั้งมูลนิธิเพื่อกิจการกุศล ประการแรกต้องเขียน
ตราสารโดยทางการทำไว้แล้ว เพียงแต่กรอกชื่อและวัตถุประสงค์อีก ๑ ข้อ อีก
๒ ข้อเขาเขียนไว้เสร็จแล้ว ก็ต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองและต้องทำตัวเป็น
สาธารณะประโยชน์ทั่วไป นี้ก็กรอกตั้งแต่แรกก่อตั้งแล้ว ทว่าจะก่อตั้งได้ก็ใช้
เวลานานมาก บางอันมีฎาเรื่อง ไม่ชอบใจก็ยักยัดเรื่อยไป ท้ายจบไม่เกิดผลไป
บางทีก็ตอบมาแบบกำปั้นทุบดินว่าสภาพกรณีไม่เหมาะสม ไม่มีเหตุผลอื่นใด
นี้ก็ไม่ใช่สนับสนุนกันตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกันแล้ว อันนี้ไม่ใช่ความคิดของข้าราชการ

ประจำอย่างเดียว แต่เป็นความคิดของหลาย ๆ คน ก็อาจจะให้ NGOs เสิ้ง-
 แร่งเงินมากระตุ้นเขาเข้ามาช่วย ถ้าเป็นองค์กรสตรีก็ต้องเอาทรัพยากรของเจ้า-
 นายมาช่วย งานแยกกันก็กลายเป็นงานที่สะท้อนสภาพหรือสถานการณ์ของสังคม
 ชั้นสูงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น อันนี้ต้องพยายามแก้ไขกัน

ในระยะเวลาที่ที่สามะมีการพูดคุยกันมากเรื่องควรจะพยายามแก้ไขกัน ความ
 พยายามของกรมการพัฒนามชนชาติก็ ความพยายามของสภาสังคมสงเคราะห์ฯ
 ก็ดี ได้มีการพูด การวิจารณ์ รวมถึงสภาสตรีแห่งชาติ และ NGOs ใหญ่ ๆ
 ได้มีการเสนอความคิดให้ไว้อย่างมากว่า รัฐบาลควรจะมาช่วยบ้าง ควรเปลี่ยน
 โครงสร้างกันจริงๆ เสียที ไม่ใช่สนับสนุนให้มันเป็นโครงสร้างจากบนไปสู่ล่าง
 อยู่ตลอดเวลา สับเปลี่ยนกันให้ประชาชนได้ริเริ่มกันจริงๆ ลึกๆ ประชาชนจะ
 รวมกลุ่มก็ควรสนับสนุนกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเศรษฐกิจสังคมหรือการ
 เมือง แะเท่าที่เป็นมาไม่ใช่เช่นนั้น เพราะฉะนั้นความสนับสนุนจึงยังมีความ
 ขาดเป็นอยู่แน่นอน ที่สำคัญที่สุดก็คือรัฐบาลน่าจะมองปัญหาในระยะไกล ไม่ใช่
 เฉพาะหน้า ดังนั้นการมองประโยชน์ขององค์การเอกชนในระยะยาวควรเริ่มต้น
 ที่จะมีการโยกย่องจริงจังในการสนับสนุนจะเป็นก้าวหนึ่งที่ดี ดังนั้นสิ่งที่เริ่มมา
 เป็นนโยบายควบคุมควรจะเปลี่ยนเป็นนโยบายสนับสนุนมากกว่า แต่ไม่ใช่เปิดให้เสรี
 หลก แต่นโยบายสนับสนุนควรมีสัก 80-90% ส่วนนโยบายควบคุมก็ควรมีเช่นกัน

ผู้สัมภาษณ์ : NGOs ควรสนับสนุนอย่างไรต่อเรื่องนี้

ดร. โกทม : สำหรับผมนึกว่า อยากให้ใช้เวลาบ้าง เพราะเห็นว่า ขณะนี้การบริหารประเทศ
 เป็นไปแบบโครงการหนึ่งก็เคลื่อนไปทีหนึ่ง ซึ่งผมไม่ อยากให้ NGOs ทำเช่น
 นี้ คือไม่ใช่เราพอเกิดเรื่องหนึ่งก็จะชักจูงกันเอง ต้องศึกษาพิจารณาดูก่อนและ
 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันก่อน สำหรับกรควบคุมนี้จากลักษณะต่างๆ ที่
 ปรากฏมาเป็นลักษณะที่เป็นไปตามความพอใจ ความสะดวกของเจ้าหน้าที่เอง ซึ่ง
 จริงๆ แล้วสมควรที่ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ จะมีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้หรือพิจารณาเสนอ
 ความคิดเห็นด้วย ไม่ใช่เป็นลักษณะควบคุมด้านเดียว ไม่ใช่เป็นแต่ลักษณะจาก
 บนมาสู่ล่าง

ครอบครัวที่สร้างคนที่มีคุณค่าต่อสังคม
ครอบครัวที่แตกร้างเป็นที่มาแห่งปัญหาสังคม

ตัวฉันเอง :

ฉันเกิดมา มีพ่อแม่ รักใคร่ เอาใจใส่
เลี้ยงดูฉันให้จนเติบใหญ่ มีพระโยชน์
อบรมฉันให้กระตือรือร้น ตั้งใจดี
สั่งสอนฉันให้ใจซื่อสัตย์
อบรมฉันให้ถือหลักเมตตาจิต
สั่งสอนฉันให้ศึกษาหาความรู้
อบรมฉันให้รักคุณครูคุณครูคนไหน
สั่งสอนให้ฉันรักเพื่อนมนุษย์

ฉันรัก พ่อแม่ พี่น้อง และทุกคนในโลก
ฉันเป็นที่พึ่งของน้องและญาติมิตร
ฉันรักบุญกุศลผู้มีพระคุณ
ฉันชอบช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก
ฉันเป็นคนซื่อสัตย์
ฉันเป็นคนดีของบ้านเมือง
ฉันเป็นคนดีที่มีปัญญาและพรสวรรค์

ขอขอบคุณพ่อแม่ที่รักฉันมา
ขอขอบคุณแม่ที่ทำงานบำรุงเลี้ยงดูฉัน
ขอขอบคุณพ่อแม่ที่ทำให้ฉัน เป็นคนที่มีคุณค่าต่อสังคม
ขอขอบคุณพ่อแม่ที่สร้างปัญหาสังคม

เพื่อนของฉัน :

เธออยากมีพ่อแม่ที่รักใคร่เอาใจใส่	แต่พ่อทั้งแม่ไปมีใหม่
เธออยากมีแม่ที่คอยอบรมสั่งสอน	แต่เธอถูกพรากไปจากแม่แค่เยาว์วัย
เธออยากกินอาหารที่มีประโยชน์	แต่แม่เลี้ยงจนแม่ตั้งไม่ได้กิน
เธออยากมีสติปัญญาดี	แต่เธอไม่มีอาหารดี ๆ ไปบำรุง
เธออยากเป็นคนที่มีศีลธรรม	แต่เธอขาดพ่อแม่คอยสั่งสอน
เธออยากมีแม่เหมือนคนอื่น	แต่เธอไม่รู้ว่ามีแม่อยู่ไหน
เธออยากจะมีรักให้มาก ๆ	แต่พ่อเธออ้างว่าและเลี้ยงก็เขาทุกวัน
เธออยากจะมีใครสักคน	แต่เธอไร้เชื้อใจใคร

เราไม่ได้อยากมีใครคอยเลี้ยงดูเหมือนคนอื่น
 เราไม่ได้อยากมีเงินมากเหมือนพ่อแต่ก็มี
 เราไม่ได้อยากให้คนอื่นเหมือนพ่อแต่ก็เป็น
 เราไม่ได้อยากให้ใครเหมือนแม่แต่เลี้ยงแต่ก็เหมือน
 เราไม่ได้อยากให้ใครบอกเราแต่เราจำเลยทุกวัน
 เราไม่ได้อยากเป็นคนแล้วแต่เราก็กินไม่ได้
 เราไม่ได้อยากให้ลูกเป็นเหมือนเราแต่เราช่วยไม่ได้
 เราไม่ได้อยากเป็นคนมีบุญเหมือนพ่อแม่ที่เห็นเขาเป็น

เราเกลียดพ่อแม่ที่ทำให้เราเกิดมา
 เราเกลียดพ่อแม่ที่ทำให้เราเป็นคนเดียวในบ้านเมือง
 เราเกลียดพ่อแม่ที่ทำให้ลูกของเราเป็นเหมือนเรา
 เราเกลียดพ่อแม่ที่ทำให้เราเป็นนักรบของสังคม

ใครหนอจะช่วยลูกของเราได้พ้นจากวัฏจักรอันเลวร้ายนี้ได้
 ใครหนอจะเป็นผู้ที่ช่วยวัฏจักรอันเลวร้ายนี้ได้ ฉันจะไม่ลืมพระคุณเลย

ประจวบลาภ อธิษฐานกิจ

อดีตบัณฑิตอาสาสมัคร มธ.

จากตาราง Input-Output ของไทยไปสู่ Regional Econometric Model ของ ASEAN : ความก้าวหน้าของงานวิจัยสถาบันวิจัยสังคม

ดร. วรวิทย์ วงศ์หาญเขาว์

1. บทนำ

1.1 ขั้วเรียนในที่นี้กล่าวถึงความก้าวหน้าของงานวิจัยที่สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำร่วมกับ กองบัญชาประชาชนคดีของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ Institute of Developing Economies ของญี่ปุ่น

1.2 ประวัติและขั้นตอนของงานวิจัยนี้ มีดังนี้

(1) มีนาคม 2519-มิถุนายน 2523 เป็นระยะสร้าง Input-Output Table ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2518 ขั้นตอนนี้เป็นการร่วมมือระหว่างคณะเศรษฐศาสตร์และสถาบันวิจัยสังคม ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, และ Institute of Developing Economies

(2) เมษายน 2523-มิถุนายน 2524 เป็นระยะสร้าง Input-Output Table ของประเทศไทยให้เชื่อมโยงกับของประเทศไทยเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ในเครือ ASEAN ขั้นตอนนี้เป็นการร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับ Institute of Developing Economies

(3) เมษายน 2524-มีนาคม-2527 เป็นระยะสร้าง Macro Econometric Model ของไทยให้เชื่อมกับ Input-Output Table ของไทยแล้วเชื่อมต่อไปยังประเทศอื่น ๆ ใน ASEAN ขั้นตอนนี้เป็นการร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, และ Institute of Developing Economies

1.3 วัตถุประสงค์และประโยชน์ของโครงการสาธิตรูปคร่าว ๆ มีดังนี้

(1) ปรับปรุงข้อมูลทางเศรษฐกิจของไทย เพราะการทำ Input-Output Table ของไทยจำเป็นต้องมีการทำให้เกิด balance กันขึ้นทั้งทางด้าน columns และทางด้าน rows ต้องทำให้ Inputs เท่ากับ Outputs ทำให้ total supply เท่ากับ total demand ทำให้ผลรวมของ value added ซึ่งประกอบด้วย wages and salaries, operating surplus, depreciation และ net indirect tax อันเป็นข้อมูลทางด้าน Income approach ของบัญชีรายได้ประชาชาติให้สอดคล้องกับผลรวมของ final demand ซึ่งประกอบด้วย Consumption expenditures, capital formation, change in stock, exports และ imports อันเป็นข้อมูลทางด้าน Expenditure approach ของบัญชีรายได้ประชาชาติ ในการสร้าง Input-Output Table โดยทำการสำรวจวิจัยข้อมูลใหม่ จึงมีส่วนในการปรับปรุงบัญชีรายได้ประชาชาติของไทยได้ ทำให้เราได้ macro data ที่ดีขึ้น

(2) ตาราง Input-Output นี้มีส่วนนำไปใช้วิเคราะห์นโยบายของรัฐบาลได้ ตารางที่สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2514 มีส่วนในการใช้พิจารณาการปรับค่าไฟ และราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผ่านมา

(3) การเชื่อม Input-Output Table เข้ากับ Macro Econometric Model นี้มีส่วนนำไปใช้ในการคาดการณ์ทางเศรษฐกิจในอนาคต ยกตัวอย่างเช่น การประมาณการค่าโครงสร้างเศรษฐกิจระยะยาวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งทำขึ้นเพื่อตรวจสอบการประมาณการของธนาคารโลก² นอกจากนั้นการรวม Input-Output Table เข้ากับ Macro Econometric Model และ Linear Programing Model นี้ยังมีใช้ในการวางแผนมหภาคเกี่ยวกับพลังงานของประเทศไทยในปัจจุบัน³

² คณะผู้เชี่ยวชาญได้รวมบทความ "เศรษฐกิจไทยในอนาคต" ซึ่งเสนอโดยผู้เขียน ในการประชุมทางวิชาการเรื่อง "เศรษฐกิจไทย : อดีตและอนาคต" ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 28-31 พฤษภาคม 2524

³ การประมาณการของธนาคารโลกได้จาก *Thailand Toward : a Development Strategy for Full Participation* (Washington D.C. : The World Bank, March, 1980)

⁴ รายละเอียดของวิธีการนี้แสดงไว้ใน Proposal ที่เสนอให้ Asian Development Bank เพื่อ Thailand Master Energy Plan Project ซึ่งสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและร่วมกับ Gordian Associates/Pullman Kellogg, Meta Systems, Black and Veatch International, Energy/Development International, และ H.J. Gruy and Associates ในเดือนกุมภาพันธ์ 1980 ซึ่งในข้อนี้ Proposal นี้มิได้มีการนำมาใช้เต็มที่ แต่ส่วนของ Input-Output Table + Macro Econometric Model - Linear Programing Model ได้มีการพัฒนาและนำมาใช้ในกรอบ Thailand Master Energy Plan ในที่สุด โดยการร่วมมือระหว่างเสกทีแอนด์แอสโซซิเอตส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับ Robert Natan and Associates ด้วยเงินสนับสนุนจาก Asian Development Bank

(4) การเชื่อม Input-Output Table ของไทย กับประเทศอื่นรวมทั้งการเชื่อม ทั้ง Macro Econometric Models ของประเทศต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับของญี่ปุ่น มีส่วนทำให้สามารถคำนวณ degree ของ dependent ของไทยต่อญี่ปุ่นได้และสามารถใช้วิเคราะห์ ลักษณะ dependent development ของไทย ทำให้ทราบถึงโครงสร้างของ underdevelopment อันเนื่องจากการใช้นโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศอื่น ๆ เช่นญี่ปุ่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์ Preferential tariff ของแต่ละประเทศได้ชัดเจน ทำให้สามารถใช้ประโยชน์ ในการเจรจาต่อรองในทางการค้าระหว่างประเทศและวางแผนนโยบายทางการค้าของไทยได้

(5) การรวม Input-Output Tables และ Macro Econometric Models ของ ประเทศ ASEAN ต่าง ๆ เข้าด้วยกันย่อมทำให้สามารถศึกษาทางด้านเศรษฐกิจของการรวมกลุ่ม ของ ASEAN ได้ดี สามารถทำให้เจรจาไปประเทศคู่ค้านอกเขต ASEAN ได้ดี ซึ่งจะช่วยให้ เศรษฐกิจของอาเซียนขยายตัวยิ่งขึ้นได้ ถ้าเงินมีการได้อย่างถูกต้อง

1.4 สำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้มีมาก เพราะโครงการที่กล่าวมา เป็นโครงการขนาดใหญ่และใช้ระยะเวลาถึง 10 ปี ข้อมูลบุคลากรที่เกี่ยวข้องจนถึงปัจจุบันมีแสดง ไว้ในเอกสารสำคัญของโครงการนี้แล้ว คือ

(1) Warin Wonghanchao, et. al., *1971 Input-Output Tables of Thailand : Preliminary Tables* (Bangkok : Thailand Input-Output Joint Project, 1974)

(2) Warin Wonghanchao, et. al., *Report on Special Survey for Thailand's Input-Output Table* (Bangkok : Thailand Input-Output Joint Project, October 1977)

(3) Warin Wonghanchao, et. al., *Basic Input-Output Table of Thailand, 1975* (Bangkok : National Economic and Social Development Board and National Statistical Office and Tokyo : Institute of Developing Economies, 1980)

(4) Warin Wonghanchao, et. al., *International Input Output Table : Thailand-Japan, 1975* (Bangkok : Chulalongkorn University Social Research Institute and Tokyo : Institute of Developing Economies, Forth Coming.)

ผู้เขียนใคร่ขอขอบคุณทุกท่านที่ระบุชื่อ ในหนังสือข้างต้นที่ทำให้โครงการนี้สำเร็จด้วยดี ตลอดจน

2. การสร้าง Input-Output Table ของไทย

2.1 วิธีการในการสร้างตาราง อาจสรุปได้เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

- (1) การคำนวณ Production
- (2) การจัดข้อมูลของ Foreign Trade
- (3) การคำนวณ Final Demand
- (4) การทำ Survey เพื่อคำนวณข้อมูลที่ขาดอยู่เช่น ข้อมูลทาง Input Structure

และข้อมูลเกี่ยวกับ Trade and Transport Margins

- (5) การรวมข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันและสร้างขึ้นเป็นตาราง

2.2 ตารางที่จัดทำขึ้นได้เสนอเป็นตารางขนาดต่าง ๆ กัน 4 ขนาด คือ ขนาด 180 sectors, 58 sectors, 26 sectors และ 16 sectors¹ เมื่อได้ตารางมาแล้ว ก็มีการตั้งใช้ตารางวิเคราะห์อิทธิพลของ final demand ของไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์และมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ ความสามารถหาเงินตราต่างประเทศของสินค้าออก อิทธิพลของ final demand ที่มีต่อการนำเข้า อิทธิพลของ final demand ต่อการจ้างงานและลักษณะ backward และ forward linkages ของการผลิตในประเทศไทย

3. การประสานตาราง Input-Output ของไทยกับของญี่ปุ่น²

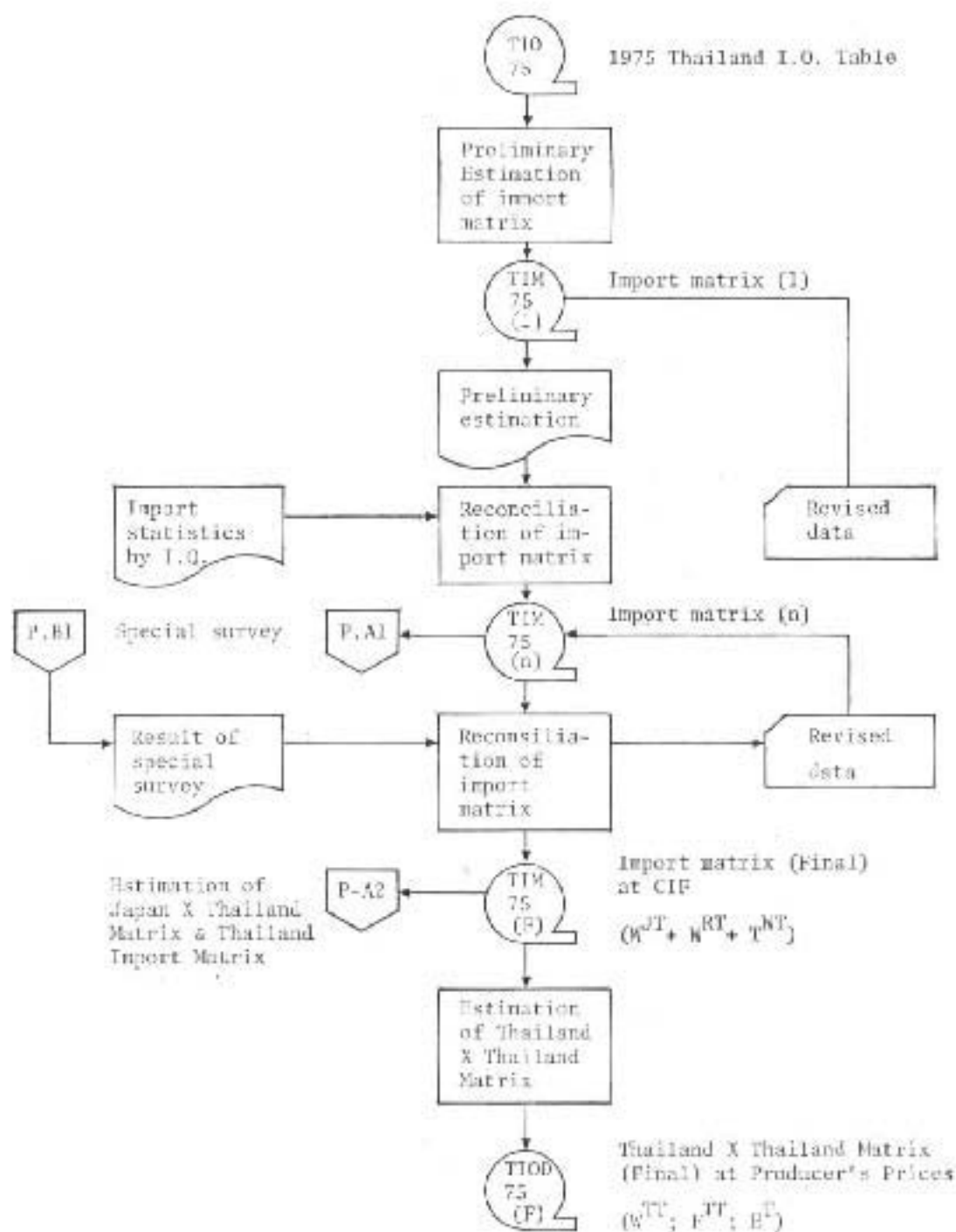
ขั้นตอนในการสร้างตารางอาจแบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้คือ

(1) สร้างการแบ่งสาขาหรือ sector classification ของที่ใช้ในตารางของไทยและของญี่ปุ่นรวมทั้งประเทศที่เหลืออื่น ๆ ให้อยู่ในลักษณะเดียวกัน

(2) คำนวณ inter-country import matrices ต่าง ๆ ที่จะใช้ในการประสาน Input-Output Tables ของประเทศต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ในขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการสร้าง import matrix ของไทยก่อน สำหรับโครงการที่เสนอข้อเขียนนี้ได้เริ่มโดยปรับปรุง import matrix ของไทย จากตาราง Input-Output Table ปี 2518 ที่กล่าวมาแล้วในข้อ 2 โดยดำเนินการตาม flow chart ดังนี้

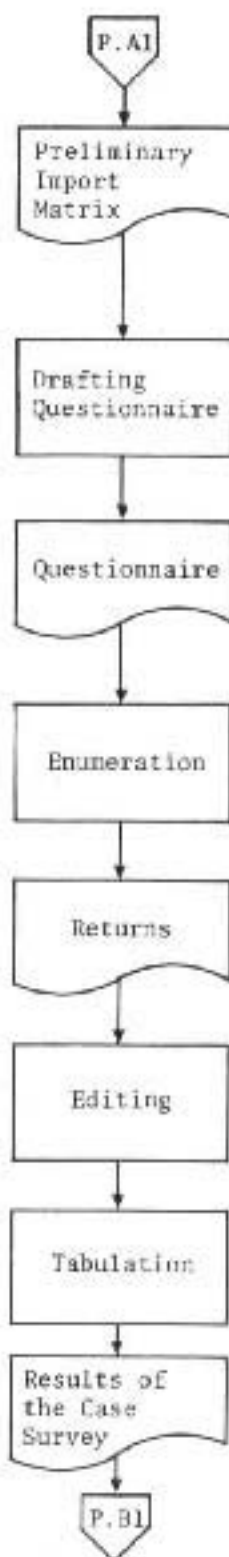
¹ รายละเอียดของตาราง 180 sectors ดูได้จาก Warin Wonghanchao, et. al., *Basic Input-Output Table of Thailand...*, op. cit. และรายละเอียดของ 58 sectors, 26 sectors และ 16 sectors ดูได้จาก Warin Wonghanchao, et. al., *Input-Output Table of Thailand for Analytical Uses, 1975* (Bangkok: National Economic and Social Development Board and National Statistical Office and Tokyo: Institute of Developing Economies, 1980)

² ดูรายละเอียดได้จาก Warin Wonghanchao, et. al., *International Input-Output Table: Thailand-Japan 1975*, op. cit.

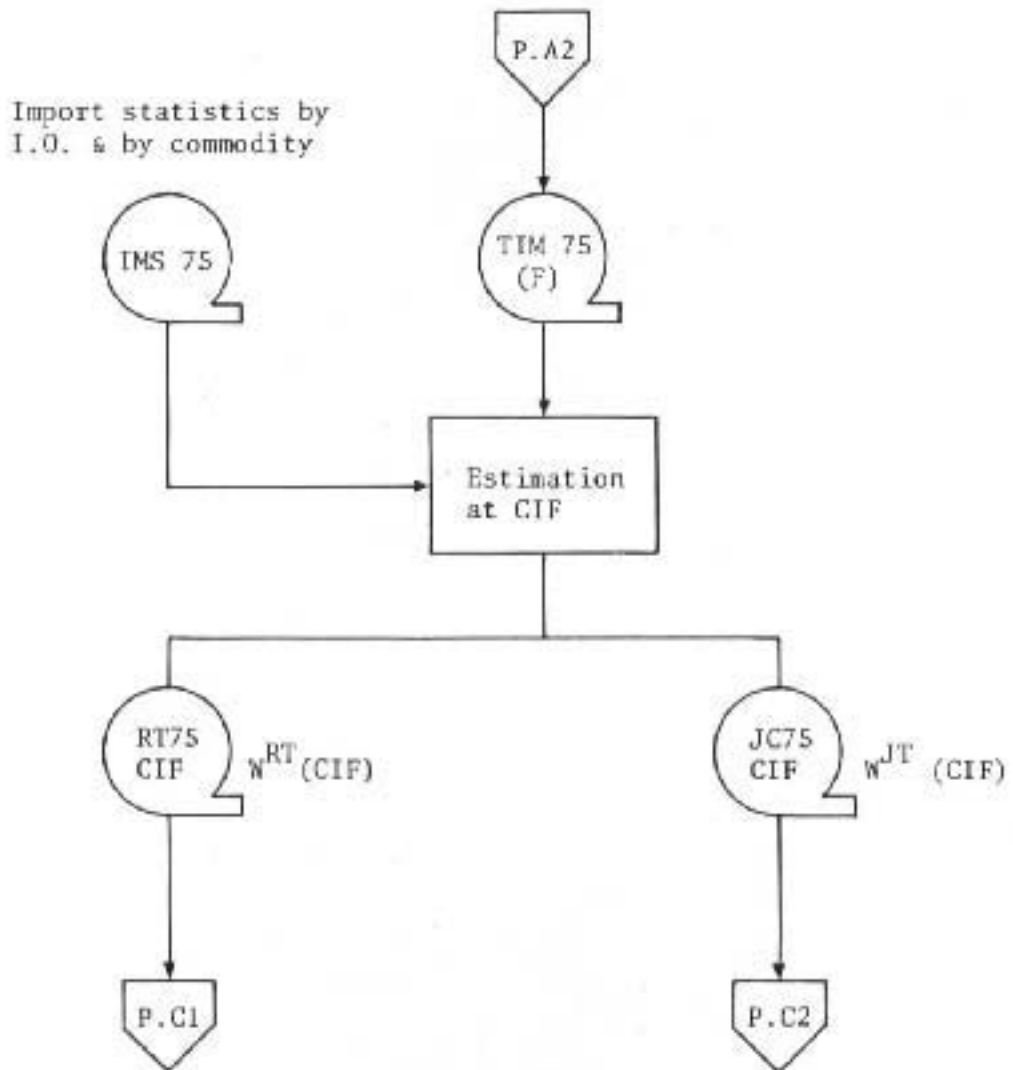
สังเกตจาก flow chart ข้างต้น จะเห็นว่าได้มีการทำ case survey หรือ study เพื่อปรับ import matrix ปี 1975 ที่ได้ปรับปรุงมาแล้ว ๓ ครั้ง นั่นคือ TIM 75(n) ใน flow chart ปรับแล้วก็คือ P.A1 จาก P.A1 ได้ทำการปรับอีกโดยใช้ case study ซึ่งเข้าและออกมาเป็น P.B1 ซึ่ง P.B1 นี้ได้นำไปใช้ในการสร้าง import matrix ขั้นสุดท้าย ก็คือ TIM 75(F) จาก TIM 75(F) ก็ทำการประมาณ Japan X Thailand Matrix และ Rest of the World X Thailand Matrix ในราคา CIF ซึ่งเป็นงาน P.A2 ในขณะเดียวกันก็คำนวณ Thailand X Thailand Matrix ในมูลค่า Producer's prices นั่นคือ TIOD 75(F)

สำหรับงานจากชั้น P.A1 ไปถึงชั้น P.B1 นั้นมีแสดงไว้ใน flow chart ค่ะไปนี้

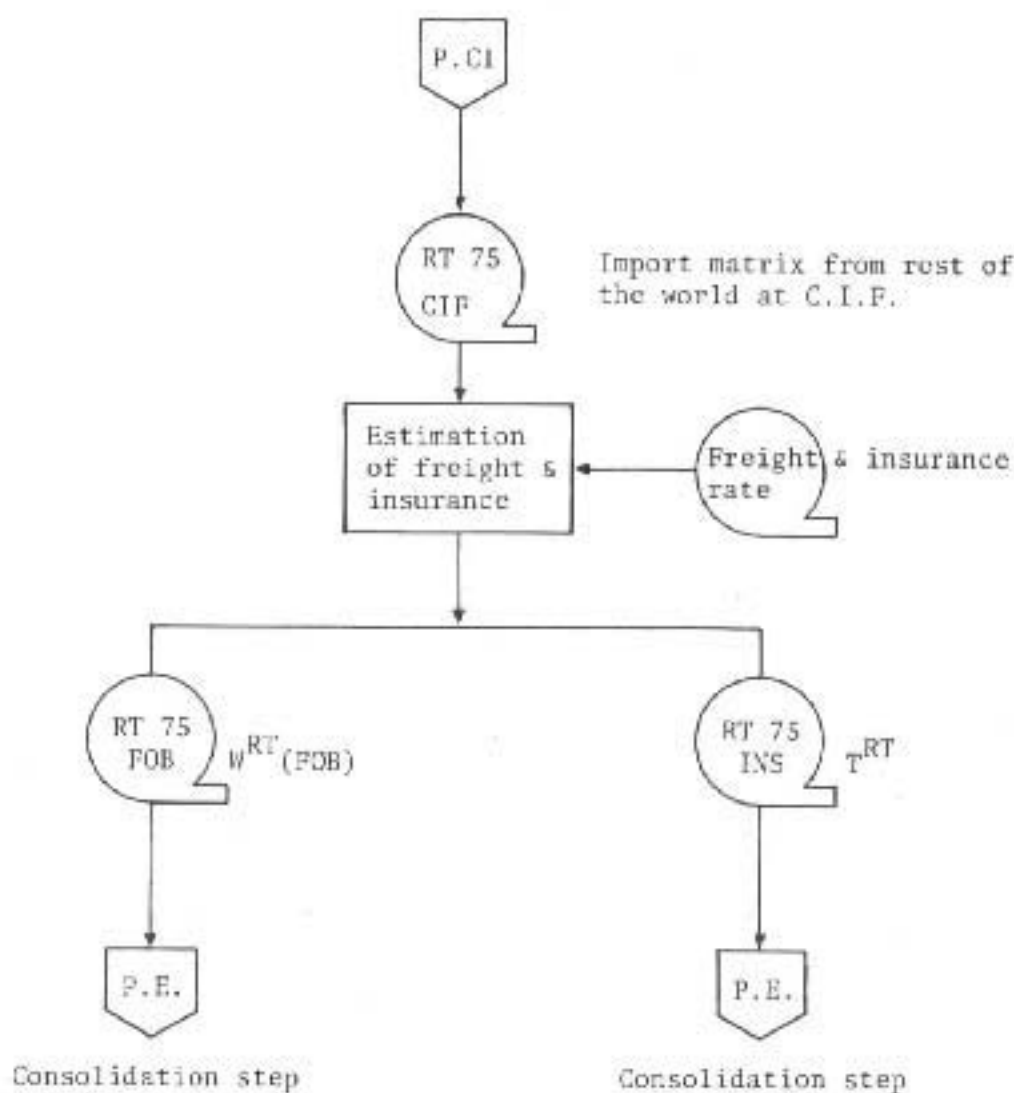
สำหรับงานจากขั้น P.A2 ที่ชนได้ TIM 75(F) ไปยังขั้นที่ได้ Japan X Thailand Matrix และ Rest of the World X Thailand Matrix สำหรับงานขั้น P.C1 และ P.C2 ตามลำดับจนถึง flow chart

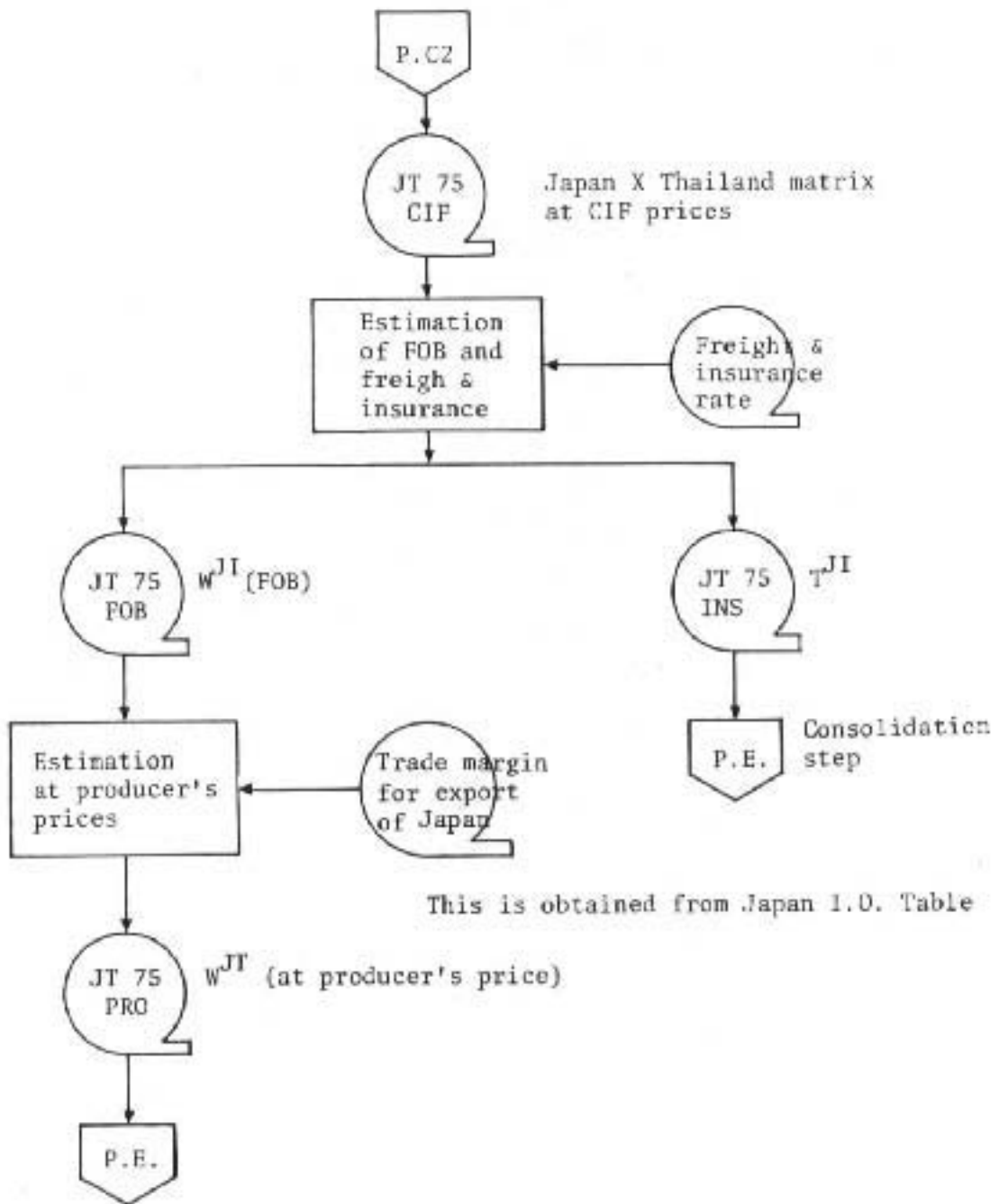
Estimation of import matrix from rest of the world at F.O.B. prices

Estimation Japan X Thailand matrix at F.O.B. prices

ใน flow chart ขั้นต้นเป็นการแสดงถึงขั้นตอนที่ได้มาซึ่ง Rest of the World X Thailand Matrix และ Japan X Thailand Matrix ในราคา CIF จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนราคา CIF ให้เป็นราคา FOB สำหรับการเปลี่ยนราคา CIF ใน Rest of the World X Thailand Matrix ให้เป็นราคา FOB โดยผ่าน Freight-Insurance Matrix หรือ RT 75INS ดัง flow chart

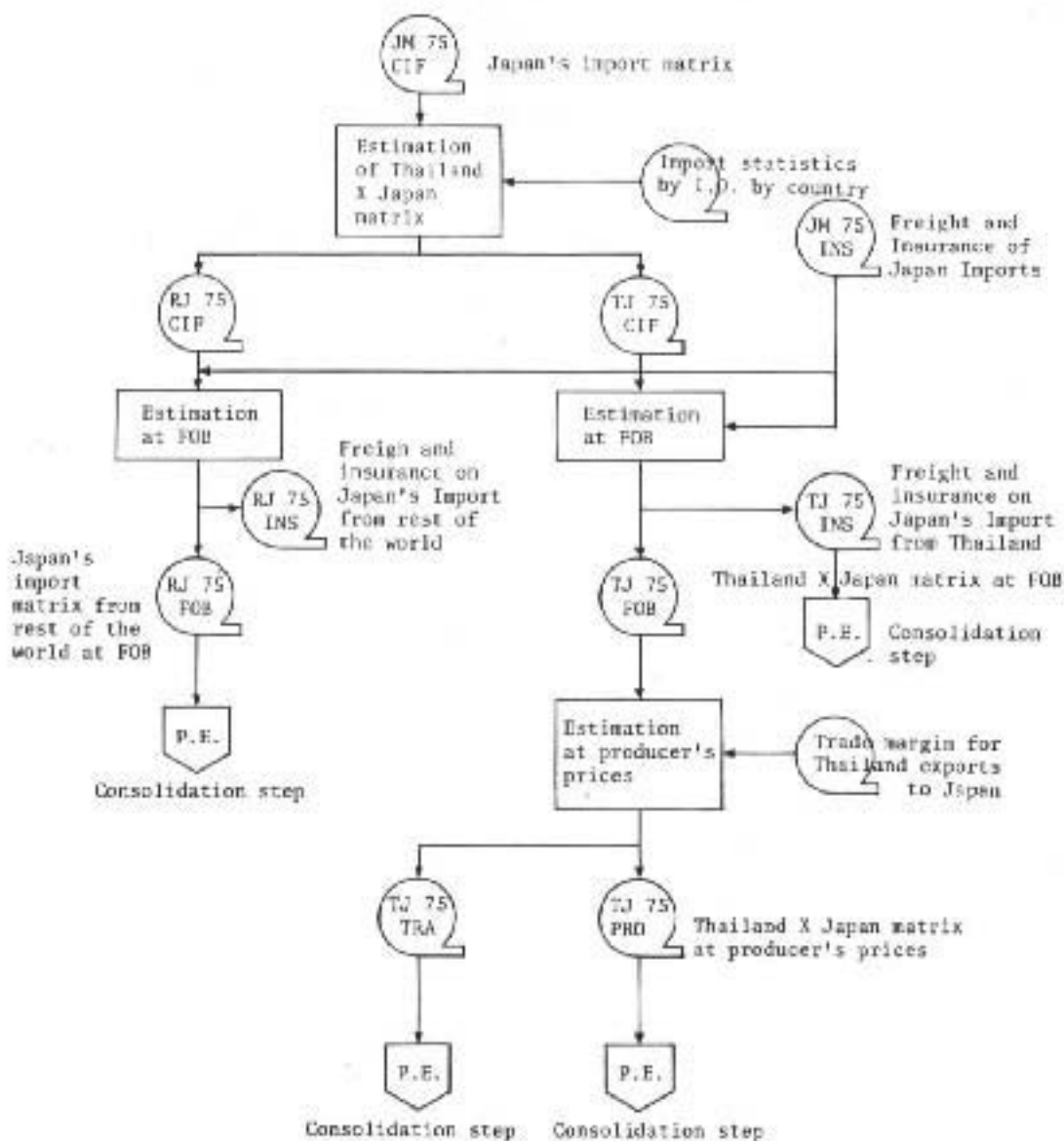

และการเปลี่ยน Japan X Thailand Matrix ให้ราคา CIF ให้เป็นราคา FOB นั้น ก็ทำตาม flow chart ข้างล่าง

Consolidation step

ขั้นตอนการคำนวณหา Rest of the World X Japan Matrix และ Thailand X Japan Matrix ในราคา FOB ดัง flow chart

(3) เมื่อได้ matrices ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วก็นำมาผนวกเข้ากัน ซึ่งเป็นงานขั้นสุดท้าย การผนวกเข้ากันนี้ย่อมต้องกำหนดค่าความแปรเปลี่ยนให้แน่นอนและให้ใช้สกุลเงินตราเดียวกันก็จะได้ international input-output table ได้ ทั้งนี้สรุปแล้วแต่ว่าตารางที่คำนวณนั้นขั้นต้นจะเป็นตารางโน้มมูลค่า producer's prices หรือ purchaser's prices ก็ตาม เราสามารถทำให้มูลค่านั้นกลับไปได้โดยใช้ freight-insurance matrix ที่ได้จากข้อมูลในการปรับค่า CIF ให้เป็น FOB ใน Matrices ต่าง ๆ ที่กล่าวมา

4. การสร้าง Input-Output Table ของ ASEAN

ด้วยวิธีเดียวกันในการสร้าง International Input-Output Table ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มีการสร้างตารางระหว่างฟิลิปปินส์กับญี่ปุ่น อินโดนีเซียกับญี่ปุ่น สิงคโปร์กับญี่ปุ่น และมาเลเซียกับญี่ปุ่น ทั้งนี้โดยใช้ uniform classification เดียวกัน โดยหากมีญี่ปุ่นเป็นแกนกลางก็จะสามารถทำตาราง Input-Output Table ของ ASEAN กับญี่ปุ่นจนได้ ถ้าตัดญี่ปุ่นเข้าไปกับสาขา the Rest of the World ก็จะได้ตาราง Input-Output ของ ASEAN อย่างสมบูรณ์ แต่ก็ไม่น่ามีความจำเป็นในการทำเช่นนี้ ตาราง ASEAN ถ้าจะทำการจริง ๆ ก็คงจะเสร็จภายในปีนี้ได้ ทั้งนี้โดยเป็นตารางของปี 2518 ส่วนตารางของปี 2523 ถ้าจะทำการก็คงจะเสร็จได้ในปีหน้า เพราะเป็นงานที่ง่ายซับซ้อนมากกว่าหลังจากได้เสร็จงานขั้นแรกของปี 2518

5. การประสาน Input-Output Table กับ Econometric Macro Model ของไทยใน 3M Econometric Link System for ASEAN-THAILAND

5.1 การประสาน Input-Output Table เข้ากับ Econometric Macro Model นั้นทำได้หลายวิธี สำหรับประเทศไทยวิธีหนึ่งที่เคยใช้ก็คือใช้ทำประมาณโดยจะอาศัย Econometric Macro Model สร้างจากข้อมูลของบัญชีรายได้ประชาชาติแล้วใช้ Input-Output Table แยกสาขาเศรษฐกิจให้ละเอียดขึ้นโดยเฉพาะในแง่ผลผลิต วิธีนี้ได้ใช้ในการประมาณการเค้าโครงเศรษฐกิจระยะยาวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กล่าวมาแล้วและก็เป็นวิธีที่ใช้ในการทำ Thailand Master Energy Plan ซึ่งก็กล่าวมาแล้วเหมือนกัน แต่ในที่นี้จะเสนอวิธีการที่ใช้ในโครงการ Econometric Link System for ASEAN-THAILAND ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการที่เสนอในที่นี้ตั้งแต่เริ่มต้น

5.2 Model ที่ใช้ในด้าน Supply ฟังก์ชันมาจาก Sectors ของ Input-Output

Table โดยที่ Production function ดังข้างล่าง

$$X_i = A_i^0 e^{y_i t} \prod_{j=1}^N X_{ji}^{\alpha_{ji}} \prod_{j=1}^N Z_{ji}^{\beta_{ji}} L_i^{\zeta_i} K_i^{k_i} \quad (i=1, 2, \dots, N).$$

$$X_{ji} = X_{ji}^d + m_{ji}$$

โดย

 X_{ji}^d $\equiv$ the input of the j -th domestic product to the i -th sector

 m_{ji} $\equiv$ the input of the j -th competitive import commodity to the i -th sector

 Z_{ji} $\equiv$ the input of the j -th non-competitive import commodity to the i -th sector

ส่วน Operating Surplus และ depreciation equation ซึ่งแสดงถึงกำไรและคงไว้ดังนี้

$$P_i = P_i X_i - \sum_{j=1}^N P_j X_{ji} - \sum_{j=1}^N q_j Z_{ji} - w_i L_i - T_i$$

 P_i $\equiv$ profit of the i -th sector

 P_j $\equiv$ the price of the j -th commodity

 q_j $\equiv$ the price of the j -th non-competitive import commodity

 w_i $\equiv$ the wage rate of the i -th sector

 T_i $\equiv$ tax-subsidies

 t_i $\equiv T_i / P_i X_i$

$$\text{เพราะฉะนั้น } P_i = (1-t_i) P_i X_i - \sum_{j=1}^N P_j X_{ji} - \sum_{j=1}^N q_j Z_{ji} - w_i L_i$$

$$P_i = \text{operating surplus} + \text{Depreciation} = OS_i + DP_i$$

ทำการพหุคูณกำไรสูงสุดโดย Subject คือ Production function ซึ่งแปลงสภาพในสมการของ log แล้ว จะได้ objective function L ดังข้างล่าง

$$L = [(1-t_i) P_i X_i - \sum_{j=1}^N P_j X_{ji} - \sum_{j=1}^N q_j Z_{ji} - w_i L_i]$$

$$\begin{aligned}
 & - \lambda_i (1_n X_i - 1_n A_i^0 - Y_{it} - \sum_{j=1}^N \alpha_{ji} 1_n X_{ji} - \sum_{j=1}^N \beta_{ji} 1_n Z_{ji}) \\
 & - \zeta_i 1_n L_i - K_i 1_n K_i
 \end{aligned}$$

เมื่อ maximize จะได้ First order conditions ดังนี้

$$\frac{\partial L}{\partial X_i} = (1-t_i) P_i - \frac{\lambda_i}{X_i} = 0$$

$$\frac{\partial L}{\partial X_{ji}} = -P_j + \frac{\lambda_i \alpha_{ji}}{X_{ji}} = 0 \quad (j=1,2,\dots,N)$$

$$\frac{\partial L}{\partial Z_{ji}} = -q_j + \frac{\lambda_i \beta_{ji}}{Z_{ji}} = 0 \quad (j=1,2,\dots,N)$$

$$\frac{\partial L}{\partial L_i} = -w + \frac{\lambda_i \zeta_i}{L_i} = 0$$

หรือ

$$\alpha_{ji} = \frac{P_j X_{ji}}{(1-t_i) P_i X_i} ; \beta_{ji} = \frac{q_j Z_{ji}}{(1-t_i) P_i X_i} ; \zeta_i = \frac{w_i L_i}{(1-t_i) P_i X_i}$$

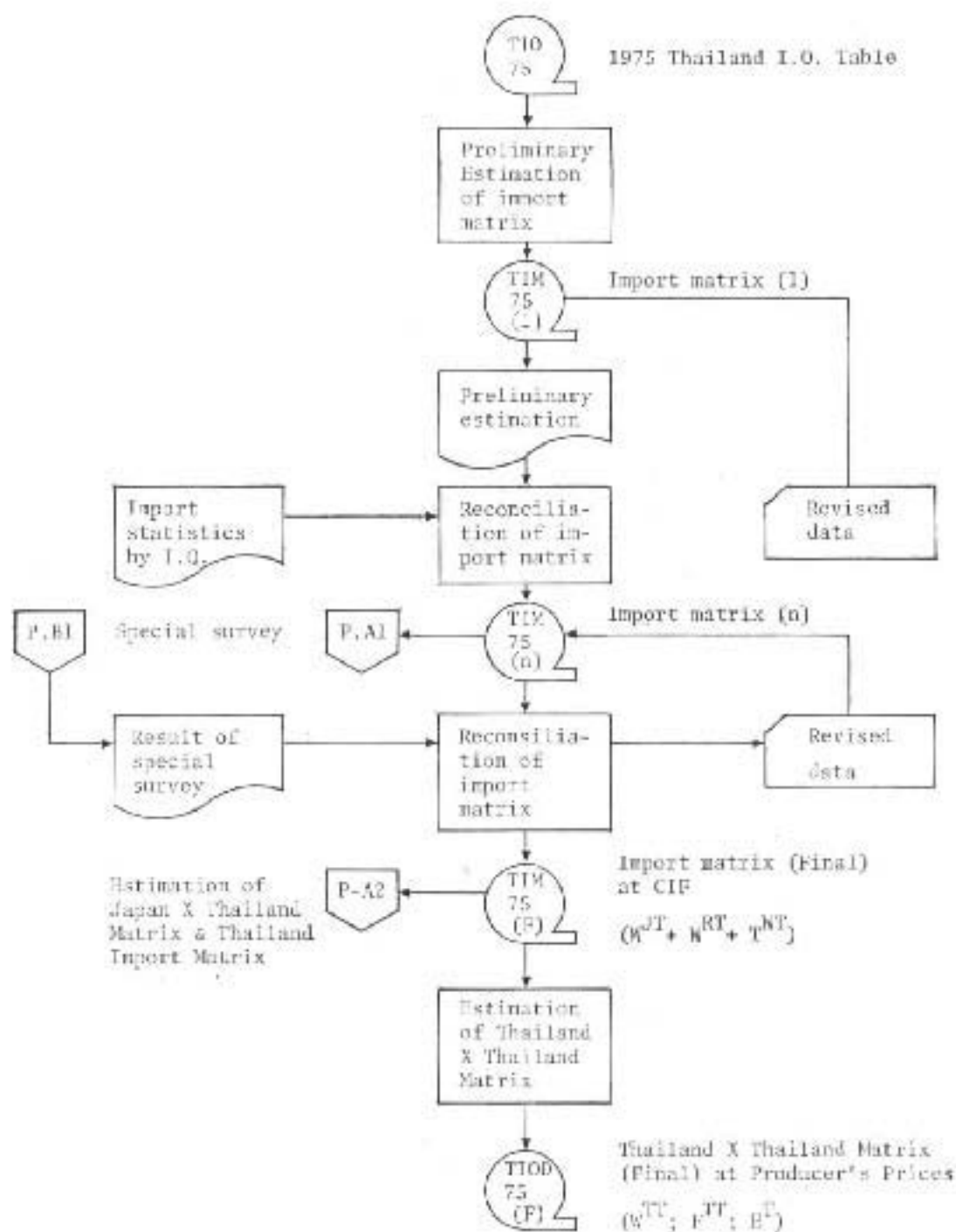
ถ้าให้ elasticities ของ production function บวกกันได้ 1 จะได้ :

$$\sum_{j=1}^N \alpha_{ji} + \sum_{j=1}^N \beta_{ji} + \zeta_i + K_i = 1,$$

เพราะฉะนั้น

$$K_i = 1 - \sum_{j=1}^N \alpha_{ji} - \sum_{j=1}^N \beta_{ji} - \zeta_i$$

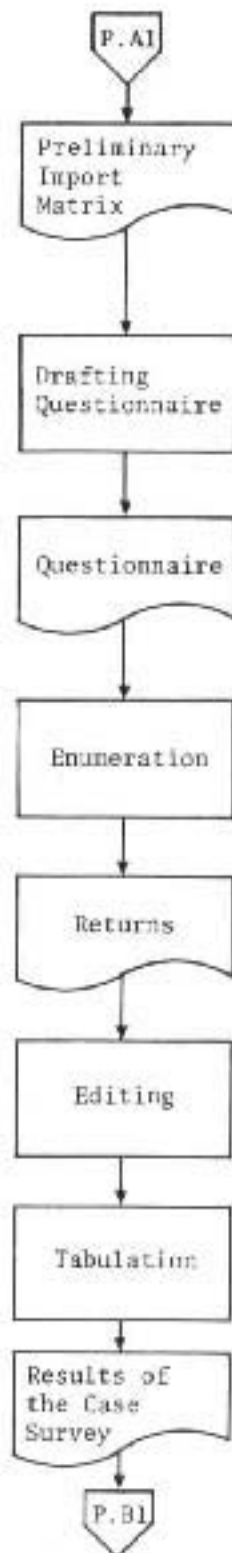
จากค่าของ elasticities α_{ji}, β_{ji} และ ζ_i ที่ได้จาก first order conditions นั้นจะเห็นได้ว่ามันก็คือ input coefficients และ ratio ของ value added ที่หารด้วย $(1-t_i)$

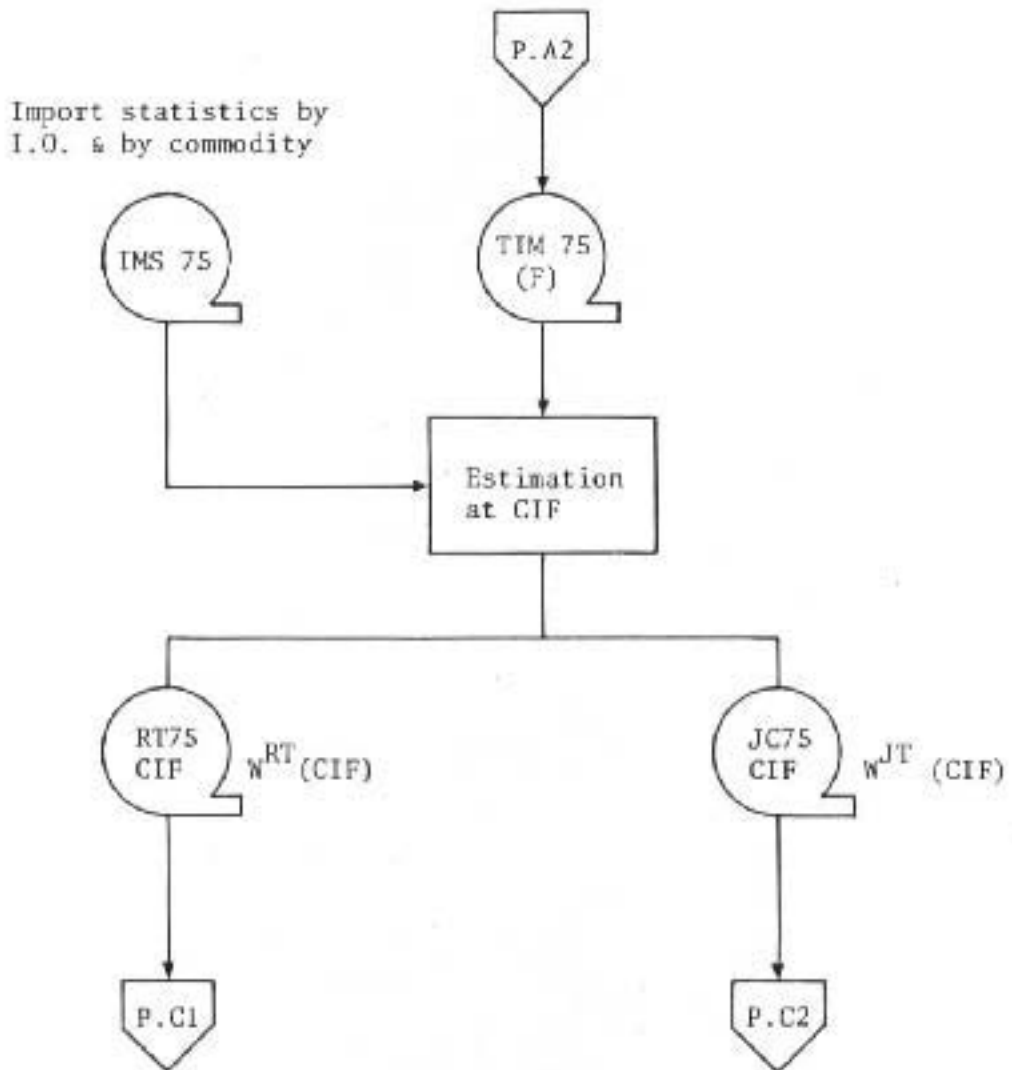

สังเกตจาก flow chart ข้างต้น จะเห็นว่าได้มีการทำ case survey หรือ study เพื่อปรับ import matrix ปี 1975 ที่ได้ปรับปรุงมาแล้ว ๓ ครั้ง นั่นคือ TIM 75(n) ใน flow chart ปรับแล้วก็คือ P.A1 จาก P.A1 ได้ทำการปรับอีกโดยใช้ case study ทั้งเข้าและออกมาเป็น P.B1 ซึ่ง P.B1 นี้ได้นำไปใช้ในการสร้าง import matrix ขั้นสุดท้าย คือ TIM 75(F) จาก TIM 75(F) ก็ทำการประมาณ Japan X Thailand Matrix และ Rest of the World X Thailand Matrix ในราคา CIF ซึ่งเป็นงาน P.A2 ในขณะเดียวกันคำนวณ Thailand X Thailand Matrix ในมูลค่า Producer's prices นั่นคือ TIOD 75(F)

สำหรับงานจากชั้น P.A1 ไปถึงชั้น P.B1 นั้นมีแสดงไว้ใน flow chart ค่ะไปนี้

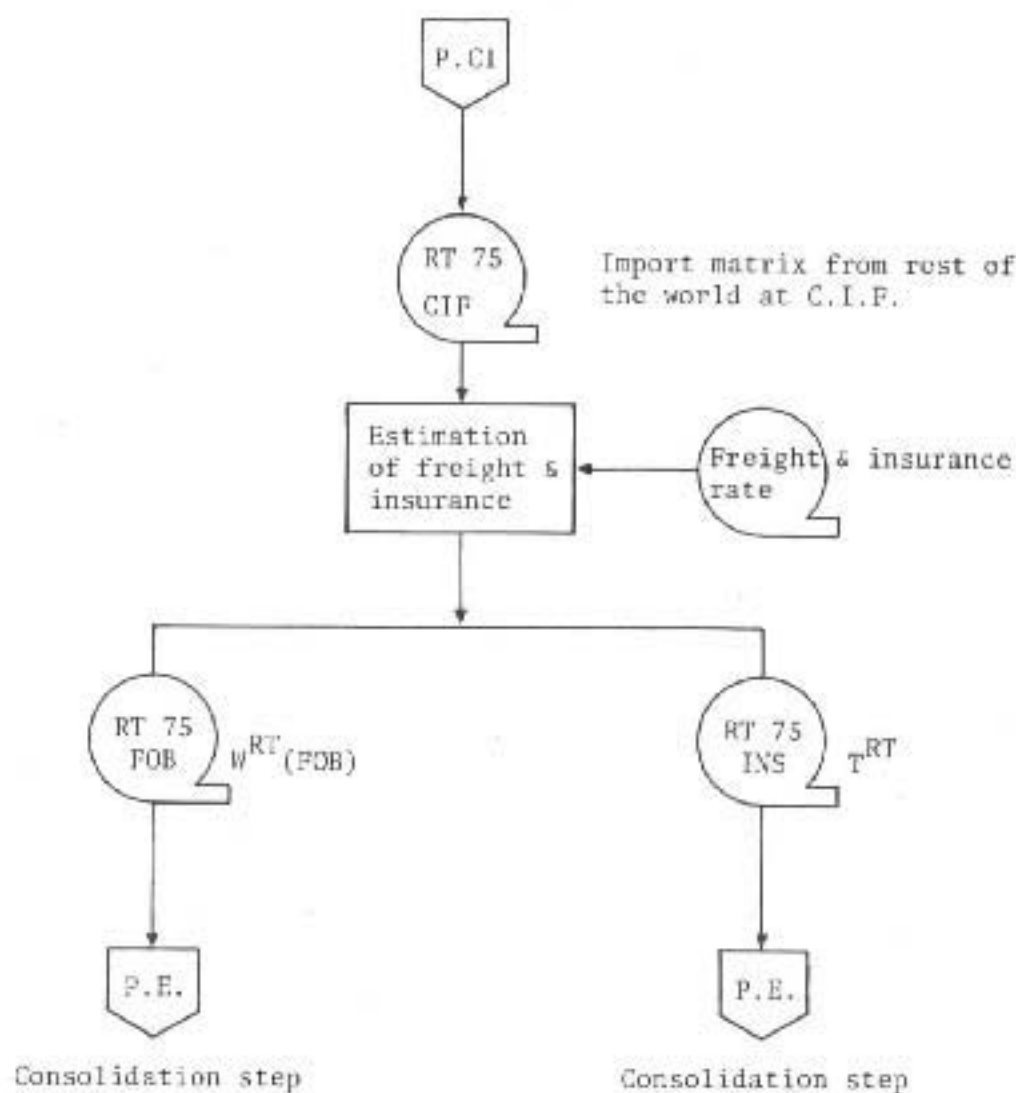
สำหรับงานจากชน P.A2 ที่ชนได้ TIM 75(F) ไปยังชนที่ใช้ Japan X Thailand Matrix และ Rest of the World X Thailand Matrix นั้นหรืองานชน P.C1 และ P.C2 ตามลำดับนั้นคือ flow chart

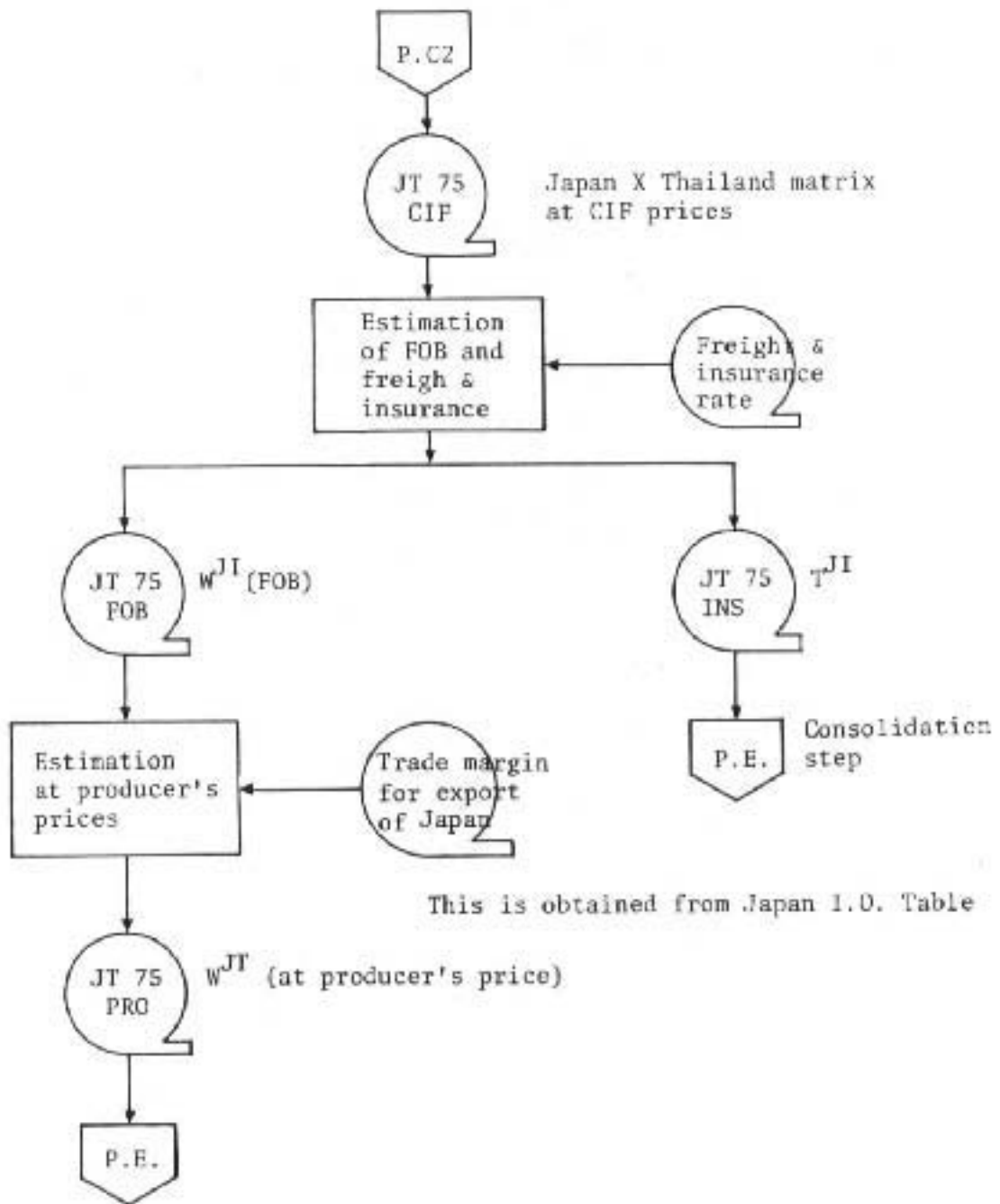
Estimation of import matrix from rest of the world at F.O.B. prices

Estimation Japan X Thailand matrix at F.O.B. prices

ใน flow chart ขั้นต้นเป็นการแสดงถึงขั้นตอนที่ได้มาซึ่ง Rest of the World X Thailand Matrix และ Japan X Thailand Matrix ในราคา CIF จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนราคา CIF ให้เป็นราคา FOB สำหรับการเปลี่ยนราคา CIF ใน Rest of the World X Thailand Matrix ให้เป็นราคา FOB โดยผ่าน Freight-Insurance Matrix หรือ RT 75INS ดัง flow chart

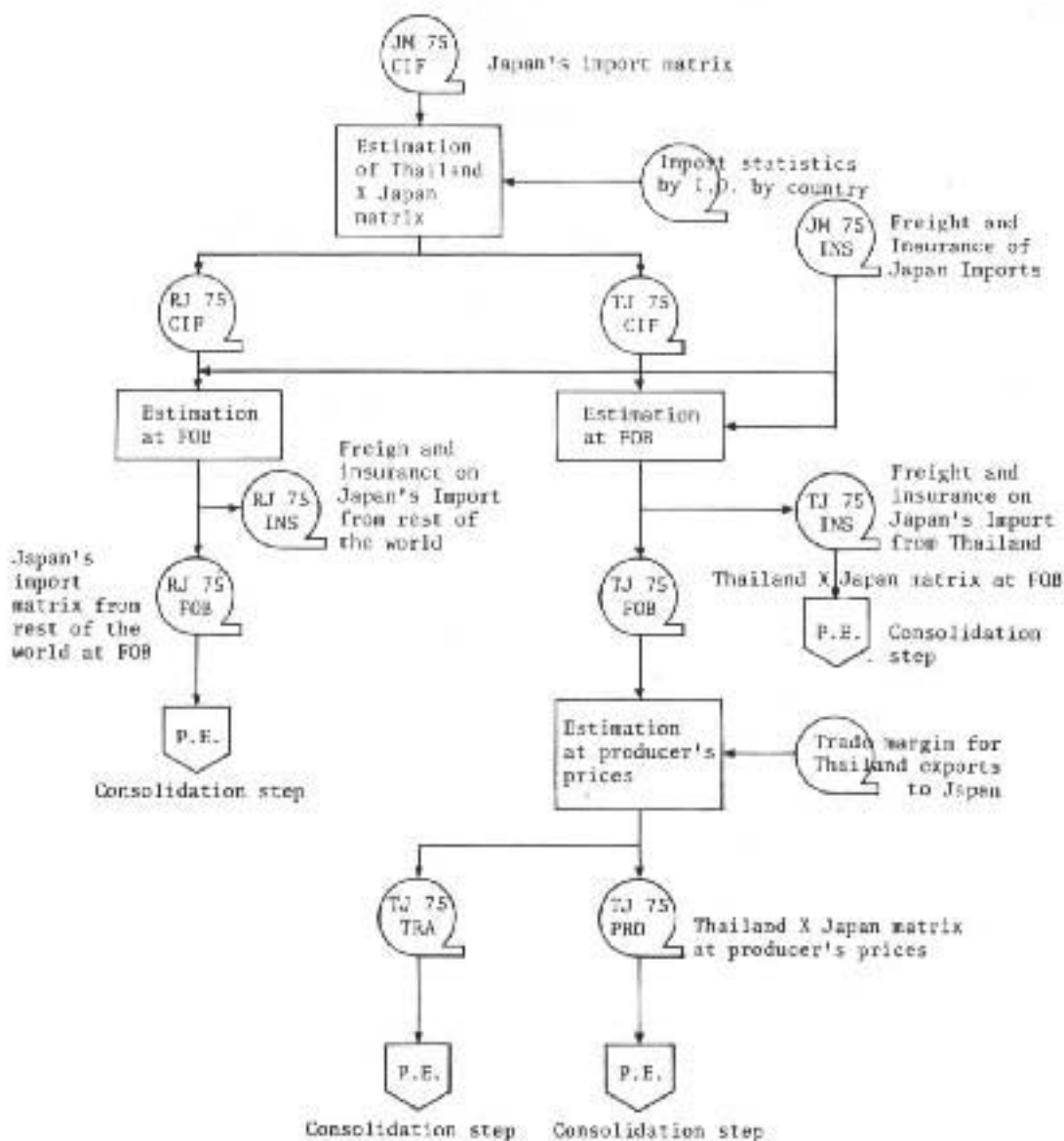

และการเปลี่ยน Japan X Thailand Matrix ในราคา CIF ให้เป็นราคา FOB นั้น ก็ทำตาม flow chart ข้างล่าง

Consolidation step

ขั้นตอนในการคำนวณหา Rest of the World X Japan Matrix และ Thailand X Japan Matrix ในราคา FOB ดัง flow chart

(3) เมื่อได้ matrices ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วก็นำมาผนวกเข้ากัน ซึ่งเป็นงานขั้นสุดท้าย การผนวกเข้ากันนี้ย่อมต้องกำหนดค่าความแปรเปลี่ยนให้แน่นอนและให้ใช้สกุลเงินตราเดียวกันก็จะได้ international input-output table ได้ ทั้งนี้สรุปแล้วแต่ว่าตารางที่คำนวณนั้นขั้นต้นจะเป็นตารางโน้มมูลค่า producer's prices หรือ purchaser's prices ก็ตาม เราสามารถทำให้มูลค่านั้นกลับไปตามได้โดยใช้ freight-insurance matrix ที่ได้จากข้อมูลในการปรับค่า CIF ให้เป็น FOB ใน Matrices ต่าง ๆ ที่กล่าวมา

4. การสร้าง Input-Output Table ของ ASEAN

ด้วยวิธีเดียวกันในการสร้าง International Input-Output Table ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มีการสร้างตารางระหว่างฟิลิปปินส์กับญี่ปุ่น อินโดนีเซียกับญี่ปุ่น สิงคโปร์กับญี่ปุ่น และมาเลเซียกับญี่ปุ่น ทั้งนี้โดยใช้ uniform classification เดียวกัน โดยหากมีญี่ปุ่นเป็นแกนกลางก็จะสามารถทำตาราง Input-Output Table ของ ASEAN กับญี่ปุ่นจนได้ ถ้าตัดญี่ปุ่นเข้าไปกับสาขา the Rest of the World ก็จะได้ตาราง Input-Output ของ ASEAN อย่างสมบูรณ์ แต่ก็ไม่น่ามีความจำเป็นในการทำเช่นนี้ ตาราง ASEAN ถ้าจะทำการจริง ๆ ก็คงจะเสร็จภายในปีนี้ได้ ทั้งนี้โดยเป็นตารางของปี 2518 ส่วนตารางของปี 2523 ถ้าจะทำการก็คงจะเสร็จได้ในปีหน้า เพราะเป็นงานที่ง่ายซับซ้อนมากกว่าหลังจากได้เสร็จงานขั้นแรกของปี 2518

5. การประสาน Input-Output Table กับ Econometric Macro Model ของไทยใน 3M Econometric Link System for ASEAN-THAILAND

5.1 การประสาน Input-Output Table เข้ากับ Econometric Macro Model นั้นทำได้หลายวิธี สำหรับประเทศไทยวิธีหนึ่งที่เคยใช้ก็คือใช้ทำประมาณโดยจะอาศัย Econometric Macro Model สร้างจากข้อมูลของบัญชีรายได้ประชาชาติแล้วใช้ Input-Output Table แยกสาขาเศรษฐกิจให้ละเอียดขึ้นโดยเฉพาะในแง่ผลผลิต วิธีนี้ได้ใช้ในการประมาณการเค้าโครงเศรษฐกิจระยะยาวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กล่าวมาแล้ว และก็เป็นวิธีที่ใช้ในการทำ Thailand Master Energy Plan ซึ่งก็กล่าวมาแล้วเหมือนกัน แต่ในที่นี้จะเสนอวิธีการที่ใช้ในโครงการ Econometric Link System for ASEAN-THAILAND ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการที่เสนอในที่นี้ตั้งแต่เริ่มต้น

5.2 Model ที่ใช้ในด้าน Supply นั่นกำหนดจาก Sectors ของ Input-Output

Table โดยที่ Production function ดังข้างล่าง

$$X_i = A_i^0 e^{y_i t} \prod_{j=1}^N X_{ji}^{\alpha_{ji}} \prod_{j=1}^N Z_{ji}^{\beta_{ji}} L_i^{\zeta_i} K_i^{k_i} \quad (i=1, 2, \dots, N).$$

$$X_{ji} = X_{ji}^d + m_{ji},$$

โดย

X_{ji}^d $\equiv$ the input of the j -th domestic product to the i -th sector

m_{ji} $\equiv$ the input of the j -th competitive import commodity to the i -th sector

Z_{ji} $\equiv$ the input of the j -th non-competitive import commodity to the i -th sector

ส่วน Operating Surplus และ depreciation equation ซึ่งแสดงถึงกำไรและคงไว้ดังนี้

$$P_i = P_i X_i - \sum_{j=1}^N P_j X_{ji} - \sum_{j=1}^N q_j Z_{ji} - w_i L_i - T_i$$

P_i $\equiv$ profit of the i -th sector

P_j $\equiv$ the price of the j -th commodity

q_j $\equiv$ the price of the j -th non-competitive import commodity

w_i $\equiv$ the wage rate of the i -th sector

T_i $\equiv$ tax-subsidies

$$\text{ไว้} \quad t_i = T_i / P_i X_i$$

$$\text{เพราะฉะนั้น} \quad P_i = (1-t_i) P_i X_i - \sum_{j=1}^N P_j X_{ji} - \sum_{j=1}^N q_j Z_{ji} - w_i L_i$$

$$P_i = \text{operating surplus} + \text{Depreciation} = OS_i + DP_i$$

ทำการพหุคูณกำไรสูงสุดโดย Subject คือ Production function ซึ่งแปลงสภาพในสมการของ log แล้ว จะได้ objective function L ดังข้างล่าง

$$L = [(1-t_i) P_i X_i - \sum_{j=1}^N P_j X_{ji} - \sum_{j=1}^N q_j Z_{ji} - w_i L_i]$$

$$\begin{aligned}
 & - \lambda_i (1_n X_i - 1_n A_i^0 - Y_{it} - \sum_{j=1}^N \alpha_{ji} 1_n X_{ji} - \sum_{j=1}^N \beta_{ji} 1_n Z_{ji}) \\
 & - \zeta_i 1_n L_i - K_i 1_n K_i
 \end{aligned}$$

เมื่อ maximize จะได้ First order conditions ดังนี้

$$\frac{\partial L}{\partial X_i} = (1-t_i) P_i - \frac{\lambda_i}{X_i} = 0$$

$$\frac{\partial L}{\partial X_{ji}} = -P_j + \frac{\lambda_i \alpha_{ji}}{X_{ji}} = 0 \quad (j=1,2,\dots,N)$$

$$\frac{\partial L}{\partial Z_{ji}} = -q_j + \frac{\lambda_i \beta_{ji}}{Z_{ji}} = 0 \quad (j=1,2,\dots,N)$$

$$\frac{\partial L}{\partial L_i} = -w + \frac{\lambda_i \zeta_i}{L_i} = 0$$

หรือ

$$\alpha_{ji} = \frac{P_j X_{ji}}{(1-t_i) P_i X_i} ; \beta_{ji} = \frac{q_j Z_{ji}}{(1-t_i) P_i X_i} ; \zeta_i = \frac{w_i L_i}{(1-t_i) P_i X_i}$$

ถ้าให้ elasticities ของ production function บวกกันได้ 1 จะได้ :

$$\sum_{j=1}^N \alpha_{ji} + \sum_{j=1}^N \beta_{ji} + \zeta_i + K_i = 1,$$

เพราะฉะนั้น

$$K_i = 1 - \sum_{j=1}^N \alpha_{ji} - \sum_{j=1}^N \beta_{ji} - \zeta_i$$

จากค่าของ elasticities α_{ji}, β_{ji} และ ζ_i ที่ได้จาก first order conditions นั้นจะเห็นได้ว่าเป็นค่าคือ input coefficients และ ratio ของ value added ที่หารด้วย $(1-t_i)$

ซึ่งสามารถประมาณได้จาก Input-Output Table นี้เอง ชุดตารางข้างล่างเพื่อประกอบการพิจารณา

	1-----N	C_p	G	I_p	I_q	ΔS	E	M	X	
1	$P_1 X_{11}$ ----- $P_1 X_{1n}$	$P_1 C_1$	$P_1 G_1$	$P_1 I_{p1}$	$P_1 I_{q1}$	$P_1 \Delta S_1$	$P_1 E_1$	$P_1 m_1$	$P_1 X_1$	Competitive import type I/O
N	$P_n X_{n1}$ ----- $P_n X_{nn}$	$P_n C_n$	$P_n G_n$	$P_n I_{pn}$	$P_n I_{qn}$	$P_n \Delta S_n$	$P_n E_n$	$P_n m_n$	$P_n X_n$	
1	$q_1 Z_{11}$ ----- $q_1 Z_{1n}$	$q_1 C_1^z$	$q_1 G_n^z$	$q_1 I_{p1}^z$	$q_1 I_{q1}^z$	$q_1 \Delta S_1^z$				Non-competitive import matrix
N	$q_n Z_{n1}$ ----- $q_n Z_{nn}$	$q_n C_n^z$	$q_n G_n^z$	$q_n I_{pn}^z$	$q_n I_{qn}^z$	$q_n \Delta S_n^z$				
	$w_1 L_1$ ----- $w_n L_n$									Value-added
	T_1 ----- T_n									
	P_1 ----- P_n									

ให้ค่า estimates ของ $\alpha_{ji}, \beta_{ji}, c_i$ และ K_i เป็น $\hat{\alpha}_{ji}, \hat{\beta}_{ji}, \hat{c}_i$ and $\hat{K}_i$ ตามลำดับ ค่าของ $\hat{K}_i$ นี้หาได้จากสมการ

$$\hat{K}_i = 1 - \sum_{j=1}^N \hat{\alpha}_{ji} - \sum_{j=1}^N \hat{\beta}_{ji} - \hat{c}_i$$

เมื่อได้ค่าของ $\hat{\alpha}_{ji}, \hat{\beta}_{ji}, \hat{c}_i$ และ $\hat{K}_i$ โดยอาศัย input-output table แล้วเราก็เข้ามาแทนค่าในสมการ production function ที่แสดงในรูปของ log จะได้

$$(1) \quad l_n X_i = l_n A_i^O + \gamma_{it} + \sum_{j=1}^N \hat{\alpha}_{ji} l_n X_{ji} + \sum_{j=1}^N \hat{\beta}_{ji} l_n Z_{ji} \\ + \hat{\zeta}_i l_n L_i + \hat{K}_i l_n K$$

และเมื่อแทนค่า $\hat{\alpha}_{ji}, \hat{\beta}_{ji}$, และ $\hat{\zeta}_i$ ในค่า α_{ji}, β_{ji} และ ζ_i จาก first order conditions แล้ว ย้ายข้างเสียก็จะได้อาสมการของ X_{ji}, Z_{ji} และ L_i ดังนี้

$$(2) \quad X_{ji} = (1-t_i) \hat{\alpha}_{ji} \frac{P_i}{P_j} X_i \quad (j=1, 2, \dots, N)$$

$$(3) \quad Z_{ji} = (1-t_i) \hat{\beta}_{ji} \frac{P_i}{Q_j} X_i \quad (j=1, 2, \dots, N)$$

$$(4) \quad L_i = (1-t_i) \hat{\zeta}_i \frac{P_i}{W_i} X_i \quad \text{for all } j=1, 2, \dots, N$$

แก้ระบบ simultaneous equations ข้างต้นโดยหาผลผลิตของ i -th sector จะได้อาสมการในรูป log ดังนี้

$$l_n X_i = l_n A_i^O + \gamma_{it} + \sum_{j=1}^N \hat{\alpha}_{ji} l_n (1-t_i) \frac{P_i}{P_j} X_i \\ + \sum_{j=1}^N \hat{\beta}_{ji} l_n (1-t_i) \frac{P_i}{Q_j} X_i + \hat{\zeta}_i l_n (1-t_i) \frac{P_i}{W_i} X_i \\ + \hat{K}_i l_n \bar{K}_i \\ = l_n A_i^O + \gamma_{it} + \sum_{j=1}^N \hat{\alpha}_{ji} \{ l_n (1-t_i) \hat{\alpha}_{ji} + l_n \frac{P_i}{P_j} - l_n \frac{P_j}{P_i} + l_n X_{ji} \}$$

$$\begin{aligned}
 & + \sum_{j=1}^N \hat{\beta}_{ji} (1_n(1-t_i)\hat{\beta}_{ji} + 1_n P_i - 1_n q_j + 1_n X_i) \\
 & + \hat{\zeta}_i 1_n(1-t_i)\hat{\zeta}_i + \hat{\zeta}_i 1_n P_i - \hat{\zeta}_i 1_n W_i + \hat{\zeta}_i 1_n X_i
 \end{aligned}$$

นั่นคือ

$$\begin{aligned}
 1_n X_i & = i_n H_i^0 + a_0 1_n K_i + a_1 (1_n A_i + \gamma_i \tau) + a_2 (1_n P_i + 1_n X_i) \\
 & - a_3 \left(\sum_{j=1}^N \hat{\alpha}_{ji} 1_n P_j + \sum_{j=1}^N \hat{\beta}_{ji} 1_n q_j + \hat{\zeta}_i 1_n W_i \right),
 \end{aligned}$$

โดย

$$\begin{aligned}
 1_n H_i^0 & = \frac{1}{1-C_i} \left\{ \sum_{j=1}^N \hat{\alpha}_{ji} 1_n (1-t_i)\hat{\alpha}_{ji} + \sum_{j=1}^N \hat{\beta}_{ji} 1_n (1-t_i)\hat{\beta}_{ji} \right. \\
 & \left. + \hat{\zeta}_i 1_n (1-t_i)\hat{\zeta}_i \right\};
 \end{aligned}$$

$$a_0 \equiv \hat{K}_i / (1-C_i);$$

$$a_1 \equiv 1 / (1-C_i);$$

$$a_2 \equiv C_i / (1-C_i);$$

$$C_i \equiv \sum_{j=1}^N \hat{\alpha}_{ji} + \sum_{j=1}^N \hat{\beta}_{ji} + \hat{\zeta}_i$$

เนื่องจาก $\frac{\partial X_i}{\partial P_i} > 0$, $\frac{\partial X_i}{\partial P_j} < 0$ ($i \neq j$), $\frac{\partial X_i}{\partial q_j} < 0$ and $\frac{\partial X_i}{\partial W_i} < 0$, สมการ $1_n X_i$ จึงถือได้ว่าเป็น supply function ของ the i -th sector ได้ Supply function นี้เป็น homogenous of degree zero with respect to $P_1, \dots, P_N, q_1, \dots, q_N$ และ W_1

เพื่อจะกำหนดสมการนี้ เราจะต้องหาค่า π_i^0 และ γ_i^t ด้วย ค่าสองตัวนี้หาได้จากข้อสมมติเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิทยาการ (technological change) ซึ่งเราอาจจะให้มีค่าต่างๆ แล้วทดสอบความเหมาะสมทางสถิติแล้วเลือกเอาสมการที่ดีที่สุด

จากสมการข้างต้นทำให้เขียนสมการเพื่อทำการ estimate โดยเขียนในรูป general form ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} X_i &= X_i(P_1, \dots, P_N, q_1, \dots, q_N, W_i, \bar{K}_1, \hat{\gamma}_i) \\ &= X_i(uP_1, \dots, uP_N, uq_1, \dots, uq_N, \mu W_i, \bar{K}_1, \hat{\gamma}_i) \end{aligned}$$

for all $i=1, 2, \dots, N$.

และถ้าได้ให้ u เป็น $1/W$, และ W เป็น average wage rate ดังข้างล่าง

$$W = \frac{\sum_{i=1}^N W_i L_i}{\sum_{i=1}^N L_i}$$

เราก็จะได้สมการ general form ที่จะ estimate ดังนี้

$$X_i = X_i(\pi_1, \dots, \pi_N, \pi_1^z, \dots, \pi_N^z, W_i, \bar{K}_1, \hat{\gamma}_i) \quad (i=1, 2, \dots, N),$$

โดย

$$\pi_i = P_i/W, \quad \pi_i^z = q_i/W \quad \text{and} \quad W_i = W_i/W$$

ในด้าน demand นั้นอาจจะเริ่มจาก utility function ของครอบครัวหนึ่งครอบครัวใด เช่น u_i ดังข้างล่างซึ่งอยู่ในรูป general form

$$u_i = u_i(C_{1i}, \dots, C_{Ni}, C_{1i}^z, \dots, C_{Ni}^z, \frac{M_i}{P^e}, \frac{B^i(1+\gamma)}{P^c})$$

หรือจะเขียนในรูป specific form ดังนี้

$$U_i = U_i^0 \prod_{j=1}^N (C_{ji} - \bar{C}_{ji})^{a_{ji}} \prod_{j=1}^N (C_{ji}^z - \bar{C}_{ji}^z)^{b_{ji}} \left(\frac{M_i}{p^c}\right)^{\lambda_i} \left(\frac{B_i(1+\gamma)}{p^c}\right)^{k_i}$$

โดย

C_{ji} $\equiv$ the j -th commodity consumed by the i -th family,

C_{ji}^z $\equiv$ the j -th non-competitive import commodity consumed by the i -th family.

p^c $\equiv$ consumer price index

γ $\equiv$ interest rate

M^i $\equiv$ stock of nominal money holdings of the i -th family at the end of this period

B^i $\equiv$ stock of equities holdings of the i -th family at the end of this period

สมการแสดงถึง budget constraint มีดังนี้

$$M_{-1}^i + B_{-1}^i + \{Y_{-1} B_{-1}^i + W^i\}(1-t) = \sum_{j=1}^N p_j C_{ji} + \sum_{j=1}^N q_j C_{ji}^z + M^i + B^i,$$

โดย τ $\equiv$ income tax

$Y_{-1} B_{-1}^i$ $\equiv$ interest and dividend received by the i -th family

W^i $\equiv$ total family income

เมื่อทำการ Maximize Utility โดย subject to budget constraint ก็จะได้จาก objective function L ดังข้างล่าง

$$L = \ln U_i^0 + \sum_{j=1}^N a_{ji} \ln (C_{ji} - \bar{C}_{ji}) + \sum_{j=1}^N b_{ji} \ln (C_{ji}^z - \bar{C}_{ji}^z) \\ + \lambda_i \ln \left(\frac{M^i}{p^c}\right) + k_i \ln \left(\frac{B^i(1+\gamma)}{p^c}\right)$$

$$+ \lambda_i (M_{-1}^i + B_{-1}^i + (\gamma_{-1} B_{-1}^i + W^i) (1-\tau) - \sum_{j=1}^N p_j C_{ji} \\ - \sum_{j=1}^N q_j C_{ji}^z - M^i - B^i)$$

First order conditions for maximization

$$\frac{\partial L}{\partial C_{ji}} = \frac{a_{ji}}{C_{ji} \bar{C}_{ji}} - \lambda_i q_j = 0 \quad j=1,2,\dots,N$$

$$\frac{\partial L}{\partial C_{ji}^z} = \frac{b_{ji}}{C_{ji}^z - \bar{C}_{ji}^z} - \lambda_i q_j = 0 \quad j=1,2,\dots,N$$

$$\frac{\partial L}{\partial (M^i)} = \frac{l_i}{(M^i)} - \lambda_i p_c = 0$$

$$\frac{\partial L}{\partial (B^i(1+\gamma))} = \frac{k_i}{(B^i(1+\gamma))} - \lambda_i \frac{p_c}{1+\gamma} = 0$$

$$\frac{\partial L}{\partial \lambda_i} = M_{-1}^i + B_{-1}^i + (\gamma_{-1} B_{-1}^i + W^i) (1-\tau) \\ - \sum_{j=1}^N p_j C_{ji} - \sum_{j=1}^N q_j C_{ji}^z - M^i - B^i \\ = 0$$

where

$$\frac{a_{1i}}{p_1(C_{1i} - \bar{C}_{1i})} = \frac{a_{2i}}{p_2(C_{2i} - \bar{C}_{2i})} = \dots = \frac{a_{ni}}{p_n(C_{ni} - \bar{C}_{ni})}$$

$$= \frac{b_{1i}}{q_1(C_{1i}^z - \bar{C}_{1i}^z)} = \frac{b_{ni}}{q_n(C_{ni}^z - \bar{C}_{ni}^z)} = \frac{l_i}{M^i} = \frac{k_i}{B^i}$$

และ

$$M_{-1}^i + B_{-1}^i + (\gamma_{-1} B_{-1}^i + W^i) (1-\tau) = \sum_{j=1}^N p_j C_{ji} + \sum_{j=1}^N q_j C_{ji}^z + M^i + B^i$$

จากข้างต้นเราจะได้ demand functions, C_{ji} , C_{ji}^z , M^i และ B^i ซึ่งเป็นสมการ homogeneous of degree zero with respect to $p_1, \dots, p_n, q_1, \dots, q_n, M^i, B^i$ ซึ่ง

$$C_{ji} = C_{ji} \left(\frac{p_1}{p^c}, \dots, \frac{p_n}{p^c}, \frac{q_1}{p^c}, \dots, \frac{q_n}{p^c}, \gamma, \frac{A^i}{p^c} \right)$$

$$C_{ji}^z = C_{ji}^z \left(\frac{p_1}{p^c}, \dots, \frac{p_n}{p^c}, \frac{q_1}{p^c}, \dots, \frac{q_n}{p^c}, \gamma, \frac{A^i}{p^c} \right)$$

$$\frac{M^i}{p^c} = M^i f^i \left(\frac{p_1}{p^c}, \dots, \frac{p_n}{p^c}, \frac{q_1}{p^c}, \dots, \frac{q_n}{p^c}, \gamma, \frac{A^i}{p^c} \right)$$

$$\frac{B^i}{p^c} = B^i g^i \left(\frac{p_1}{p^c}, \dots, \frac{p_n}{p^c}, \frac{q_1}{p^c}, \dots, \frac{q_n}{p^c}, \gamma, \frac{A^i}{p^c} \right)$$

โดย

$$\frac{A^i}{p^c} = \frac{M_{-1}^i}{p^c} + \frac{B_{-1}^i}{p^c} + \frac{1}{p^c} B_{-1}^i \gamma_{-1} + W^i (1-\tau)$$

หากเราทราบ equilibrium prices, interest rate and wage income แล้วเราก็จะทราบ equilibrium levels of C_{ji} และ C_{ji}^z , โดยในที่นี้จะเขียนเป็นสัญลักษณ์เป็น $\bar{C}_{ji}$ และ $\bar{C}_{ji}^z$ ตามลำดับนั้นคือ

$$\begin{aligned}\bar{C}_i &= \sum_{j=1}^N p_j \bar{C}_{ji} + \sum_{j=1}^N q_j \bar{C}_{ji}^z \\ &= M_{-1}^i + B_{-1}^i + (\gamma_{-1} B_{-1}^i W^i) (1-\tau) - (\bar{M}^i + \bar{B}^i)\end{aligned}$$

ถ้าสมมติว่า u_i สามารถแยกได้ออกจาก preference field - $(C_{1i}, \dots, C_{ni}, C_{1i}^z, \dots, C_{ni}^z, \frac{M^i}{p^c}, \frac{B^i(1+\gamma)}{p^c})$ โดย

$$u^i = H^i(C_{1i}, \dots, C_{ni}, C_{1i}^z, \dots, C_{ni}^z) F^i\left(\frac{M^i}{p^c}, \frac{B^i(1+\gamma)}{p^c}\right)$$

และ

$$H^i(C_{1i}, \dots, C_{ni}, C_{1i}^z, \dots, C_{ni}^z) = \prod_{j=1}^N (C_{ji} - \bar{C}_{ji})^{a_{ji}} \prod_{j=1}^N (C_{ji}^z - \bar{C}_{ji}^z)^{b_{ji}},$$

แล้ว solution ของ maximization ของ u^i subject to $\bar{C}_i$ ก็จะทำให้ Solution เหมือนกันที่ได้จาก general preference field

และเราก็กำหนด objective function L^i ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}L^i &= \sum_{j=1}^N a_{ji} \ln(C_{ji} - \bar{C}_{ji}) + \sum_{j=1}^N b_{ji} \ln(C_{ji}^z - \bar{C}_{ji}^z) \\ &+ u_i \left(\bar{C}_i - \sum_{j=1}^N p_j C_{ji} - \sum_{j=1}^N q_j C_{ji}^z \right)\end{aligned}$$

และ first order conditions ของ maximization ก็จะทำให้สมการต่างๆ ดังนี้

$$\frac{\partial L^C}{\partial C_{ji}} = \frac{a_{ji}}{C_{ji} - \bar{C}_{ji}} - \mu_j p_j = 0 \quad (j=1, 2, \dots, N)$$

$$\frac{\partial L^C}{\partial C_{ji}^Z} = \frac{b_{ji}}{C_{ji} - \bar{C}_{ji}} - \mu_j q_j = 0 \quad (j=1, 2, \dots, N)$$

$$\frac{\partial L}{\partial \mu_i} = C_i - \sum_{j=1}^N p_j C_{ji} - \sum_{j=1}^N q_j C_{ji}^Z = 0$$

นั่นคือ

$$\begin{aligned} \frac{a_{ji}}{p_1 (C_{ji} - \bar{C}_{ji})} &= \dots = \frac{a_{ni}}{p_n (C_{ni} - \bar{C}_{ni})} = \frac{b_{1i}}{q_1 (C_{ji}^Z - \bar{C}_{ji}^Z)} = \dots \\ &= \frac{b_{ni}}{q_n (C_{ni}^Z - \bar{C}_{ni}^Z)} \end{aligned}$$

และ

$$\bar{C}_i = \sum_{j=1}^N p_j C_{ji} + \sum_{j=1}^N q_j C_{ji}^Z$$

เพราะฉะนั้นสมการวิโทลก็จะแสดงในรูป general form ดังนี้

$$C_{ji} = C_{ji} \left(\frac{p_1}{p^c}, \dots, \frac{p_N}{p^c}, \frac{q_1}{p^c}, \dots, \frac{q_N}{p^c}, \frac{\bar{C}_i}{p^c} \right)$$

$$C_{ji}^z = C_{ji}^z \left(\frac{p_1}{p^c}, \dots, \frac{p_N}{p^c}, \frac{q_1}{p^c}, \dots, \frac{q_N}{p^c}, \frac{C_i}{p^c} \right)$$

for all $j=1, 2, \dots, N$.

สมมติว่ามีครอบครัว m ครอบครัว หน่วย

$$C_j = \sum_{i=1}^m C_{ji} \text{ และ } C_j = \sum_{j=1}^n C_{ji}^z$$

เพราะฉะนั้น

$$C_j = C_j \left(\frac{p_1}{p^c}, \dots, \frac{p_n}{p^c}, \frac{\bar{C}_i}{p^c} \right)$$

และ

$$C_j^z = C_j^z \left(\frac{p_1}{p^c}, \dots, \frac{p_n}{p^c}, \frac{\bar{C}}{p^c} \right),$$

โดย

$$\bar{C} = \sum_{i=1}^m \bar{C}_i$$

$$\frac{a_{1i}}{p_1 (C_{1i} - \bar{C}_{1i})} = \frac{a_{ji}}{p_j (C_{ji} - \bar{C}_{ji})}$$

$$C_{ji} - \bar{C}_{ji} = \frac{a_{ji}}{a_{1i}} \cdot \frac{p_1}{p_j} (C_{1i} - \bar{C}_{1i})$$

$$C_{ji} = \bar{C}_{ji} + \frac{a_{ji}}{a_{1i}} \cdot \frac{p_1}{p_j} (C_{1i} - \bar{C}_{1i})$$

$$C_{ji}^z = \bar{C}_{ji}^z + \frac{a_{ji}}{a_{1i}} \cdot q_j (C_{1i} - \bar{C}_{1i})$$

$$\begin{aligned} \bar{C}_i &= \sum_{j=1}^N p_j \bar{C}_{ji}^z + \sum_{j=1}^N \frac{a_{ji}}{a_{1i}} p_j (C_{1i} - \bar{C}_{1i}) \\ &+ \sum_{j=1}^N q_j \bar{C}_{ji}^z + \sum_{j=1}^N \frac{a_{ji}}{a_{1i}} p_j (C_{1i} - \bar{C}_{1i}) \\ &= A_0 + \frac{p_1 (C_{1i} - \bar{C}_{1i})}{a_{1i}} \left(\sum_{j=1}^N a_{ji} + \sum_{j=1}^N b_{ji} \right) \end{aligned}$$

$$\bar{C}_i = \sum_{j=1}^N p_j \bar{C}_{ji}^z - \sum_{j=1}^n q_j C_{ji}^z = p_1 (C_{1i} - \bar{C}_{1i}) \frac{B_0^i}{a_{1i}}$$

โดย

$$B_0^i = \sum_{j=1}^N a_{ji} + \sum_{j=1}^N b_{ji}$$

และ

$$C_{1i} = \bar{C}_{1i} + \frac{a_{1i}}{B_0^i p_1} \left(\bar{C}_i - \sum_{j=1}^N p_j \bar{C}_{ji}^z - \sum_{j=1}^n q_j \bar{C}_{ji}^z \right)$$

และ

$$C_{2i} = \bar{C}_{2i} + \frac{a_{2i}}{B_0^i p_2} \left(\bar{C}_i - \sum_{j=1}^n p_j \bar{C}_{ji}^z - \sum_{j=1}^n q_j \bar{C}_{ji}^z \right)$$

และ

$$C_{\ell i}^z = \bar{C}_{\ell i}^z + \frac{b_{\ell i}}{B_o^i p_{\ell}} \left(C_i - \sum_{j=1}^n p_j \bar{C}_{ji} - \sum_{j=1}^n p_j \bar{C}_{ji}^z \right)$$

เนื่องจาก

$$\frac{\partial C_{\ell i}}{\partial p_{\ell}} < 0, \frac{\partial C_{ki}}{\partial p_{\ell}} < 0, \quad \text{for all } \ell, k = 1, 2, \dots, N.$$

เพราะฉะนั้นสินค้าทุกชนิดเป็น complement ต่อกันและกัน ให้มีครอบครัว m ครอบครัว เราจะได้

$$\begin{aligned} C_{\ell} &= \sum_{i=1}^m C_{\ell i} = \sum_{i=1}^m \bar{C}_{\ell i} + \sum_{i=1}^m \frac{a_{\ell i}}{B_o^i p_{\ell}} \left(C_i - \sum_{j=1}^n p_j \bar{C}_{ji} - \sum_{j=1}^n q_j \bar{C}_{ji} \right) \\ &= \bar{C}_{\ell} + \frac{a_{\ell} C}{p_{\ell}} - \sum_{j=1}^n \frac{p_j}{p_{\ell}} \alpha_j - \sum_{j=1}^n \frac{q_j}{p_{\ell}} \beta_j, \end{aligned}$$

โดย

$$\bar{C}_{\ell} = \sum_{i=1}^m \bar{C}_{\ell i}, \quad a_{\ell} = \sum_{j=1}^n \frac{a_{\ell i}}{B_o^i} \cdot \frac{C_i}{\sum_{i=1}^m C_i}, \quad \alpha_j = \sum_{i=1}^m \frac{a_{\ell i}}{B_o^i} \bar{C}_{ji}$$

และ

$$\beta_j = \sum_{i=1}^m \frac{a_{\ell i}}{B_o^i} \bar{C}_{ji}^z.$$

$$\bar{C}_{\ell}^z = \bar{C}_{\ell}^z + \frac{b_{\ell}}{q_{\ell}} C - \sum_{j=1}^n \frac{q_j}{q_{\ell}} \alpha_j - \sum_{j=1}^n \frac{q_j}{q_{\ell}} \beta_j,$$

$$\bar{C}_i^z = \sum_{i=1}^m \bar{C}_{zi}^z, \quad b_{ji} = \sum_{i=1}^m \frac{b_{ji}^i}{B_{ji}^i} \cdot \frac{\bar{C}_i}{\sum_{i=1}^n \bar{C}_i}, \quad \alpha_j^z = \sum_{i=1}^m \frac{b_{ji}^i}{B_{ji}^i} \bar{C}_{ji}^z$$

และ

$$\beta_j^z = \sum_{i=1}^m \frac{b_{ji}^i}{B_{ji}^i} \bar{C}_{ji}^z$$

ซึ่งกำหนดค่าความหนาแน่น coefficients, a_{ij} และ b_{ij} ถ้าเปลี่ยนแปลงรายได้ income distribution among families เปลี่ยนแปลงไป

จากข้างต้น จะได้สมการ consumption ดังข้างล่าง

$$\bar{C} = \sum_{i=1}^m \bar{C}_i = \sum_{i=1}^m \left(\sum_{j=1}^n P_j C_{ji} + \sum_{j=1}^n q_j C_{ji}^z \right)$$

และสามารถแสดงในรูป general form ดังนี้

$$C_{ji} = C_{ji} \left(\frac{P_1}{P^c}, \dots, \frac{P_n}{P^c}, \frac{q_1}{P^c}, \dots, \frac{q_n}{P^c}, \frac{\bar{C}}{P^c} \right)$$

$$C_{ji}^z = C_{ji}^z \left(\frac{P_1}{P^c}, \dots, \frac{P_n}{P^c}, \frac{q_1}{P^c}, \dots, \frac{q_n}{P^c}, \frac{\bar{C}}{P^c} \right)$$

$$\frac{\partial C_{ji}}{\partial P_j} < 0; \quad \frac{\partial C_{ji}}{\partial P_k} < 0; \quad \frac{\partial C_{ji}}{\partial q_j} < 0; \quad \frac{\partial C_{ji}}{\partial \bar{C}} < 0$$

หรือ

$$C_{ji} = C_{ji} \left(\frac{\Pi_1}{\Pi^c}, \dots, \frac{\Pi_n}{\Pi^c}, \frac{\Pi_1^z}{\Pi^c}, \dots, \frac{\Pi_n^z}{\Pi^c}, \frac{\bar{C}/W}{\Pi^c} \right)$$

และ

$$C_{ji}^z = C_{ji}^z \left(\frac{\pi_1}{\pi^c}, \dots, \frac{\pi_n}{\pi^c}, \frac{\pi_1^z}{\pi^c}, \dots, \frac{\pi_n^z}{\pi^c}, \frac{\bar{C}/N}{\pi^c} \right)$$

เมื่อพาทางด้าน supply แล้ว และพาทางด้าน demand แล้วก็มาหา equilibrium condition ได้โดยให้ supply เท่ากับ demand ได้ดังนี้

$$\sum_{i=1}^N X_{ji} + C_{ji} + \bar{F}_i = X_j + M_j$$

$$\sum_{i=1}^N Z_{ji} + C_{ji}^z = Z_j \quad \text{all } j=1, 2, \dots, N.$$

ซึ่งจะเขียนเป็นรูป excess supply function, EX_j , ได้ดังนี้

$$EX_j = X_j + M_j - \sum_{i=1}^N X_{ji} - C_{ji} - \bar{F}_j$$

$$\bar{F}_j = G_j + I_j + I_{pj} + \Delta S_j + E_j \quad (\text{given})$$

for all $j=1, 2, \dots, N.$

$$EX_j^z = Z_j - \sum_{i=1}^N Z_{ji} - C_{ji}^z.$$

นั่นคือ

$$EX_j = EX_j (\pi_1, \dots, \pi_n, \pi_1^z, \dots, \pi_n^z, \pi^c, \bar{C}/w, A_o, \gamma_i, \bar{F}_j, K_i)$$

$$EX_j^z = EX_j^z (\pi_1, \dots, \pi_n, \pi_1^z, \dots, \pi_n^z, \pi^c, \bar{C}/w, A_o, \gamma_i, \bar{F}_j, K_i)$$

โดยมี Equilibrium conditions คือให้

$$EX_j = 0, \quad Ex_j^z = 0 \quad \text{for all } j=1, 2, \dots, N.$$

กำหนด equilibrium prices ดังข้างล่าง

$$EX_j (\pi_1^*, \dots, \pi_n^*, \pi_1^{z*}, \dots, \pi_n^{z*}, \bar{C}/w^*, \dots) = 0$$

$$EX_j^z (\pi_1^*, \dots, \pi_n^*, \pi_1^{z*}, \dots, \pi_n^{z*}, \bar{C}/w^*, \dots) = 0$$

for all $j=1, 2, \dots, N.$

เพราะฉะนั้นจะได้

$$X_j^* = X_j (\pi_1^*, \dots, \pi_n^*, \pi_1^{z*}, \dots, \pi_n^{z*}, A_0, \gamma_i, \bar{K}_i)$$

$$X_{ji}^* = X_{ji} (\pi_1^*, \dots, \pi_n^*, \pi_1^{z*}, \dots, \pi_n^{z*}, A_0, \gamma_i, \bar{K}_i)$$

$$Z_{ji}^* = Z_{ji} (\pi_1^*, \dots, \pi_n^*, \pi_1^{z*}, \dots, \pi_n^{z*}, A_0, \gamma_i, \bar{K}_i)$$

$$C_{ji}^* = C_{ji} \left(\frac{\pi_1^*}{\pi_c^*}, \dots, \frac{\pi_n^*}{\pi_c^*}, \frac{\pi_1^{z*}}{\pi_c^{z*}}, \dots, \frac{\pi_n^{z*}}{\pi_c^{z*}}, \bar{C}/w^* \right)$$

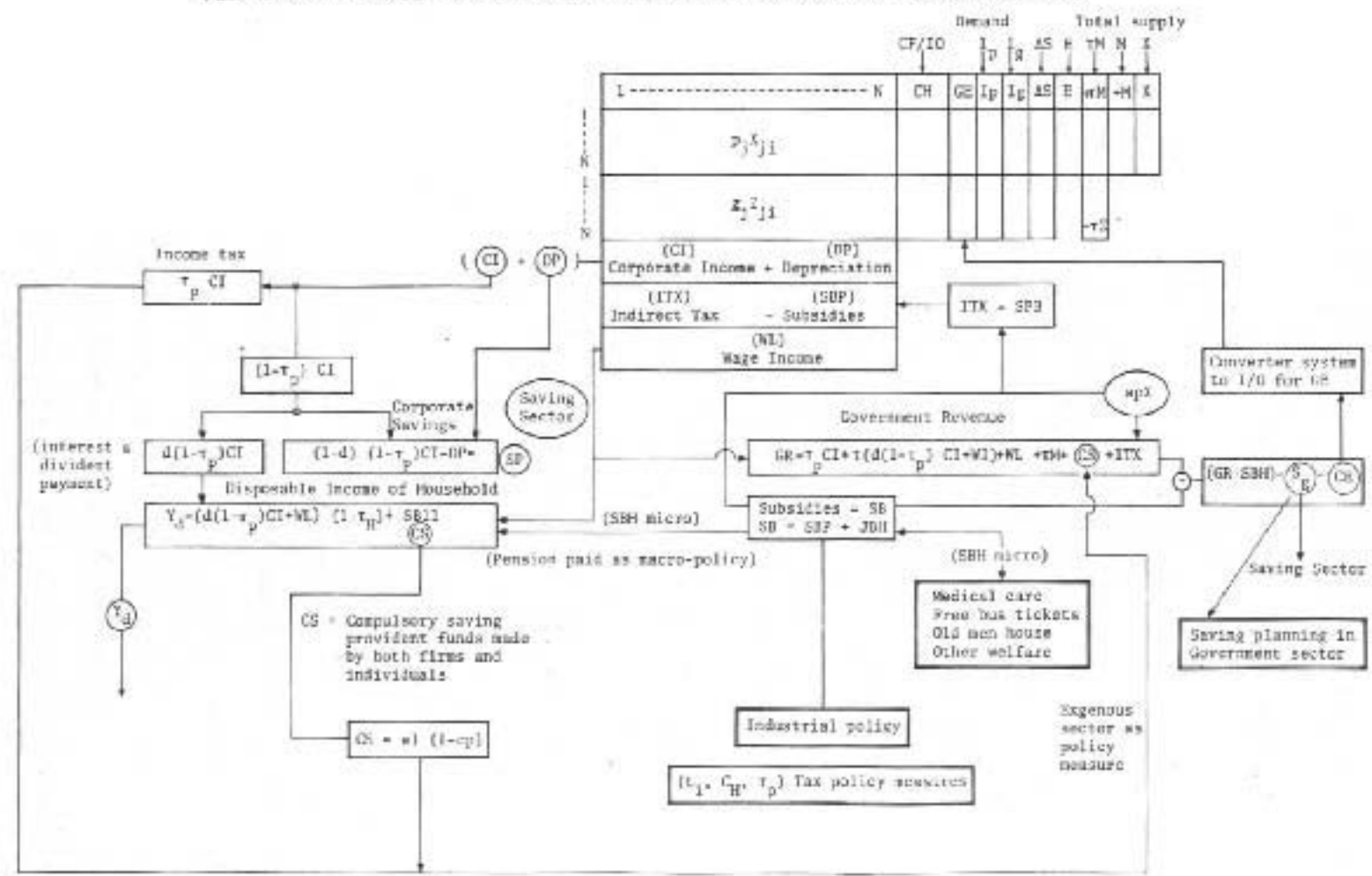
$$C_{ji}^{z*} = C_{ji}^z \left(\frac{\pi_1^*}{\pi_c^*}, \dots, \frac{\pi_n^*}{\pi_c^*}, \frac{\pi_1^{z*}}{\pi_c^{z*}}, \dots, \frac{\pi_n^{z*}}{\pi_c^{z*}}, \bar{C}/w^* \right)$$

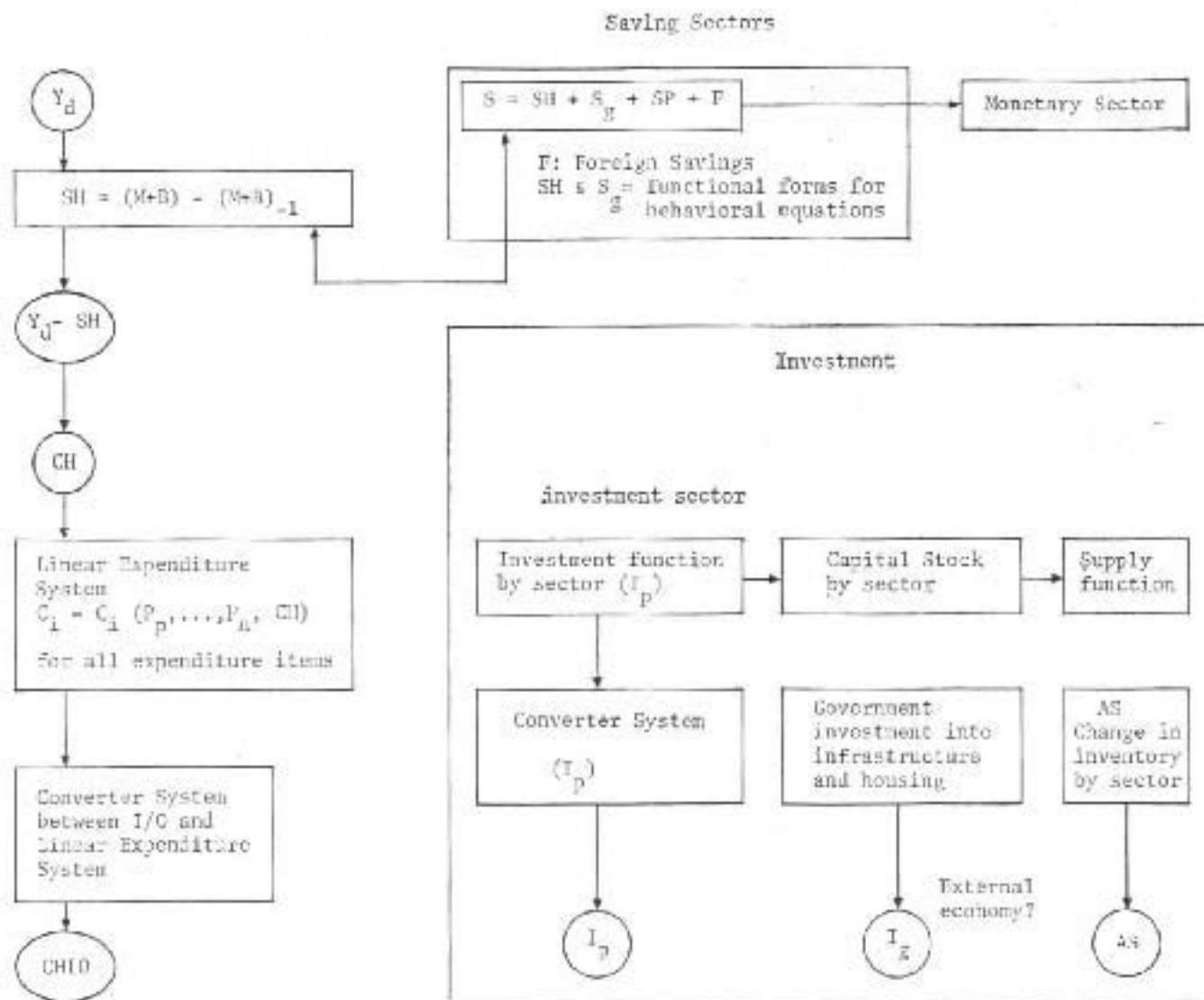
และสมการต่างๆ เหล่านี้จะเป็นสมการกำหนดพฤติกรรมพื้นฐานของ Macro Econometric Model ที่จะใช้ในโครงการที่กล่าวถึง

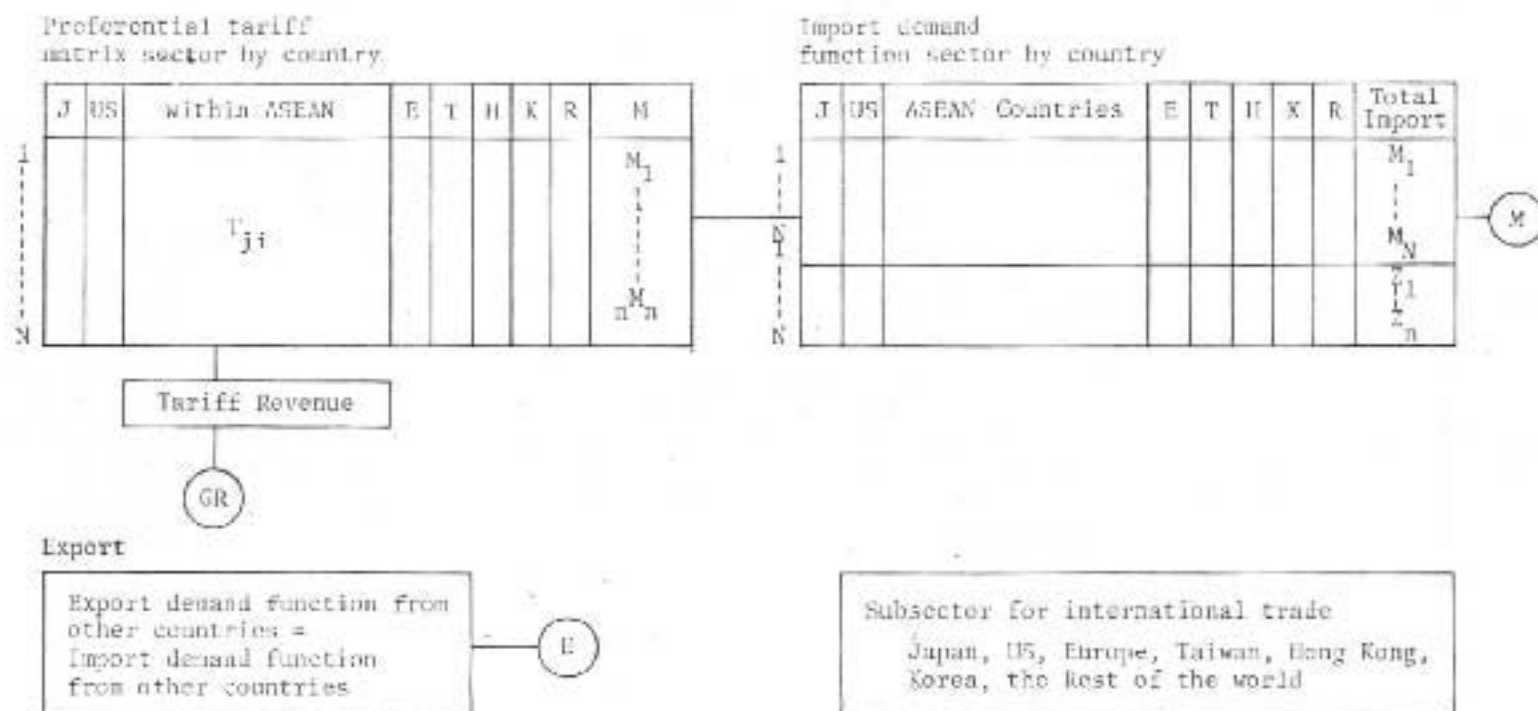
5.3 ข้างต้นนั้นแสดงถึงพื้นฐานทางทฤษฎีของ Econometric Link System และได้แสดงให้เห็นถึงสมการที่จะใช้ estimate ที่มีลักษณะทั่วไปเป็นอย่างไร ข้างล่างนี้เป็น flow chart แสดงถึงขั้นตอนในการสร้าง Econometric Link System for ASEAN-Thailand

FLOW CHART ESTIMATION PROCEDURE OF THE ECONOMETRIC LINK SYSTEM FOR ASEAN-THAILAND

5.4 เนื่องจากขณะนี้ยังอยู่ในระยะที่เริ่มต้นของโครงการ Econometric Link System for ASEAN-Thailand แบบจำลองนี้ยังได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านถึง Monetary Sector เข้ามามีอิทธิพล นอกจากนี้ Model นี้ยังต้องการข้อมูลที่เป็นรูป Stock เช่น Capital Stock ซึ่งจะต้องทำการประมาณขึ้นมาใหม่สำหรับประเทศไทย บางครั้งการมีหรือไม่มีของข้อมูลก็ทำให้ Model เปลี่ยนแปลงไปได้ จึงใคร่คิดว่า Model ที่เสนอในที่นี้ยังอยู่ในระหว่างพัฒนา และหากท่านมีคำวิจารณ์ใดๆ ก็จะมีประโยชน์ต่อโครงการนี้ถ้าโปรดได้ส่งมาและขอขอบคุณล่วงหน้าไว้ ณ ที่นี้ด้วย

มหาวิทยาลัยกับการแก้ปัญหาความยากจน

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำการศึกษาวิจัยแห่ง
เชื่อมโทรมของเคย ซึ่งเป็นสตั้มใหญ่ที่สุดในประเทศไทย การวิจัยได้เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2512 และ
ได้ดำเนินงานด้านพัฒนาชุมชนคลองเตย ตลอดมาจนกระทั่งปัจจุบัน (รายละเอียดของการวิจัย
และการพัฒนาได้จากรายงานผลการวิจัยและสรุปรายงานการพัฒนาชุมชนคลองเตย)

ในที่นี้จะขอกล่าวกระบวนการในการพัฒนาชุมชน (สลัม) คลองเตย ตลอดจนวิธีกาวิจัย
ดังต่อไปนี้—

1. การวิจัย (พ.ศ. 2512-2514) คณะ ฯ เริ่มด้วยการสำรวจวิจัย ทั้งนี้เพื่อต้องการ
ทราบถึงสภาวะความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป ของชุมชนคลองเตย
2. การวิจัยที่เรียกว่า การวิจัยแบบมีส่วนร่วม ในปี พ.ศ. 2514 ซึ่งเป็นกรเริ่มงาน
พัฒนา คณะ ฯ ได้ส่งนักศึกษาและคณาจารย์ออกไปยังชุมชนแห่งนี้ เพื่อศึกษาปัญหาและความ
ต้องการของประชาชน และขณะเดียวกันได้ศึกษาถึงโครงสร้างอำนาจของชุมชนไปด้วยว่าใคร
เป็นใคร และมีกลุ่มอะไรบ้าง ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะสร้างกลุ่มประชาชน

¹ ดู Warin Wongtanchao, et. al., *Basic Input-Output Table of Thailand, 1975* (Tokyo : Institute of Developing Economies, 1981).

* ที่มา : เอกสารทางวิชาการเรื่อง สภาวะความยากจนในนครหลวง เสนอต่อที่ประชุมทางวิชาการของ ส.อ.อ. เรื่อง
มหาวิทยาลัยกับการแก้ปัญหาความยากจน จัดโดยคณะกรรมการ ส.อ.อ. ประจำประเทศไทย (Thailand Asaihi
National Council) ระหว่างวันที่ 8-7 กุมภาพันธ์ 2524 เสนอโดย รองศาสตราจารย์วิชา ศาครินทร์
ผู้ร่วมสาคณาจารย์อิมูวไซย สันติสุข อาจารย์ชลิต ทองปลิว อาจารย์คิเวศ เค็งจำรวญ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.1 เมื่อได้มีการศึกษาอย่างลึกซึ้งถึงปัญหาและความต้องการ และจากผลการศึกษาทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าในชุมชนแห่งนี้มีใครบ้างที่มีความเข้าใจที่จะเสนอตัวออกมารับใช้ชุมชน ในที่สุดการรวมกลุ่มได้เกิดขึ้นในเช้าแรก กลุ่มที่ถาวรถึงนี้เป็นเพียงการคุยกันธรรมดา โดยที่คณาจารย์ได้ใช้ชีวิตสังเกตหาข้อมูลจากเพื่อนบ้าน และซักถามปัญหาพร้อมกัน ทำให้ได้คนมากลุ่มหนึ่งแล้ว

2.2 คณาจารย์ได้นำผลของการศึกษาอย่างลึกซึ้ง ที่ว่าด้วยปัญหาและความต้องการของประชาชนนำมาสู่การตกลงกันกับกลุ่มประโยชน์ ซึ่งมีจำนวนครั้งแรกราวประมาณ 10 คน ลักษณะของการตกลงกันเป็นเรื่อง คณาจารย์ได้นำผลการศึกษาให้ประชาชนเป็นผู้วิจารณ์ให้ความเห็น และช่วยแก้ไขข้อใดถูกผิดบ้าง ในขั้นแรกทั้งคณาจารย์และนักศึกษาพบปัญหาและความต้องการของประชาชนมากมายเหลือเกิน ต่อเมื่อได้มีการประชุมร่วมกันจึงเหลือปัญหาหลักๆ เพียง 4 ปัญหา เท่านั้น ได้แก่ ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาด้านการทำงานและปัญหาด้านที่อยู่อาศัย

ในการประชุมร่วมกันครั้งนี้ คณาจารย์ได้พยายามให้คำถามแก่ประชาชน ดังเช่น ช่วยอธิบายลักษณะของปัญหา สาเหตุของปัญหามีอะไรบ้างและวิธีแก้ปัญหามีอะไรบ้าง ซึ่งการประชุมอย่างนี้เป็นการศึกษาแบบ กลุ่มประชาชนกลุ่มนี้ให้รู้จักคิดเป็น และเพื่อที่จะนำไปสู่คำถามที่ว่าแล้วใครจะเป็นผู้แก้ปัญหาเหล่านี้ ในที่สุดก็คือ ชาวคลองเคียนนั่นเองจะต้องเป็นผู้แก้ปัญหาของเขาด้วยตัวของเขาเอง

3. การวิจัยเพื่อค้นหาปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างคณาจารย์กับกลุ่มประชาชน และขณะเดียวกันเป็นการฝึกอบรมไปในตัวด้วย เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักในภาวะความรับผิดชอบของเขาที่มีต่อชุมชนของเขาเอง

4. ในปี พ.ศ. 2516 กลุ่มประชาชนกลุ่มนี้ได้มีการออกไปพูดคุยปรึกษาหารือกันเพื่อนบ้าน และในที่สุดได้มีการรวบรวมตัวกันจัดตั้งเป็นคณะกรรมการพัฒนาชุมชนคลองเคียน และต่อมาได้สร้างศูนย์รวมน้ำใจ เป็นศูนย์ชุมชนเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางของภาคศึกษาคือ การปฏิบัติงานต่างๆ และได้กลายเป็นศูนย์เอนกประสงค์ในที่สุด

6. การดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์รวมน้ำใจชุมชนคลองเคียน

เมื่อมีการตั้งคณะกรรมการครูผู้เกษียณเป็นครั้งแรก คณะกรรมการนี้ได้รับการประชุมร่วมกับคณะอาจารย์นี้เป็นประจำ ส่วนใหญ่การประชุมคณะอาจารย์จะเป็นผู้ตั้งคำถามให้กลุ่มศึกษาคำตอบ และต้องการให้กลุ่มรู้จักวิธีการวางแผน และการทำงานร่วมกัน งานแรกของคณะกรรมการชุดนี้ก็คือ :-

๑.๑ ปัญหาด้านการศึกษา ในขณะที่มีการร่วมกันคิดว่า จะทำอย่างไรให้เด็กได้มีโอกาสเข้าโรงเรียนเหมือนกับเด็กทั่วไปได้ เนื่องจากภรรยาของเขยไม่มีใบทะเบียนบ้าน เขยไม่มีใบเกิด เราเหล่านี้ขอพมมาจากต่างจังหวัด และบุกรุกที่ดินของการท่าเรือ ฯ เข้าไปปลูกบ้านอยู่อาศัย ดังนั้น เขตหรืออำเภอในเดิมนั้นจึงไม่สามารถจะช่วยเหลือได้ และชาวบ้านก็ไม่กล้าไปติดต่อ และทำร้ายไปกว่านั้น การที่เป็นคนบุกรุกที่ดินแล้วจึงต้องกลายเป็นคนที่ไม่มีความเป็นตามกฎหมาย และดังนั้น บริการต่าง ๆ เช่น บริการด้านสาธารณสุข เราเหล่านี้ไม่สามารถจะรับบริการจากทางราชการ รวมทั้งไฟฟ้า น้ำประปา และสาธารณูปการอื่น ๆ ประชาชนไม่สามารถที่จะใช้บริการเหล่านั้นได้เลย

การสร้างโรงเรียนขึ้นมาก็เป็นการผิด พรบ. โรงเรียนราษฎร์ ขณะนั้น นักศึกษาของคณะ ฯ ได้อาสาเข้าไปสอนหนังสือให้เด็ก ๆ โดยคณะกรรมการเป็นผู้ติดต่อกับเจ้าของบ้าน เพื่อให้เป็นที่เรียนหนังสือ

สำหรับเด็กที่เข้าเกณฑ์ประถมศึกษา คณะอาจารย์ร่วมกับคณะกรรมการ ฯ พยายามติดต่อกับศึกษาธิการอำเภอ (เขต) เพื่อขอให้ทางอำเภอ (เขต) ให้ช่วยออกใบรับรองและรับเด็กเข้าโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กจำนวนมากที่อยู่เป็นวัยการศึกษาภาคบังคับ แต่ไม่เคยเข้าโรงเรียนเลย คณะกรรมการ ฯ จึงได้ปรึกษากัน และในที่สุดได้ระดมทรัพย์สินส่วนตัวและกำลังแรงงานและเงินจากชาวคลองเตยด้วยกันสร้างโรงเรียนขึ้นมา โดยขอที่ดินอาคารของศูนย์ชุมชนและคณะอาจารย์ได้ติดต่อขอครูอาสาสมัครช่วยสอนหนังสือ และขอโต๊ะ เก้าอี้ที่ขโมยได้จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มาใช้ทำเนืองงาน และต่อมาโรงเรียนนี้คณะกรรมการได้มอบ ให้กับ กทม. จนกระทั่ง กทม. ได้อนุมัติงบประมาณเพื่อสร้างโรงเรียนศูนย์รวมน้ำใจชุมชนคลองเตยที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

5.2 ด้านสุขภาพอนามัย การทำงานและถิ่นที่อยู่อาศัย ปัญหาทั้ง 3 นี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังปรากฏรายละเอียดในรายงานการพัฒนาชุมชนคลองเตย ได้เกิดขึ้นด้วยความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองมีต่อชุมชน

6. คณะกรรมการศูนย์รวมน้ำใจชุมชนคลองเตย ได้เกิดขึ้นด้วยความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองมีต่อชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ เมื่อคณะกรรมการสามารถดำเนินการได้แล้ว คณะอาจารย์ก็ค่อย ๆ ลมมือ และในที่สุดก็ถอนตัวออกมาต่าง ๆ และปล่อยให้ประชาชนเติบโตด้วยตนเอง (Let the people grow)

ข้อคิดเห็นในเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยกับความยากจน

ในเมื่อภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมิได้จำกัดอยู่เฉพาะการเรียนการสอน และการวิจัยเท่านั้น แต่การให้บริการแก่สังคมก็เป็นภาระหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่มีได้มีความสำคัญ ไม่น้อยกว่า การเรียนการสอนและการวิจัยเลย แต่กลับปรากฏว่างานในหน้าที่ของมหาวิทยาลัยทั้งสามทั้งหมด ได้มีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการศึกษาค้นคว้า การสร้างแนวความคิดที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย และยังเป็นการสร้างอุปกรณ์การเรียนการสอน แต่ถ้าหากการวิจัยนั้นยังคงเป็นการวิจัยแบบเก่า ซึ่งหมายความว่าเป็นการวิจัยเพื่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วก็เสร็จสิ้นโครงการวิจัย แต่การวิจัยควรจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ กล่าวคือ -

1. การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานวิจัยร่วมกันระหว่างเกษตรกร ชาวบ้าน กับ นักวิชาการ
2. มีารศึกษอบรมตัวแทนของชาวบ้านให้รู้จักคิดร่วมกัน ดำเนินงานร่วมกัน ฯลฯ รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม ในการที่จะคิดค้นกำหนดปัญหาและความต้องการของตนเอง และดำเนินการแก้ไขด้วยตนเอง
3. มีการกระทำร่วมกัน

องค์ประกอบทั้ง 3 นี้ เป็นสาระสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สำคัญมาก และควรเป็นการวิจัยที่น่าจะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้กว้างขวางไพ่มุมแก่นักวิจัยทั้งหลาย เพราะจะทำให้ นักวิชาการทั้งหลายได้สัมผัสกับความจริงในสังคม (มากกว่าวิจัยเพื่อวิจัย) และเป็นภาระ

หน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคม ในอดีตที่ผ่านมาจะพบว่านักวิจัยทั้งหลายได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งการวิจัยเกี่ยวกับความยากจนโดยที่เจ้าของเงินและผู้ทำวิจัยก็ได้มีประสบการณ์หรืออยู่ใต้อาการความยากจน ส่วนประชาชนนั้นไม่สามารถจ้างนักวิจัย ดังนั้น มหาวิทยาลัยน่าจะได้ออกผลของเป็นอย่างมาก และจะเป็นเพียงสถาบันเดียวเท่านั้นที่มีชื่อหรือรางวัลพอจะทำได้

เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีความพร้อมหลายประการ อาทิเช่น สถาบันบุคลากร ได้แก่ คณาจารย์ นักวิชา นิสิตนักศึกษา ที่พร้อมจะทำงานเพื่อสังคมอยู่เป็นจำนวนมาก และมหาวิทยาลัยยังเป็นแหล่งที่รวมของความรู้ มีการสอนด้านการวิจัย มีเครื่องมือ ซึ่งเชื่อได้ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญสำหรับการแก้ปัญหาความยากจน นอกจากนี้ ลักษณะและธรรมชาติของคนในมหาวิทยาลัยก็เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

ในประเด็นของการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนไม่ว่าจะเป็นในเมืองหรือในชนบทนั้น มีข้อคิดเห็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาคืออะไร
2. พัฒนาใคร และใครเป็นนักพัฒนา และพัฒนาเพื่อใคร
3. แนวความคิดพื้นฐานของการพัฒนาควรจะเป็นอย่างไร

ก. แนวความคิดพื้นฐาน กลุ่มแรกเชื่อว่า คนยากจนนั้นไร้ซึ่งศักยภาพ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงมีโลกทัศน์แคบ และต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ฯลฯ ดังนั้น นักพัฒนาหรือนักวางแผนเป็นผู้ฉลาดกว่า เก่งกว่า ดังนั้น ผลที่ตามมาก็คือ การยึดถือการพัฒนากับประชาชน โดยปราศจากการให้โอกาสแก่ประชาชนที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และประชาชนชาตการมีส่วนร่วม และในที่สุดผลของการพัฒนานี้ไม่ได้ตกไปถึงประชาชน และประชาชนก็คอยพึ่งพาอาศัยการพึ่งตนเอง

ข. แนวความคิดพื้นฐานที่ว่า คนยากจนนั้นไม่ใช่เพราะว่าเขาไร้ความสามารถหรือไม่มีพัฒนานั้น เนื่องจากโครงสร้างสังคมที่ครอบงำเขาอยู่ในการที่พัฒนางานไม่ได้ และเขาได้สาอยู่ในภาวะของความยากจนมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน จนทำให้เขามีพฤติกรรม ที่แปลกเป็นอันหนึ่ง หรือที่เรียกว่า วัฒนธรรมของความยากจน (Culture of poverty) ซึ่งความยากจนเป็นเหตุผลักดันให้เขาเป็นเช่นนั้น ดังนั้น แนวคิดนี้จึงเชื่อมั่นว่าประชาชนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ

และมีพลังที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาได้ด้วยตนเอง และจะเกิดการพัฒนาดังกล่าวได้ต้องให้โอกาสแก่ประชาชน ดังนั้น หน้าที่ของนักพัฒนาจึงต้องเป็นผู้ศึกษาวิเคราะห์ว่าอะไรบ้างในสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางมิให้ประชาชนพัฒนา และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาตนเอง ตลอดจนสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนด และการตัดสินใจทุกด้านที่เกี่ยวกับชีวิตของเขา ฉะนั้น นักพัฒนาจึงไม่ใช่ผู้ที่กระทำการพัฒนาแบบการกุศล และมีโซ่ไปทำให้ แต่เป็นการกระทำร่วมกัน

4. ทำไมประชาชนคนยากจนจึงตกอยู่ในสภาพเช่นนี้
5. เป้าหมายของการพัฒนา จะเลือกเอาอย่างใดแน่
  - ก. พัฒนากัน หรือ
  - ข. พัฒนาวัตถุ

นักพัฒนาคนก็แสดงว่าเชื่อมั่นว่าประชาชนเป็นผู้ทำการพัฒนา หรือเป็นผู้ปฏิบัติการ มิใช่เป็นเพียงเหยื่อของการพัฒนา ถ้าต้องการพัฒนาทางวัตถุก็แสดงว่าคนเป็นเพียงวัตถุ เท่านั้น ซึ่งโดยปกติการพัฒนาจะมุ่งที่คน เพราะว่าเป็นผู้เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมเมื่อคนได้รับการเรียนแห่งความสำเร็จด้วยจิตใจที่เชื่อมั่น และดำเนินในกระหน่ำที่ด้วยแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ ก็จะต้องตามไปด้วย

6. มรรควิธี (Mean) ของการพัฒนาควรจะเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง

ทั้งนี้ จักยังคงไม่มองข้ามความจริงที่ว่า การพัฒนานั้นต้องให้ประชาชน สร้างองค์การของเขาขึ้นมาเอง เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์และสิทธิของเขานั้นประการหนึ่งและอีกประการหนึ่งคือ การพัฒนาต้องนำมาซึ่งความขัดแย้ง และการเผชิญหน้า (Conflict-Confront) อย่างแน่นอนเช่นนี้จะหลีกเลี่ยงมิได้

ถ้าหากการพัฒนาให้พัฒนาคนยากจน และมุ่งที่จะให้คนยากจนแก้ไขสถานการณ์ของตนเอง และจะห้ามคนยากจนไม่ให้มีสิทธิมีส่วนร่วม (Participation) ในอำนาจการตัดสินใจในสังคม ที่เขาอยู่ไม่ได้กระนั้นหรือ และการมีส่วนร่วมในที่นี้หมายถึง การมีส่วนร่วมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม และนี่ก็เป็นความหมายที่แท้จริงของสังคมนิยมประชาธิปไตยมิใช่หรือ มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่มีความพร้อมขุมมากกว่าสถาบันอื่น ถ้าหากพิจารณาในแง่ของทรัพยากร และ วิทยาการ ตลอดจนบุคลากร และอื่น ๆ รวมทั้งเป็นสถาบันที่เน้นด้านความคิด ฉะนั้น ความจำเป็นที่ผู้นำในด้านการกระทำด้วย

มหาวิทยาลัยอาจทำได้หลายรูปแบบของการพัฒนา เช่น ที่ชมรมศาสตร์ทำอยู่ ดังที่ท่านพบเรื่องโครงการคลองเตยในเอกสารฉบับนี้ และหลายหน่วยงานในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่างก็มีโครงการเป็นอันมาก ซึ่งท่านก็มีประสบการณ์น่าจำได้ที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ในการพัฒนาสังคมของเราคือไป

บทเรียนที่ได้รับจากประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับชาวชุมชนคลองเตย

ในฐานะที่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย พวกเราตระหนักดีว่าการกระทำที่ของคณาจารย์มิใช่ทำหน้าที่สอนหนังสือและทำวิจัยเท่านั้น แต่หน้าที่สำคัญที่ขาดมิได้คือ การมีส่วนร่วมสังคมหรือประชาชน หรือที่เรียวากันว่าบริการสาธารณะ (Extension Service) และที่สำคัญก็คือ การวิจัยนั้นจะต้องมีคุณค่าต่อสังคม และมีส่วนก่อให้เกิดการพัฒนา ดังนั้น องค์กรประกอบ ๘ ประการ ของการวิจัยคือ ต้องมีการวิจัย มีการฝึกอบรมและมีการพัฒนา

การวิจัยในที่นี้ ซึ่งเป็นการทำวิจัยร่วมกับระหว่งนักวิจัยกับประชาชน และมีการรวมกลุ่มเพื่อให้กิจการเรียนรู้โดยการฝึกอบรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ (Action) ร่วมกัน เพื่อกำจัดสถานการณ์ของชุมชน

พวกเราทุกคนโดยอาชีพเป็นนักการศึกษาทางสังคมสงเคราะห์ (Social Work Educator) ดังนั้น การทำงานพัฒนาชุมชนของพวกเราจึงเป็นการนำเอาหลักการ วิธีการ และแนวความคิดทางสังคมสงเคราะห์เป็นแนวทางในการทำงานดังกล่าว

สิ่งที่คณะอาจารย์ทั้ง ๔ คน ได้รับบทเรียนจากประสบการณ์ ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ในด้านสมมติฐานของการทำงานกับประชาชน ทำให้เราเชื่อมั่นว่าประชาชนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีพลัง ตลอดจนศักยภาพที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่การที่เขาตกอยู่ในสภาพที่ยากจน ขาดการค้นคว้า หรือไม่พัฒนาเป็น เป็นเพราะสภาพโครงสร้างของสังคมได้ถูกรอบให้เขาไม่อาจพัฒนาได้ ดังนั้น หน้าที่ของนักพัฒนาจึงต้องสกัดกั้นความคิดและทัศนคติเก่า ๆ ที่ว่า "ประชาชนที่เขื่อย ไร้ความสามารถ ไม่พัฒนาเท่าไรก็เป็นผู้รู้ความแล้วก็ขี้เขี่ยความคิดให้ประชาชน" เหล่านั้นเสียให้หมด และต้องเชื่อมั่นในความสามารถและพลังของประชาชนที่สามารถพัฒนาได้ด้วยตัวของตนเอง

๒. การพัฒนาใด ๆ ก็ตาม หากขาดองค์ประกอบของประชาชนแล้ว การพัฒนาจะเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะการพัฒนาที่แท้จริงนั้นคือ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักพัฒนา กับประชาชน ซึ่งประชาชนจะต้องเป็นผู้พัฒนา หรือผู้กระทำ มิใช่เป็นเหยื่อหรือวัตถุของการพัฒนา

๓. การพัฒนาต้องเกิดจากองค์การของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นหัวใจของการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง

- ก. การค้นหาและกำหนดค่านิยมปัญหาและความต้องการร่วมกับนักพัฒนา และจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา
- ข. ค้นหาสาเหตุร่วมกัน
- ค. วางแผนร่วมกัน
- ง. ดำเนินงานร่วมกัน
- จ. ประเมินผลร่วมกัน
- ฉ. ติดตามผลร่วมกัน

๔. การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น บทบาทของนักพัฒนาต้องเป็นผู้ที่ไปเรียนรู้จากประชาชนและรวมทักกับประชาชน มิใช่ยึดยึดให้ประชาชน แต่เป็นการทำให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ของเขาที่จะต้องมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาและเ็นความจำเป็น ในการรวมกลุ่ม เพื่อที่จะได้ระดมทรัพยากรทั้งหลายมาใช้ในการแก้ไข้ปัญหา

๕. นักพัฒนามิใช่ผู้รอบรู้ ไปเลือกทุกสิ่งทุกอย่าง และหลายสิ่งหลายอย่างประชาชนรู้ได้ดีกว่าเรา ดังนั้น ในการทำงานเราจึงใช้วิธีตั้งคำถามให้เขาคิด เราจะไม่มีคำแนะนำให้กับประชาชน เราจะไม่ใช้วิธีอบรมสั่งสอนให้ประชาชน สิ่งที่เราจะให้ได้นอกจากคำถามแล้วก็คือข้อมูลต่าง ๆ

๖. ถ้าหากเราเป็นผู้แนะนำ เราเป็นผู้ให้ แสดงว่าเราเก่งกว่าเรารู่มากกว่าประชาชนจะฟังเราทันที ซึ่งมีหลักการของการพัฒนาของสังคมสงเคราะห์เป็นเอางยิ่ง เนื่องจากจุดมุ่งหมายของการพัฒนาเราต้องการให้เขารู้ฟังตัวเอง รู้จักรักฝักชอบต่อปัญหาของตนเอง ดังนั้น นักพัฒนาจึงต้องระมัดระวังในการพูดการวางตัวและการทำงานกับประชาชน

บางทีอาจมีผู้คัดค้านว่า ไม่เห็นจำเป็นต้องใช้วิธีนี้ก็สำเร็จ ได้ โดยนักพัฒนาเข้าไปหาความคิดให้ประชาชน เข้าไปแนะนำให้เขารู้จักสำเร็จได้เช่นกัน แต่จะต้องพูดถึงความซื่อเนื่องของการพัฒนาด้วย และถ้าหากขาดนักพัฒนาคนนั้นหรือเมื่อตอนตัวนักพัฒนาแล้วสิ่งทุกอย่างก็คิดไปกับนักพัฒนาหรือไม่

7. เมื่อการสร้างประชาชนให้พึ่งตัวเองแล้วความสำเร็จของงานก็ยังพิจารณาอยู่ที่ความสามารถในการจัดการกับปัญหาของประชาชน และความต่อเนื่องของการพัฒนา (จะไม่หยุดยั้ง) และประการสำคัญที่สุดประชาชนเขาจะบอกว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นเพราะเขาคำของเขาเอง โดยมิได้มีใครมาแนะนำ

8. การสร้างทัศนคติและค่านิยม ให้ประชาชนพึ่งตัวเองเป็นเรื่องที่ยากลำบากและใช้เวลานาน เนื่องจากโครงสร้างสังคมได้มีกรอบให้เขาเป็นคนที่พึ่งพาคนอื่นที่มีอำนาจมากกว่ามีทรัพยากรมากกว่า มีตำแหน่งสูงกว่า มีสถานภาพและฐานะสูงกว่า ส่วนใหญ่คนยากจนทั้งในเมืองและในชนบทจะเป็นคนพึ่งพา และไม่เชื่อว่าความสำเร็จจักเกิดขึ้นได้ด้วยความสามารถของตนเอง (นักวิชาการที่เน้นเช่นนี้คือ) และถ้านักพัฒนา ยังคงมีค่านิยมและทัศนคติที่เรียกว่าระบบอุปถัมภ์ (Patron-client relationship) ในการทำงานกับคนยากจนแล้ว ชี้หรือว่าเป็นผู้ที่เดินสวนทางกับการพัฒนาอย่างแท้จริง

9. ค่านิยมในการพึ่งตนเองจะเกิดขึ้นได้โดยการรวมกลุ่มและมีการทำงานร่วมกันและมีการทบทวนวิเคราะห์ตนเองเสมอ ๆ ในผลของการกระทำนั้นและจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเขาได้เข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน การรวมกลุ่มดังกล่าวต้องใช้เวลานาน และจักต้องปราศจากเงื่อนไขเรื่องเวลาและการเร่งรีบบีบบังคับให้เกิดความสำเร็จในงานโดยเร็ว ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของประชาชนเองเป็นสำคัญ

10. สังเกตได้ว่าการพัฒนาคนจักต้องเริ่มที่คนโดยคนที่เป็นเป้าหมายเป็นผู้วางแผนเอง ดังนั้น การวางแผนจากข้างบนโดยนักพัฒนาและนักวางแผนก็ไม่ได้ช่วยให้เกิดการพัฒนาคงเคยแต่เป็นการปฏิบัติต่อประชาชนเสมือนเป็นเพียงผู้เข้าร่วม ทั้งนี้ หมายความว่าฝ่ายประชาชนที่อยู่ข้างล่างต้องมีอำนาจในการตัดสินใจเอง มิใช่ตอบรับคำสั่งหรือคอยนโยบายจากเบื้องบน และทั้งนี้หน่วยงานที่ไปทำงานพัฒนายังต้องพยายามหลีกเลี่ยงระบบความล่าช้าและการสั่งการ จากข้างบน และต้องให้ฝ่ายปฏิบัติมีอำนาจในการวางแผนในการตัดสินใจเอง

11. การเริ่มงานใด ๆ ก็ตามต้องตอบสนองความต้องการที่แท้จริง (needs) ของประชาชน มิใช่ตอบสนองความต้องการของโครงการหรือสถาบัน เพราะว่าหากมิได้ตอบสนองความต้องการเสียแล้วโครงการนี้จะขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน และจะล้มเหลวในที่สุด และ

หลักการของการพัฒนาตามหลักสังคมนิยมอยู่ที่ต้องยึด หลักความต้องการของประชาชนเป็น หลักสำคัญมิใช่ทำงานที่เรียกว่า ประชาชนสนองโครงการแต่ต้องเป็นโครงการสนองประชาชน

12. นักพัฒนาจะต้องเป็นคนใจกว้างและยอมรับ ในความไม่ถ้อยกระตือรือร้นของ ประชาชน เหตุที่เขาเป็นอย่างนั้นมันเป็นหน้าที่ที่นักพัฒนาจะต้องศึกษาว่าเพราะเหตุใดและหาวิธี ให้เขาได้กำหนดสาเหตุด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งจะนำสู่ความกระตือรือร้นในที่สุด

13. ประชาชนมีความสามารถในการอ่านพฤติกรรมท่าทีของนักพัฒนาว่ามีความประ- สงค้อย่างไร จริงใจและไว้ใจได้มากน้อยแค่ไหน ถ้าประชากรจับได้ว่านักพัฒนาไม่จริงใจกับเขา แล้วเขาจะไม่สนใจด้วยต่อไป และถ้านักพัฒนาคนใดแสดงตนสูงกว่าประชาชน ประชาชนจะไม่ ยอมรับ เพราะเขาเกลียดกรงูจากภายนอก

14. ในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาการลง ไปทำงานเป็นประ สบการณ์ที่มีคุณค่าและ สามารถนำมาใช้เป็นตัวอย่างประกอบในการศึกษาได้เป็นอย่างดี ผลที่ได้รับอย่างมากเลยก็คือการ พัฒนาอาจารย์และนักศึกษา ไม่มีบทเรียนใดที่เท่ากับการปฏิบัติ การที่ส่งนักศึกษาลงไปฝึกภาค ปฏิบัติที่ดี การได้มาของนักศึกษาอาสาสมัครก็ดีขึ้นแล้วแต่เป็นการสร้างความสำนึกให้รู้จักรับผิดชอบและเรียนรู้วิธีทำงานกับชุมชน คณะของเราได้ติดตามบัณฑิตที่เคยร่วมงานกับโครงการนี้ ปรากฏว่าทุกคนได้รับความสำเร็จในงานมากและที่สำคัญที่สุดก็คือ ค่านิยมและทัศนคติของนัก ศึกษาเหล่านั้นเปลี่ยนไป เนื่องจากได้สัมผัสกับความจริงและเรียนรู้จากของจริง

15. สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ถ้าหากนักพัฒนาทำหน้าที่เป็นผู้เรียนรู้ มิใช่ครู และต้องเป็นผู้ฟัง มิใช่ผู้พูด (มาก) ทั้งนี้นักพัฒนาต้องเดินไปหาประชาชน ร่วมคิด ร่วมปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงานกับประชาชน และต้องหมั่นตรวจสอบและวิเคราะห์บทพวน ตลอดจนการวิจารณ์การทำงานของตนเอง

ประการสุดท้ายสิ่งที่เรียนรู้จากประสบการณ์นี้ทั้งนี้หลายจะพบว่าการทำงานตามโครง การนี้เป็นกระบวนการรูปแบบของการพัฒนาชุมชน ซึ่งต่างกับการทดสอบรูปแบบของการพัฒนา ชุมชน ทั้งนี้ หมายความว่ากระบวนการรูปแบบนั้น คณะฯ มิได้มีรูปแบบใด ๆ ลงไปยึดยึดให้ ชุมชนปฏิบัติเพื่อทดสอบรูปแบบ หากแต่เป็นการลงไปศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบของการ พัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชนนั้น ๆ เครื่องมือของการทำงานก็คือการศึกษาเทคนิคและวิธีการในการ ทำงานกับชุมชน

จากสิ่งนี้เองทำให้คณะเชื่อมั่นว่าในการทำงานกับชุมชนหรืองานหัตถ์นาคนั้นเป็นงานที่
 ยากยิ่งและได้ทำทนายให้คณะทั้ง 4 คนได้เข้าใจปัญหาชัดเจน และในปี พ.ศ. 2518 คณะ 4 คน
 จึงได้ก้าวออกไปสู่ชุมชนอย่างจริงจัง และได้รับประสบการณ์ในชุมชนและขณะนั้นคณะฯ ได้มี
 Social laboratory ทั้งในเมืองและในชนบท และในทันทีต้องขอยกยด้วยที่ไม่สามารถจะนำประสบ-
 การณ์ในการพัฒนาชุมชนมาเรียนสอนสู่กันฟัง ณ ที่นี้ เนื่องจากได้รับมอบหมายให้กล่าวเฉพาะ
 ในเมืองเท่านั้น.

รายชื่อหนังสือและราคา

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับธุรกิจประเภทร่วมลงทุนจากต่างประเทศ คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี, สถาบันวิจัยสังคม จุฬาฯ	(จำหน่ายหมดแล้ว)
2. ไกรยุทธ อัครศาสนันท์ สำรวจความรู้อารยวิวัฒนาการไทย พร้อมด้วยบรรณานุกรมแบบ อธิบายประกอบ	(จำหน่ายหมดแล้ว)
3. สุนทร ณ รั้งษ์ (โครงการไทยศึกษา) บทบาทของพระพุทธศาสนาในเรื่องไทยศึกษา	(จำหน่ายหมดแล้ว)
4. ไกรยุทธ อัครศาสนันท์ วิเคราะห์ข้อร้องเรียนในประเทศไทย	(จำหน่ายหมดแล้ว)
5. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วารสารวิจัยสังคม ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2523)	20 บาท
6. สังคมนิยมอินโดจีน โดยกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง	20 บาท
7. รายงานการสำรวจประชากรติเรื่องคณะกรรมการสุกใหม่ (เปรม 2) โดย สถาบันวิจัยสังคมฯ	15 บาท
8. รายงานการสำรวจประชากรติเรื่องการปฏิวัติ 1 เมษายน โดย สถาบันวิจัยสังคมฯ	15 บาท
9. Md. Anisur Rahman <i>Reflection on "Science for Social Revolution"</i>	7 บาท
10. Preeda Chantagul <i>Instability of Export Earnings of LDC Primary Products and the Role of International Commodity Agreement.</i>	10 บาท
11. Abha Siriwongs na Ayuthaya, Edwin A. Wells <i>Socio-economic Conditions in Two Subdistricts of Ranod Southern Thailand</i>	90 บาท
12. Preecha Kuwinpant <i>Marketing in North-Central Thailand: A Study of Socio- Economic Organization in A Thai Market Town</i>	60 บาท
13. Warin Wonghanchao <i>The Status and Future of the Textile Market in Thailand</i>	(จำหน่ายหมดแล้ว)

รายชื่อหนังสือของสถาบันวิจัยสังคมที่ไม่จำหน่าย

1. ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรแห่งชาติ, สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสหกรณ์การปศุสัตว์ เชียงใหม่ จำกัด
เอกสารการฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรสำหรับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกรจังหวัดเชียงใหม่
2. ผู้ช่วยนักวิจัย โครงการชดชยา
รายงานหมู่บ้านจังหวัดชดชยา
3. ปิ่นนาศ บุนนาค
การพัฒนาการคมนาคมของประเทศไทย ตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19
4. วิทยา สุจริตนารักษ์
ความคิดเกี่ยวกับอำนาจในสังคมไทย
6. Preecha Kuwinpant
Marketing in North-Central Thailand: Social and Economic Change in a Thai Market Town
7. Jacques Amyot
Khwaie Yai Ecological Reconnaissance: Social Science Sector. (revised edition)
8. Amara Pongsapich
Trend Report on Sociology-Social Anthropology in Thailand
9. National Swine Research and Training Center, Social Research Institute Chulalongkorn University
Feasibility Study Project Whole Pig: An Integrated Project of the Udon Thani Pig Raisers' Cooperative
10. Damrong Thandee
Communication and Rural Development in Thailand
11. Chulalongkorn University Social Research Institute
(Joint Project Thailand-Japan Bilateral Input-Output Table)
Report Case Studies of Import Component of Materials Inputs
12. Chulalongkorn University Social Research Institute
Two Reports on Workers' Health in Thai Textile Mills.
13. Arong Suthasana
Thai Political Authority and Muslim Ethnic Group.

14. Semboon Suksemran
Buddhism and Political Authority in Thailand
15. Palanee Dhitiwatana
The Role of Buddhism in Thai Education
16. Promsak Jernsawatdi
Some Aspects of Culture in Thailand
17. Kirti Bunchua
Social Change and The Cooperation among Various Faiths in Thailand
18. S. Sivaraksa
Buddhism and Society: Beyond the Present Horizons

